

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

Bc. Karolina Víšková

**Sociální odpovědnost institucí ve vztahu k životnímu
prostředí**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hájek
Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně a veškeré zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, dne

Děkuji Mgr. Jiřímu Hájkovi za odborné vedení práce, jeho cenné rady a za čas, který mi po dobu zpracovávání této diplomové práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat děkance fakulty Environmentálních věd To Thi Hien, PhD a Dr. Vũ Văn Nghi, kteří mi během mého výzkumu ve Vietnamu poskytovali cenné informace, jež mi pomohly ke zpracování diplomové práce. V neposlední řadě bych chtěla také velice poděkovat Do Thi Thuy Quyen, MSc, výzkumné pracovníci fakulty Environmentálních věd a kamarádce, která mi během celého pobytu ve Vietnamu velmi pomáhala a bez které by výzkum nebyl možný.

Abstrakt

Výzkum v rámci diplomové práce se zabývá sociální odpovědností institucí ve vztahu k životnímu prostředí. Za pomoci předem zvolených kritérií dojde ke srovnání přístupů k ochraně životního prostředí ve vybraných institucích v České republice a rozvojové zemi. Tato diplomová práce srovnává Přírodovědeckou fakultu Univerzity Palackého (PřF UP) a University of Science, Vietnam National University, Ho Chi Minh City (HCMUS). Systém hodnocení použitý v této diplomové práci vychází z metody hodnocení environmentální odpovědnosti univerzit UI GreenMetric University Sustainability Ranking, University of Indonesia. Cílem práce bude pomocí výstupů komparace poukázat na možnosti rozvoje společenské odpovědnosti institucí ve vztahu k životnímu prostředí.

Klíčová slova

Společenská odpovědnost, environmentální odpovědnost, společenská odpovědnost institucí, terciární vzdělávání, environmentálně odpovědná univerzita, ochrana životního prostředí

Abstract

This diploma thesis will focus on the corporate social responsibility of institutions concerning the environment. Previously set criteria will be used to compare attitudes towards the environment of one Czech institution and one institution from a developing country. The research in this diploma thesis compares the Faculty of Science Palacký University (PřF) and the University of Science, Vietnam National University, Ho Chi Minh City (HCMUS). The research method used in this thesis is based on the UI GreenMetric University Sustainability Ranking developer by the University of Indonesia. This thesis will use the comparison of these institutions to illustrate opportunities to develop a higher institutional environmental responsibility.

Key words

Social responsibility, environmental responsibility, social responsibility of institutions, tertiary education, environmentally responsible university, environmental protection

Obsah

Abstrakt	4
Abstract	5
Seznam tabulek a grafů	8
Seznam obrázků	8
Seznam příloh.....	8
Seznam zkratk.....	9
1 Úvod	10
2 Cíl práce	12
3 Metodologie.....	13
3.1 Teoretická část.....	13
3.2 Praktická část.....	13
3.2.1 Výběr metody hodnocení univerzit	14
3.2.2 Sběr dat.....	16
3.2.3 Analýza.....	18
3.2.4 Srovnání.....	19
4 Teoretická východiska společenské/Sociální odpovědnosti	20
4.1 Definice a vysvětlení pojmu	20
4.2 Historický vývoj konceptu společenské odpovědnosti firem ve světě	21
4.3 Společenská odpovědnost v České republice	27
4.4 Společenská odpovědnost ve Vietnamu	29
4.5 Tři pilíře společenské odpovědnosti – „triple bottom line“	31
4.5.1 Ekonomický pilíř.....	33
4.5.2 Sociální pilíř	34
4.5.3 Environmentální pilíř.....	35
5 Společenská odpovědnost univerzit	36
5.1 Definice konceptu.....	36
5.2 Vývoj konceptu společenské odpovědnosti univerzit	37
5.3 Kategorizace konceptu společenské odpovědnosti univerzit	39
5.4 Důvody společenské odpovědnosti univerzit	40
5.5 Aktivity společensky odpovědné univerzity.....	41
5.5.1 Ekonomická oblast	41
5.5.2 Sociální oblast	42
5.5.3 Environmentální oblast.....	42

6	Environmentálně odpovědná univerzita	44
6.1	Popis a definice	44
6.2	Přístupy ke konceptu environmentálně odpovědné univerzity	45
7	Shrnutí teoretické části	48
8	Praktická část.....	49
8.1	Základní informace o srovnávaných institucích.....	49
9	Sběr dat.....	50
10	Analýza.....	55
10.1	Otázka č. 1 : Jaký je současný přístup fakult k environmentální odpovědnosti?	55
10.2	Otázka č. 2: V jakých oblastech se fakulty chovají šetrně k životnímu prostředí?	59
10.3	Otázka č. 3: V jakých oblastech by mohlo dojít ke zlepšení?	61
10.4	Otázka č. 4: Jak studenti vnímají environmentální odpovědnost fakulty?	63
10.5	Otázka č. 5: V jakých oblastech by podle studentů mohlo dojít ke zlepšení?.....	70
11	Srovnání společenské odpovědnosti ve vztahu k životnímu prostředí na PřF a HCMUS.....	73
12	Navrhovaná opatření	75
12.1	Zeleň a infrastruktura	75
12.2	Voda a energie.....	76
12.3	Odpad	77
12.4	Doprava	77
12.5	Vzdělávání.....	78
13	Limity diplomové práce	82
14	Závěr.....	83
15	Seznam použité literatury	86
	Přílohy	95

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1, Výzkumné otázky

Tabulka č. 2, Otázky dotazníku

Tabulka č. 3, Vývoj konceptu CSR

Tabulka č. 4, Koncept CSR podle Carroll a Woodové

Tabulka č. 5, Přístupy ke konceptu environmentálně odpovědné univerzity

Graf č. 1, Podíl žen a mužů na celkovém počtu dotazovaných PřF

Graf č. 2, Podíl žen a mužů na celkovém počtu dotazovaných HCMUS

Graf č. 3, Způsob dopravy studentů PřF na fakultu

Graf č. 4, Způsob dopravy studentů HCMUS na fakultu

Graf č. 5, Povědomí studentů PřF o činnostech fakulty ve vztahu k životnímu prostředí

Graf č. 6, Povědomí studentů HCMUS o činnostech fakulty ve vztahu k životnímu prostředí

Graf č. 7, Oblasti zlepšení na PřF podle studentů

Graf č. 8, Oblasti zlepšení na HCMUS podle studentů

Seznam obrázků

Obrázek č. 1, Cíl práce, výzkumná otázky a podotázky

Obrázek č. 2, Schéma výzkumu

Obrázek č.3, Definice 'tří soustředěných kruhů'

Obrázek č. 4, Carrollova čtyřdílná definice CSR

Obrázek č. 5, Tři pilíře společenské odpovědnosti

Seznam příloh

Příloha č. 1, Hodnotící systém UI GreenMetric

Příloha č. 2, Otázky rozhovoru

Příloha č. 3, Internetová aplikace Raosoft

Příloha č. 4, Zkoumané oblasti a otázky dotazníku

Příloha č. 5, Dotazník

Příloha č. 6, Kampus Přírodovědecké fakulty

Příloha č. 7, Kampus University of Science

Seznam zkratek

BLF – Business Leaders Forum

CED - Committee for Economic Development (*Komise pro ekonomický rozvoj*)

CSR – Corporate Social Responsibility (*Společenská odpovědnost firem*)

GCNV – The Global Compact Network Vietnam (*Národní síť Global Compact Vietnam*)

GRI - Global Reporting Initiative

GULF – Global University Leaders Forum (*Světové fórum univerzitních lídrů*)

HCMUS – Ho Chi Minh University of Science

HDI – Human development index (*Index lidského rozvoje*)

HDP – Hrubý domácí produkt

ISCN – International Sustainability Campus Network (*Mezinárodní síť udržitelného kampusu*)

ISO – International Standard Organization (*Mezinárodní organizace pro normalizaci*)

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

OSN – Organizace spojených národů

PřF – Přírodovědecká fakulta

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (*Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu*)

UNIDO – United Nations Industrial Development Organization (*Organizace OSN pro průmyslový rozvoj*)

UP – Univerzita Palackého

VBCF – Vietnam Business Challenge Fund (*Vietnamský obchodní fond*)

VBCSD – Vietnam Business Council for Sustainable Development (*Vietnamská rada pro udržitelný rozvoj*)

VCCI – Vietnam Chamber of Commerce and Industry (*Vietnamská obchodní a průmyslová komora*)

1 Úvod

S pojmem společenská odpovědnost se v posledních letech setkáváme stále častěji, ať už v souvislosti s nadnárodními korporacemi, zcela malými firmami nebo s institucemi. Aktivita v oblasti společenské odpovědnosti u firem napovídají, že se firmy nesoustředí vždy přímo pouze na zisk, ale také na to, jaký vliv má jejich činnost na okolí. Společnost se totiž stále více zajímá například o to, kde a za jakých podmínek byl produkt vyroben a na základě zjištěných informací se pak rozhoduje, zda jej koupit. Firmy se snaží být společensky odpovědné různými způsoby, například zajištěním lepších pracovních podmínek, benefitů pro zaměstnance, komunikací s místní komunitou, šetrnou produkcí, a přijetím ekologické politiky v rámci fungování firmy a celkové transparentnosti informací týkajících se chodu podniku.

Pokud jde o instituce (například městské a krajské úřady, vzdělávací instituce jako jsou základní školy či univerzity) i ty chápou důležitost společenské odpovědnosti a pomalu si koncept v rámci svého fungování osvojují. Mnoho univerzit ve Spojených státech či v Británii považuje důležitost společenské odpovědnosti za zásadní. To dokazuje jejich početné zastoupení na vrcholu celosvětového žebříčku hodnotícího jejich společenskou odpovědnost (QS, World University Rankings, 2015). Velká Británie sama, má také vyvinutý systém hodnocení univerzit v rámci jejich společenské odpovědnosti a každoročně se ho zúčastní kolem 150 univerzit. (People and Planet, 2015). Nicméně i v zemích jako je například Dánsko, Nizozemsko či v dalších severovýchodních státech, se tento koncept velmi úspěšně rozvíjí. Kladným hodnocením v této oblasti tak univerzity lákají stále více studentů, kteří si vzdělávací instituci vybírají i podle jejího působení v oblasti společenské odpovědnosti. Vysokoškolské, tj. terciární vzdělávání, má z mnoha důvodů zásadní dopad při formování myšlení mladých lidí, a je proto velmi důležité, aby si univerzity koncept společenské odpovědnosti osvojily. Příspěvek vysokoškolských institucí do této oblasti může pomoci vychovávat a vzdělávat generaci společensky odpovědných lidí smýšlejících v globálním kontextu, jak dokládá příklad univerzity v Cambridge, v rámci které funguje Institut udržitelného vedení (Cambridge Institute of Sustainable Leadership), jež svými činnostmi reaguje na globální výzvy a jehož členové jsou absolventi univerzity (University of Cambridge, 2015).

Výzkumné téma diplomové práce bylo vybráno zejména kvůli důležitosti a aktuálnosti problematiky, která kontrastuje s absencí kvalitních informací a dat na odborné úrovni. Záměrem práce je toto prázdné místo zaplnit. Diplomová práce se proto společenské odpovědnosti věnuje netradičně z pohledu vysokoškolských institucí. Vzhledem k tomu, že

autorka studuje na Přírodovědecké fakultě, bude se v této práci zabývat přístupem právě přírodovědeckých institucí. Zároveň je zajímavé podívat se na tyto instituce i z toho důvodu, že se samy věnují odbornému zkoumání přírody. Při výběru bylo také přihlíženo k zájmům autorky a relevantnosti pro obor Mezinárodní rozvojová studia. Z tohoto důvodu se výzkum zaměřil na srovnání instituce v České republice a v jedné ze zemí, se kterou Česká republika dlouhodobě spolupracuje v oblasti rozvojové spolupráce, a tou je Vietnam. Vietnam byl vybrán také proto, že s ním má Česká republika historicky dlouhodobé a poměrně úzké diplomatické a obchodní vztahy. V neposlední řadě, hrál roli také fakt, že autorka se Vietnamem zabývala již v rámci své bakalářské práce. Téma ji tak bylo blízké a chtěla na něj alespoň částečně navázat.

Práce má teoretickou a praktickou část. Teoretická část nabízí obecný úvod do problematiky, kdy seznamuje s konceptem společenské odpovědnosti firem a jeho historickým vývojem ve světě, České republice a Vietnamu.

Tyto první kapitoly také rozebírají kategorizaci společenské odpovědnosti a vysvětlí každý ze základních pilířů tohoto konceptu. V další části diplomové práce bude vysvětleno pojetí společenské odpovědnosti univerzit, její dělení a aktivity, které mohou přispět ke společensky zodpovědnějšímu přístupu vzdělávací instituce. Detailněji bude také rozebrán environmentální pilíř a koncept environmentálně odpovědné univerzity.

Praktickou část bude tvořit terénní výzkum k diplomové práci, který je založený na kvantitativních metodách. Část výzkumu pracuje s dotazníkem určeným pro studenty fakult. Další část pracuje s daty získanými sběrem sekundárních dokumentů. Získávání těchto dat bude vycházet z metody hodnocení environmentální odpovědnosti UI GreenMetric University Sustainability Ranking, spuštěném v roce 2010 University of Indonesia. (UI GreenMetric, 2010)

2 Cíl práce

Diplomová práce srovnává sociální odpovědnost ve vybraných institucích v České republice a Vietnamu ve vztahu k ochraně životního prostředí. V této práci bude analyzován přístup Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého (PřF) a University of Science, Vietnam National University (HCMUS) k životnímu prostředí. Výzkumným záměrem práce je přispět k rozvoji environmentální odpovědnosti vzdělávacích institucí. Proto si práce klade za cíl navrhnout možnosti rozvoje environmentální odpovědnosti vzdělávacích institucí. Pro dosažení cíle byla stanovena 1 výzkumná otázka a 5 podotázek směřujících k jejímu zodpovězení. Pro lepší orientaci bylo vytvořeno následující schéma:

Obrázek č. 1. Cíl práce, výzkumná otázka a podotázky (vytvořeno autorkou, 2015)

Na základě získaných informací k jednotlivým výzkumným podotázkám bylo možné analyzovat současný stav v přístupu k environmentální odpovědnosti zkoumaných institucí. Zároveň bylo možné určit, v jakých oblastech by se fakulty mohly zlepšit. Důležitou součástí byl názor studentů a zaměstnanců na současný stav na fakultě a jejich návrhy na zlepšení situace.

3 Metodologie

3.1 Teoretická část

Práce je rozdělena na dvě základní části. První, teoretická část diplomové práce byla vypracována především na základě rešerše množství publikací z oblasti společenské a následně environmentální odpovědnosti. Využity byly články a studie jak zahraničních autorů jako je Carroll, významný americký autor v oblasti CSR, či Woodová, která svými poznatky přispěla k širšímu chápání konceptu, tak českých autorů, například publikace Společenská odpovědnost organizací od Skácelíka či publikace Kunze velmi přispěly při zpracování problematiky. Odborná literatura vietnamských autorů na toto téma byla limitována především malým množstvím anglicky psaných textů. Roli sehrál také fakt, že environmentální odpovědnost institucí je ve Vietnamu stále teprve u zrodu a nebylo jí tedy prozatím věnováno v odborných textech příliš prostoru. Informace týkající se společenské odpovědnosti ve Vietnamu byly čerpány zejména od některých vietnamských autorů (Truong, Hieu, Tuan). Výborně posloužila také data získaná ze stránek Global Compact Network Vietnam či informace mezinárodní organizace Batik International.

3.2 Praktická část

Na rešeršní část práce, která představuje a shrnuje dosavadní poznání v oblasti společenské odpovědnosti, navazuje část věnovaná výzkumu provedenému na vzdělávacích institucích v České republice a ve Vietnamu. Průběh výzkumu znázorňuje následující schéma:

Obrázek č. 2, Schéma výzkumu (vytvořeno autorkou, 2015)

Pro výzkum a naplnění cíle práce bylo důležité zvolit vhodné metody, které by umožnily v omezeném čase získat dostatek srovnatelných informací. Oblasti environmentální odpovědnosti institucí není věnováno takové množství publikací a výzkumů jako je tomu u firem a především neexistuje dominantní celosvětově uznávaný systém, který by environmentální odpovědnost institucí hodnotil. Proto nebylo pro tuto práci snadné definovat výchozí pilíř, kterým je vhodně zvolená metoda hodnocení environmentální odpovědnosti

srovnávaných institucí. Od ní se totiž měl dále odvíjet samotný výzkum přibližný v Obrázku č. 2.

3.2.1 Výběr metody hodnocení univerzit

Jako první bylo zvažováno použití hodnotícího systému Global Reporting Initiative (GRI). Jedná se o nevládní nezisknou organizaci se sídlem v Amsterdamu, která postupně vyvinula metodu hodnocení společenské odpovědnosti firem a organizací a dnes se jedná o jeden z nejrozšířenějších systémů hodnocení v této oblasti. (Global Reporting Initiative, 2014) Pro diplomovou práci se však ukázala jako nevhodná, vzhledem k tématickému zaměření otázek hodnocení převážně na aspekty provozu typické pro firmy. Součástí hodnotících kritérií tak například byly i části věnované výrobním procesům, pracovním podmínkám, vztahu ke spotřebitelům a další.

Dále přicházelo v úvahu hodnocení People and Planet Environmental Ranking. Toto hodnocení každoročně od roku 2007 vydává britská studentská organizace People and Planet. (People & Planet, 2014). Tato organizace hodnotí univerzity na základě informací získaných z dotazníků, který má celkem 100 otázek týkajících se 13 oblastí jako je například spotřeba energie, vody, zapojení studentů a zaměstnanců do témat spojených se společenskou odpovědností a udržitelným rozvojem a další. Zejména z důvodu a časové náročnosti a celkové komplikovanosti při zpracovávání hodnocení nebyla ani tato metoda považována za vhodnou ve výzkumu k diplomové práci.

Jako třetí možnost byla uvažována česká metoda hodnocení KORP. Tento systém byl vytvořen Národním informačním střediskem podpory kvality spolu se Sdružením korektního podnikání a Sdružením pro oceňování kvality. Od roku 2009 se na základě tohoto hodnocení uděluje Národní cena ČR za společenskou odpovědnost. (Plášková, Ryšánek, 2013) Hodnocení firem a institucí v rámci metody KORP se provádí na základě dotazníku obsahující všechny tři pilíře CSR – ekonomický, společenský a environmentální. Pro použití této metody bylo nutné velmi detailně znát prostředí zkoumaných institucí a to vzhledem k časovým možnostem výzkumu nebylo možné. Mezi další limitující faktory, ovlivňující i potenciální výsledky při použití této metody byl fakt, že se otázky často vázaly k českému prostředí a souladu s některými českými nebo evropskými zákony. Metoda tedy nebyla vhodná pro srovnávání institucí na mezinárodní úrovni.

Mezi všemi zvažovanými metodami se nakonec jako nejlépe uchopitelná ukázala metoda UI GreenMetric, Universitas Indonesia. Záměrem této metody bylo celosvětově platný systém hodnocení vyšších vzdělávacích institucí v oblasti environmentální

odpovědnosti. Tento hodnotící systém je volně dostupný a byl vytvořený tak, aby jej mohly používat instituce nejen v rozvinutých, ale i rozvojových regionech. (UI GreenMetric, 2010) Tato metoda byla vybrána z důvodu přehlednosti hodnotícího systému, relevantnosti jednotlivých okruhů v rámci hodnocení k tématu environmentální odpovědnosti, možnosti získat informace nutné k vypracování hodnocení a celkové časové náročnosti.

3.2.1.1 Hodnotící systém UI GreenMetric

Hodnotící systém UI GreenMetric byl spuštěn v roce 2010 jako iniciativa Universitas Indonesia. Systém UI GreenMetric byl vytvořen s účelem porovnávat závazky univerzit a jejich celkový přístup k ochraně životního prostředí. Iničiátoři projektu také věří, že zavedení hodnotícího systému zvýší povědomí o problematice environmentální odpovědnosti (Universitas Indonesia 2012).

Systém je nastavený tak, aby bylo možné hodnocení provádět celosvětově a aby jej mohla využít jakákoli univerzita, ať už z rozvinuté nebo rozvojové země (Somantri, 2010). V roce 2013 se do systému hodnocení například zapojilo celkem 301 univerzit z 61 zemí světa (Universitas Indonesia, 2014). Mezi univerzitami z rozvinutých zemí (podle indexu lidského rozvoje) jako je Švédsko, Spojené státy americké nebo Velká Británie se účastnily i vzdělávací instituce zemí s nižším indexem lidského rozvoje jako například Filipíny, Pákistán, Maroko nebo Palestina (UI GreenMetric, 2012). Systém UI GreenMetric (2011) hodnotí univerzity v následujících šesti oblastech:

- Infrastruktura a okolí univerzity
- Energie a klimatické změny
- Odpad
- Voda
- Doprava
- Vzdělání

Každá dílčí oblast je specifikována do dílčích bodů. Vedení univerzit, které se do hodnocení přihlásí, vyplní online dotazník, který je potom vyhodnocen odbornou komisí, jež byla stanovena rektorem University of Indonesia a přímo spadá pod jeho dozor. Odpověďmi jsou číselné údaje, nebo zaznačení možnosti na stupnici vztahující se k dané otázce. Dotazníky jsou následně na základě dosaženého skóre vyhodnoceny. Podobu dotazníku naleznete v Příloze č. 1.

S ohledem na zadání práce se tento systém hodnocení ukázal být jako nejlépe uchopitelný s ohledem na možnost jeho přizpůsobení specifickým vybraných univerzit. Pro

výzkumné účely této diplomové práce byly jednotlivé body upraveny a to především z časových možností vztahujících se k realizaci výzkumu. V rámci diplomové práce, budou jednotlivé oblasti obsahovat tyto dílčí body:

- Infrastruktura a okolí univerzity – budova, zelené plochy okolo fakulty
- Energie a klimatické změny – zdroje obnovitelné energie
- Odpad – recyklace, nakládání s chemickými látkami a nebezpečným odpadem
- Voda – úspora vody
- Doprava – doprava šetrná k životnímu prostředí
- Vzdělání – výuka a výzkum v environmentální oblasti

3.2.2 Sběr dat

Autorka práce použila kvantitativní metody výzkumu – polostrukturované rozhovory a dotazníky. Pro kvantitativní výzkum se autorka rozhodla z toho důvodu, že získané informace jsou objektivnější a lze jím zachytit názor většiny.

Pro sběr informací bylo nejdříve důležité vybrat jejich zdroj. Pro účely výzkumu autorka oslovila jak zaměstnance a vyučující, tak studenty fakulty. Oslovit zaměstnance v souvislosti s výzkumem bylo relevantní zejména proto, že jsou to osoby, které mají vliv na rozvoj institucí a podle autorky měly přístup k informacím, jež byly důležité pro výzkum. Za účelem získání informací od zaměstnanců a vyučujících fakult autorka použila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Zároveň byli osloveni studenti fakult, a to z toho důvodu, aby autorka získala lepší vhled do zkoumané problematiky a dostala i názor většiny, která fakultu navštěvuje. Pro tyto účely byly studentům elektronicky rozeslány dotazníky. Na závěr autorka vše doplnila vlastním pozorováním. Tyto tři zdroje informací umožnily u některých sledovaných oblastí zjistit, zda se odpovědi názorově či tematicky shodují a tak podpořit validitu výstupů práce.

Každé z předem zvolených výzkumných otázek byla s ohledem na zvolenou skupinu dotazovaných vybrána určitá metoda sběru dat, viz. Tabulka č. 1.

Výzkumná otázka	Výzkumná metoda	Respondenti
Jaký je současný přístup fakult k environmentální odpovědnosti?	Polostrukturované rozhovory, pozorování	Zaměstnanci a vyučující
V jakých oblastech se fakulty chovají šetrně	Polostrukturované rozhovory,	Zaměstnanci a vyučující

k životnímu prostředí?	pozorování	
V jakých oblastech by mohlo podle zaměstnanců dojít ke zlepšení?	Polostrukturované rozhovory, pozorování	Zaměstnanci a vyučující
Jak vnímají studenti Přírodovědecké fakulty UP a University of Science přístup fakult k environmentální odpovědnosti?	Dotazník, pozorování	Studenti
V jakých oblastech by podle student Přírodovědecké fakulty UP a University of Science mohlo dojít ke zlepšení?	Dotazník, pozorování	Studenti

Tabulka č. 1, Výzkumné otázky (vytvořeno autorkou, 2015)

Rozhovory byly vedeny s vedením fakult a osobami kompetentními pro zodpovězení otázek týkající se chodu fakulty a měly předem vytyčené oblasti a otázky, kterými se chtěla autorka práce zabývat. Oblasti a otázky korespondovaly s hodnotícím systémem GreenMetric. Formulace a pořadí otázek bylo zvoleno tak, aby bylo možné je přizpůsobit směřování rozhovoru a dané situaci. Oblasti a otázky, které se k nim pojí, jsou uvedeny v příloze č. 2. ¹

Dotazníkové šetření proběhlo se studenty obou fakult. Výběr vzorku respondentů při výzkumu v terénu byl založen na publikaci M. Dismana (2002), Jak se vyrábí sociologická znalost. Po seznámení se se zásadami výběru reprezentativního vzorku autorka použila pro jeho přesný výpočet online kalkulačtor Raosoft². Na základě výpočtu tedy bylo zjištěno, že pro potřeby výzkumu bude nezbytné získat informace od minimálně 105 dotazovaných na jednotlivých fakultách. Podoba vzorce, který je v rámci aplikace Raosoft k dispozici pro výpočet reprezentativního vzorku, je vložen v Příloze č 3. Pro výběr respondentů autorka použila systematický náhodný výběr, kdy „*v systematickém výběru je do vzorku zahrnutá každá N-tá jednotka ze seznamu. Velikost N dostaneme, když vydělíme velikost populace*

¹ Jediná oblast, týkající se dopravy, do rozhovoru zahrnuta nebyla. Pro tuto oblast autorka informace získávala pozorováním, během výzkumného pobytu totiž bylo zjištěno, že otázky týkající se dopravy neodpovídají vietnamskému prostředí.

² Vzhledem k tomu, že v současné době jsou k internetové aplikace, které vypočítají velikost vzorku, autorka zvolila tuto možnost výpočtu, vzhledem k jeho rychlosti a přesnosti.

velikostí požadovaného vzorku. “ (Disman, 2002). Na základě tohoto vzorce bylo vypočítáno, že je třeba dotázat se každého 32 studenta.

Přípravy a finální podoba dotazníku byla konzultována s pracovníky UP. Pro potřeby výzkumu na vietnamské fakultě byl za účelem snížení komunikační bariéry, dotazník přeložen učitelem vietnamského jazyka na Filozofické fakultě UP do vietnamštiny. Finální úpravy dotazníků potom byly provedeny na místě za pomoci výzkumných pracovníků Faculty of Environmental Science, University of Science.

Dotazníky byly mezi studenty šířeny elektronicky. Tato forma distribuce dotazníků byla vybrána vzhledem k časovým možnostem realizace výzkumu, přehlednosti a efektivnosti při zpracovávání a analýze odpovědí. Dotazník obsahuje celkem 20 otázek, z čehož 14 je otázek uzavřených (s odpověďmi ano/ne/nevím) a 6 otázek otevřených³. Otázky byly vybírány tak, aby korespondovaly s otázkami v hodnotícím systému GreenMetric. Následně byly upraveny autorkou, aby jejich zodpovězení přispělo k naplnění cíle práce a také, aby otázky byli dotazovaní studenti schopni zodpovědět. Celkem bylo zkoumáno pět oblastí – zeleň a infrastruktura, energie a voda, odpad, doprava a vzdělání. Pro zpracování výzkumu byly body energie a voda, sloučeny do jednoho. Výčet otázek a oblastí, ke kterým se otázky pojí, jsou k dispozici v Příloze č. 4, stejně tak jako celý dotazník, Příloha č. 5.

Celý výzkum také provázelo pozorování, které posloužilo k získání dodatečných informací, dokreslující celkový obrázek fungování fakulty v oblasti environmentální odpovědnosti. V rámci pozorování byl veden také deník, který sloužil možnosti zpětného dohledání informací, při sepisování praktické části diplomové práce a při interpretaci výstupů.

3.2.3 Analýza

Poté, co byla data sesbírána, došlo k jejich analýze. Zde byla data roztříděna tak, aby následně byla pokud možno porovnatelná. Pokud jde o rozhovory, informace byly nejdříve přepsány z digitální nahrávky. Následně na základě průniku témat objevujících se v odpovědích byly zvoleny kategorie, do kterých byly odpovědi roztříděny a analyzovány. Pokud jde o dotazníky, zde byly odpovědi otevřených otázek analyzovány na stejném principu jako data získaná z rozhovorů. Odpovědi uzavřených otázek byly analyzovány na

³ Aby měl výzkum určitou vypovídající hodnotu, bylo nutné dotázat větší počet studentů. Proto, pro lepší zpracování výsledku byla většina otázek v dotazníku formulována jako uzavřené s možnostmi výběru odpovědí. Tyto otázky byly vhodné pro zpracování jedné z výzkumných otázek, která souvisela se současným stavem na fakultách ve vztahu k životnímu prostředí. Další otevřené otázky byly zvoleny s úmyslem vypovědět, zda studenti vnímají svoji fakultu jako environmentálně odpovědnou a dát jim tak větší prostor pro jejich názory.

základě procentuálního vyjádření četnosti jednotlivých možností Ano, Ne, Nevím/Nezajímám se. To umožnilo jednoduché srovnání finálních výsledků mezi institucemi.

3.2.4 Srovnání

Na závěr práce se získanými daty a informacemi došlo k jejich srovnání. V rámci jednotlivých oblastí (zeleň a infrastruktura, energie, odpad, doprava a vzdělání) byly zvláště interpretovány výsledky rozhovorů se zaměstnanci fakult a zvláště z dotazníků určených pro studenty. Na základě srovnání pak byly v závěrečné kapitole navrženy možnosti opatření, které by mohly přispět k vyšší environmentální odpovědnosti zkoumaných fakult.

4 Teoretická východiska společenské/Sociální odpovědnosti

Environmentální odpovědnost institucí, téma, kterým se tato diplomová práce zabývá, vychází z konceptu sociální odpovědnosti firem. Z tohoto důvodu je pro hlubší pochopení problematiky vhodné nejprve přiblížit samotný koncept sociální odpovědnosti firem a následně koncept společenské odpovědnosti institucí. To vše je potřebné pro ucelený pohled na problematiku environmentální odpovědnosti univerzit.

4.1 Definice a vysvětlení pojmu

Pro pojem sociální nebo také společenská odpovědnost, překládaného z anglického corporate social responsibility (CSR) existuje vícero definicí, které na pojem nahlíží z vícero perspektiv. Pavlík, Bělčík a kolektiv (2010) ve své publikaci Společenská odpovědnost organizace konstatují, že je to dáno zejména dobrovolným charakterem konceptu a v důsledku toho, rozlišným chápáním a postojem veřejnosti ke společenské odpovědnosti. Následující odstavce přiblíží několik vybraných definic společenské odpovědnosti pro širší pochopení konceptu a také pro ilustraci nejednotnosti definic společenské odpovědnosti.

Obecně se odborníci na problematiku CSR shodují, že za první pokus o celosvětovou definici CSR se v 50. letech zasadil americký ekonom Howard Bowen. Ten ve své monografii Social Responsibilities of the Businessman definuje společenskou odpovědnost takto:

„K závazkům podnikatele patří, aby přijal taková opatření a rozhodnutí nebo prosazoval takové jednání, které je žádoucí z hlediska cílů a hodnot naší společnosti.“
(z Carroll, 1999)

Řada novějších definic s původní myšlenkou Bowena do značné míry korespondují.

Evropské komise už konkrétněji udává, že: *„CSR je zodpovědnost podniků za jejich vliv na společnost. Podniky by měly ve svých každodenních operacích zohledňovat sociální a environmentální aspekty, lidská práva a zájmy spotřebitelů. Současně by měly úzce spolupracovat se všemi zainteresovanými stranami ('stakeholders').* (Evropská komise, 2014)

Obdobně Rada Kvality ČR uvádí, že *„společensky odpovědné organizace se chovají tak, aby zohlednily potřeby svého vnitřního i vnějšího prostředí, aby přispívaly k udržitelnému rozvoji, byly transparentní a obecně napomáhaly celkovému zlepšování stavu společnosti v rámci i nad rámec svého komerčního působení.“* (Rada Kvality ČR, 2014)

Definice World Business Council for Sustainable World se specifickěji věnuje přímo zaměstnancům, kdy uvádí, že „*CSR je neustálý závazek firem přispívat k ekonomickému rozvoji a současně zlepšovat kvalitu jak života zaměstnanců a jejich rodin tak i společnosti jako celku.*“ (World Business Council for Sustainable World, 2014)

Přestože jsou definice formulovány jinak, myšlenku mají stejnou. Firmy se měly chovat odpovědně ke svým zaměstnancům, dodavatelům, spotřebitelům a životnímu prostředí (Pavlík, Bělčík a kolektiv, 2010).

4.2 Historický vývoj konceptu společenské odpovědnosti firem ve světě

Společenská odpovědnost podniků je koncept, který se dostal do středu zájmu veřejnosti až během posledních dvaceti let. Přesto však jeho počátky lze vysledovat do první poloviny začátku dvacátého století, kdy byly publikovány první akademické články zabývající se tímto tématem (Carroll, 1999). Carroll (1999) dále konstatuje, že první zmínky o společenské odpovědnosti se objevují v USA v polovině dvacátého století. Madrahimova (2013) doplňuje a uvádí, že počáteční spisy zabývající se CSR jsou soustředěny především na vztah mezi společností a aktivitami podnikatelů, které by ve výsledku měly mít pozitivní dopad na obyvatelstvo.

Časové období	Charakteristika
50. léta	Začátky moderní éry CSR, výrobní aktivity firmy by měly mít prospěšné pro obyvatelstvo
60. léta	Snahy o definování konceptu CRS, zájem o CSR zejména ze strany akademiků, postrádá zkušenosti z praxe
70. léta	Nárůst definic CSR, zapojení lidí s praktickými zkušenostmi v oblasti podnikání
80. léta	Snahy o definování konceptu CSR na teoretické rovině klesají; zaměřeno více na výzkum a poznatky z praxe
90. léta	CSR je všeobecně přijímaný koncept v podnikání
Po r. 2000	CSR se stává strategickým konceptem v rozvoji firmy

Tabulka č. 3, Vývoj konceptu CSR (upraveno podle Madrahimova, 2013)

Ve svém článku, který se zabývá historickou evolucí konceptu společenské odpovědnosti, Madrahimova (2013) uvádí období do padesátých let jako začátky moderní éry CSR. Z převážné většiny vědeckých článků pojící se k historii společenské odpovědnosti lze konstatovat, že za „zakladatele“ moderní vědy o společenské odpovědnosti je v akademické sféře považován americký ekonom Howard Bowen (Carroll, 1999, Madrahimova, 2013, Lee, 2008). Lee (2008) píše, že padesátá léta byla ve Spojených státech

amerických dobou uvolňování legislativy a koncept společenské odpovědnosti začíná hrát stále větší roli. V návaznosti na tento fakt bylo přijato mnoho zákonů ve prospěch společnosti – zaměstnanců a spotřebitelů.

Od šedesátých let se projevuje snaha koncept společenské odpovědnosti řádně definovat. V této době se také objevuje řada publikací zabývajících se společenskou odpovědností. Nicméně jak Carroll (1999) dodává, za většinou článků a odborných příspěvků jsou pouze akademici, nikoliv lidé z praxe. Lee (2008) charakterizuje období šedesátých let jako dobu, kdy začínají americké korporace ztrácet důvěru u spotřebitelů a je patrný příklon těchto firem ke konceptu CSR. Ve svém článku, zabývajícím se vývojem CSR, Rahman (2011) píše, že za ztrátu důvěry spotřebitelů mohl prodej nespolehlivých výrobků a výrobků škodlivých k životnímu prostředí. Lee současně dodává, že většina firem strategii CSR doopravdy nepřijala a činila tak pouze navenek, aby o své spotřebitele nepřišla (Lee, 2008).

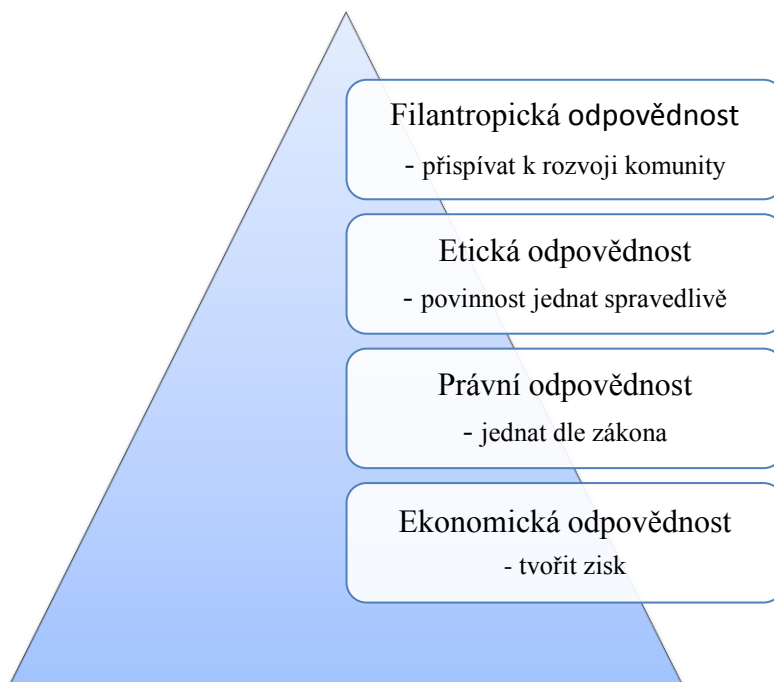
Tento názor se v americké společnosti držel do začátku sedmdesátých let. Mnoho sociálních a environmentálních hnutí a organizací za práva spotřebitelů se v této době zabývalo děním na úrovni velkých nadnárodních korporací a poukazovalo na jejich nezodpovědné chování. (Rowe, 2005) Tlak na velké firmy neustále rostl, ty však neviděly přínosy v přijetí sociálně odpovědného chování za jeden z principů firmy. Za zlomový okamžik se považuje studie vydaná Committee for Economic Development (CED), ve které autoři Wallich a McGowan vysvětlují, proč by mělo být odpovědné podnikání ve vlastním zájmu firmy (Lee, 2008). Ze zprávy od Wallicha a McGowana vyplývá, že mění se charakter vlastnictví nadnárodních korporací vede k tomu, že má akcionář podíly ve více firmách. V důsledku toho by se akcionáři neměli zabývat pouze maximalizací zisku jedné firmy na úkor firmy druhé, ale naopak měli by spolupracovat na maximalizaci zisků společně a zajistit dlouhodobou výnosnost aktivit firmy (Wallich, McGowan, 1970). V této zprávě také CED poprvé artikuloval definici „tří soustředěných kruhů“, která blíže vysvětluje závazky firmy vůči okolí, viz. Obrázek č. 3.

Obrázek č. 3. Definice 'tří soustředěných kruhů' (vytvořeno autorkou, podle Shaw, 2012)

Argument, že by se firmy měly zajímat o prostředí, ve kterém podnikají, se stal zásadním v oblasti CSR a později došlo k mnoha rozpracováním. (Lee, 2008).

V sedmdesátých letech se objevuje celá řada studií, které se snaží koncept CSR vysvětlit, co přesně CSR v praxi znamená a jak by se dal implementovat. Za důležitou je považována Carrollova čtyřdílná definice CSR z roku 1979 (Moura-Leite, 2011). Carroll uvádí, že firmy by měly být zodpovědné ke společnosti v následujících čtyřech oblastech: ekonomická, zákonná, etická a filantropická. Toto definování je důležité zejména i proto, že Carroll zde spojil dvě do té doby zdánlivě neslučitelné složky a to ekonomickou a sociální zodpovědnost firmy (Carroll, 1979).

Obrázek č. 4, Carrollova čtyřdílná definice CSR (vytořeno autorkou podle Carroll, 1991)

Osmdesátá léta jsou charakterizována poklesem teoretických definicí a zároveň nárůstem poznatků z praktické roviny společenské odpovědnosti (Madrakhimova, 2013). Carroll (1999) dodává, že v této době navíc dochází ke zkoumání alternativních pojmů a konceptů vztahující se ke společenské odpovědnosti. Můžeme tak spatřit nárůst zájmu v oblasti společenské vnímavosti, společenské výkonnosti, etického podnikání a teorie stakeholders. Blažek a spol. (2005) uvádí, že propojení stakeholderské teorie s konceptem společenské odpovědnosti znamenal velký přínos pro tuto oblast. Teorii stakeholderů v roce 1984 interpretoval americký filozof a profesor R. Edward Freeman. Teorie blíže specifikuje subjekty, ke kterým by měla být firma odpovědná. Podle teorie se za 'stakeholdera' považuje každý, kdo může ovlivnit aktivity firmy nebo je naopak činností firmy ovlivněn. (Brower, Mahajan, 2013) Lee (2008) dále uvádí, že se vznikem teorie stakeholderů a jejím propojení s konceptem společenské odpovědnosti dochází k vytváření různých nových definic CSR, podle toho koho aktivity firmy ovlivňují nebo naopak na jaké skupiny (stakeholdery) má činnost firmy vliv. Blažek a spol. (2005) tuto tezi potvrzují a doplňují, že se díky rozvoji teorie stakeholderů začíná objevovat stále více skupin, na něž má činnost firmy dopady a koncept CSR se tak stává stále obtížněji definovatelným.

Devadesátá léta Madrakhimova (2013) charakterizuje jako období, kdy se společenská odpovědnost stává všeobecně přijímaným konceptem mezi podnikateli. Toto období však není charakterizováno žádným větším přínosem v oblasti definování společenské odpovědnosti. V těchto letech se různí autoři zabývali zejména jednotlivými tématy v rámci CSR jako například rozpracování teorie stakeholderů, teorie etiky v podnikání a definováním firemního

občanství (z anglického corporate citizenship), (Carroll, 1999). Jamali (2008) považuje za velký přínos do problematiky CSR v tomto období práci Donny Wood, která rozpracovala Carrollovu čtyřdílnou definici CSR a zasadila ji do širšího rámce. V této práci se Woodová zabývá tím, jaké jsou motivace firem k odpovědnému chování v souvislosti s tím, co je očekáváno společností. Woodová vyčleňuje tři základní úrovně: institucionální, organizační a individuální (Jamali, 2008). Následující tabulka ilustruje propojení Carrollova čtyřdílného modelu CSR z roku 1979 a tři základní úrovně ve kterých firmy jednají odpovědně podle Woodové.

	Institucionální úroveň	Organizační úroveň	Individuální úroveň
Ekonomická	Produkce zboží a služeb, vytvoření pracovních míst, tvorba zisku pro akcionáře (shareholders)	Nastavit takovou cenu zboží a služeb, která bude reflektovat pravdivou výrobní cenu a externality	Vyrábět ekologicky šetrné produkty, používat šetrné technologie, recyklovat
Zákonná	Chovat se v souladu se zákonem, nelobovat za zvýhodněná místa ve veřejné politice	Pracovat pro veřejnou politiku a reprezentovat vlastní osvědčený zájem	Využívat regulačních požadavků k inovaci produktů nebo technologií
Etická	Řídit se základními etickými principy (pravdivé značení výrobků apod.)	Poskytovat všechny informace o produktu, aby byla zajištěna bezpečnost spotřebitelů	Zaměřit určité produkty na určitou skupinu spotřebitelů (děti, cizinci) a interpretovat to jako výhodu
Dobrovolná	Chovat se jako dobrý občan (good citizen) v souladu se zákonem a etickými pravidly. Investovat do prostředí komunity.	Investovat do řešení sociálních problémů, které jsou spojeny se zájmem firmy o společnost	Vybírat charitativní investice do projektů, které se po vyřešení sporů zpětně podniku splatí.

Tabulka č. 4. Koncept CSR podle Carroll a Woodové (upraveno a přeloženo autorkou z Wood, 1991)

Ve své publikaci Horrigan uvádí, že s příchodem 21. století se konceptu společenské odpovědnosti dostává stále větší pozornosti a řadí se tak mezi další velmi často diskutovaná témata jako například klimatické změny, lidská práva, chudoba nebo udržitelný rozvoj. Autoři vědeckých prací zkoumají téma z různých úhlů pohledu a v různých kontextech, dávají ho do souvislosti s dalšími tématy. Nutnost více pochopit a zavést koncept společenské odpovědnosti do celosvětové praxe je považováno za nezbytné (Horrigan, 2010). Ve svém článku Snider a spol. (2003) uvádějí, že americká společnost se dnes, více než jindy, zajímá o

to, jak firmy jednají v rámci své společenské odpovědnosti. Konstatují zde také, že je to dáno zejména v souvislosti s několika obchodními skandály (zničení některých informací firmy Enron, finanční podvody firmy WorldCom apod.), které se udály na začátku 21. století.

Horrigan uvádí, že součástí řešení současných globálních problémů je i koncept společenské odpovědnosti. Na programu mnoha národních i nadnárodních organizací tak lze často spatřit témata zasvěcená právě CSR. Horrigan dále uvádí, že i přes celosvětový zájem o CSR, zatím neexistuje ucelený systém měření CSR a jednotná definice, které by aplikaci konceptu do praxe výrazně zjednodušily (Horrigan 2010). Godfrey a Hatch (2007) souhlasí s tvrzením Horriganova a dodávají, že díky různorodosti definic společenské odpovědnosti se akademici velmi těžko shodnou na systému měření CSR, neboť každý z nich chápe tento koncept jinak. Neexistencí univerzálního systému hodnocení CSR tak stále chybí potřebné empirické důkazy, které by lépe mohly ukázat, jaké jsou dopady adoptování strategie CSR na fungování firmy.

I přestože zatím nebyla zavedena jednotná metoda měření CSR, snahy o její vyvinutí jsou neustálé. V současné době existuje několik metod měření. Mezi některé z nich patří například iniciativa OSN Global Compact, Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO 14000, ISO 26000⁴) nebo směrnice Global Reporting Initiative (GRI). (Godfrey, Hatch, 2007)

4.3 Společenská odpovědnost v České republice

Protože se diplomová práce zabývá společenskou odpovědností institucí v České republice a ve Vietnamu, konkrétně jejím environmentálním pilířem, budou následující dvě kapitoly věnovány vysvětlení vývoje konceptu CSR v těchto zemích.

Moderní pojetí konceptu společenské odpovědnosti firem se v českém podnikatelském prostředí začalo objevovat teprve nedávno (Skácelík, 2010). Určité prvky společensky odpovědného přístupu však lze vysledovat až do poloviny dvacátého století a jsou spojovány se jménem Tomáše Bati (Kašparová, Kunz, 2013, Skácelík, 2010). Baťa věřil, že pokud vytvoří příznivé pracovní podmínky a prostředí pro své zaměstnance, poskytne morální a psychologickou základnu, bude jeho podnik výkonnější (Lešingrová, 2008).

Za důležitý rok, který přispěl k šíření konceptu společenské odpovědnosti v České republice, je považován rok 1992. V tomto roce byla založena organizace Business Leaders

⁴ ISO 14000 je směrnice pro oblast environmentálního managementu. Tato směrnice pomáhá firmám určit, jaký dopad mají jejich aktivity na životní prostředí a zlepšit tak jejich chování. ISO 26000 je směrnice v oblasti sociální odpovědnosti firem. (ISO, 2014)

Forum⁵, (Skácelík, 2010). Business Leaders Forum sdružuje české podnikatele a spolupracuje s nimi v oblasti CSR. Pomáhá jim aplikovat koncept společenské odpovědnosti do praxe, skrze poradenství a sdílení know-how (BLF, 2012).

Další významnější posuny v oblasti podpory CSR v českém podnikatelském prostředí lze spatřovat od začátku 21. století. Jako důležitý se uvádí rok 2000, kdy vláda České republiky přijala Program národní politiky kvality, jejímž vrcholným orgánem byla ustanovena Rada kvality ČR a která spadá pod Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO, 2014). V rámci Národní politiky kvality dochází k vytyčení metod a nástrojů, které budou přispívat k vyšší kvalitě výrobků a služeb. (Národní informační středisko podpory kvality, 2009). K dalšímu rozvoji v oblasti CSR přispělo v roce 2008 zřízení odborné sekce Společenská odpovědnost organizací Radou Kvality ČR. Hlavním cílem je koordinace aktivit v oblasti společenské odpovědnosti, tak aby došlo k naplnění cílů vytyčených v Národní politice kvality (MPO, 2014). Zvyšováním povědomí o konceptu CSR se zabývají i další organizace jako například již dříve zmiňované Business Leaders Forum nebo také Byznys pro společnost (MPO, 2014). Ve spojení se CSR nelze opomenout ani Fórum dárců, které se zasazuje o zlepšení podmínek pro dárcovství (filantropii) a přispívá k rozvoji veřejně prospěšných aktivit v ČR. Fórum dárců patří také mezi zakládající členy platformy Byznys pro společnost, která rozvíjí společenskou odpovědnost firem v České republice (Fórum dárců, 2010).

I přesto, že je vidět zájem ze strany státu o šíření povědomí a implementaci konceptu CSR do praxe, stále je potřeba zabývat se osvětou v této oblasti (MPO, 2014, Kunz, 2012, Skácelík, 2010). MPO (2014) ve své publikaci uvádí, že je nutné se zaměřit zejména na osvětu malých a středně velkých podniků, kterým se o CSR dostává jen málo informací. Podle MPO (2014) v současné době chápou tyto podniky společenskou odpovědnost zejména jako charitativní činnost. Kašparová a Kunz (2013) tvrzení MPO podporují a uvádí, že i když malé a středně velké podniky realizují aktivity, které spadají do principů CSR, ne vždy mají o pojmu společenská odpovědnost dostatečné informace. Ve své knize také konstatují, že mnohé firmy v České republice aplikují CSR zejména jako součást svých marketingových aktivit. Kašparová a Kunz (2013) a MPO (2014) se nicméně shodují, že se české firmy stále více přiklání k zavedení CSR do svého fungování. Skácelík (2010) potvrzuje a píše, že si firmy stále více uvědomují prospěšnost CSR, které přispívá k úspěšnému fungování firmy. Kašparová a Kunz (2013) dodávají, že v současné době CSR do svého fungování nezavádějí

⁵ Organizace Business Leaders Forum, založená v roce 1992 je českou národní platformou, která sdružuje podnikatele a pomáhá firmám naplňovat základní principy společenské odpovědnosti. Mezi její další aktivity patří pořádání setkání pro podnikatele, spolupráce se studenty a šíření osvěty v oblasti CSR (BLF, 2012).

pouze zahraniční firmy, ale že se o implementaci konceptu snaží i české podniky. Nicméně doplňují, že pokud má firma například zahraničního majitele, lze předpokládat, že ve firmě bude existovat vyšší povědomí o společenské odpovědnosti.

Za účelem vyššího rozvoje konceptu CSR v České republice je vhodné se do budoucna zaměřit na osvětu. MPO (2014) uvádí, že za tímto účelem vznikají platformy a sdružení na regionální úrovni. Skácelík (2010) také souhlasí, když píše, že je třeba koncept CSR lépe pochopit, a proto je nutné o něm více diskutovat. Kunz (2012) ve své publikaci uvádí několik doporučení pro další rozšiřování CSR v České republice. Mezi ně patří například usilování o přijetí CSR malými a středně velkými podniky, oceňování firem v oblasti CSR, dialog se zainteresovanými stranami, vzdělávání a podpora výzkumu v oblasti CSR, přijetí jednotné strategie CSR, celková propagace konceptu CSR a posilování transparentnosti.

4.4 Společenská odpovědnost ve Vietnamu

Společenská odpovědnost je ve Vietnamu stále poměrně novým konceptem. S rostoucí přítomností nadnárodních společností operujících v regionu se však postupně i vietnamské firmy začínají s tímto pojmem seznamovat. Mezinárodní korporace působící v zemi mají často interně nastavené kodexy chování a totéž vyžadují i od vietnamských partnerů v podnikání (Hieu, 2011). Hamm (2012) ve svém článku uvádí, že zejména od počátku 21. století se společenská odpovědnost v regionu Asie dostává do středu vědeckého zájmu. Dále také tvrdí, že za hlavními aktéry prosazujícími CSR jsou západní korporace, které chtějí, aby jejich vietnamští dodavatelé dodržovali etické postupy při výrobě. Tento problém byl oficiálně v roce 2003 za pomoci Světové banky přednesen před vietnamskou vládou v rámci programu Světové banky s názvem Posilování zapojení vlád rozvojových zemí do konceptu společenské odpovědnosti (*Strengthening developing country governments' engagement with corporate social responsibility*). Hamm (2012) za další důležitý milník ve vývoji CSR ve Vietnamu uvádí rok 2007, kdy Vietnamská obchodní a průmyslová komora (VCCI) ve spolupráci s OSN a za podpory Španělské agentury pro mezinárodní spolupráci, založila iniciativu The Global Compact Network Vietnam (GCNV). Tato iniciativa si klade za cíl stát se národním centrem pro společenskou odpovědnost a snaží se identifikovat hrozby, které vznikají při styku obchodních aktivit s místní komunitou, životním prostředím, vládou a spotřebiteli (Global Compact Network Vietnam, 2015). Za velice důležitou událost, která přispívá k šíření konceptu CSR mezi vietnamskými podnikateli, Hamm (2012) ve svém článku uvádí projekt Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO). Tento projekt probíhal od roku 2009 do 2013 a jeho cílem bylo podpořit zapojení malých a středně velkých vietnamských podniků do globální ekonomiky skrze zvýšené povědomí a pochopení konceptu

triple bottom line⁶ a společenské odpovědnosti firem (Delegation of the European Union to Vietnam, 2015).

K nutnosti zavést koncept společenské odpovědnosti do chodu vietnamských firem také přispěl mezinárodní skandál z roku 2008, kdy došlo ke znečištění řeky Thi Vai vietnamskou firmou Vedan (Hieu, 2011).⁷

O ukotvení konceptu CSR do fungování vietnamských firem se snaží i vláda, která si je vědoma dopadů, jež firemní aktivity mají především na životní prostředí. Proto se snaží tyto aktivity regulovat například vydáním nového Zákona na ochranu životního prostředí nebo Agendou 21 pro udržitelný rozvoj Vietnamu (Hieu, 2011, Fukada, 2007). O tom, že se vietnamská vláda postupně snaží přimět firmy, aby přijaly koncept společenské odpovědnosti, svědčí i fakt, že od roku 2005 uděluje Vietnamská obchodní a průmyslová komora ve spolupráci s dalšími státními orgány cenu za CSR (Hieu, 2011).

Co však nadále limituje aplikaci CSR do firemních aktivit je nedostatečná znalost konceptu mezi vietnamskými firmami (Hieu, 2011, Tuan, 2011, Truong, 2013). Většinou jsou to západní firmy, které tlačí na vietnamské podniky, aby přijaly koncept CSR do svého fungování (Tuan, 2011, Hamm, 2012). Hamm (2012) uvádí, že vietnamské firmy chápou společenskou odpovědnost zejména jako filantropní činnost. Hieu (2011) toto tvrzení potvrzuje ve svém článku, když uvádí, že CSR pro vietnamské firmy znamená angažování se v charitativních aktivitách. Dalším limitujícím faktorem pro rozvoj CSR ve Vietnamu je nedostatek financí a dostupných technologií, které by umožnily koncept zavést do praxe především malých a středně velkých podniků (Truong, 2013, Hieu, 2011). Důležité je také zapojení národních i mezinárodních neziskových organizací do této problematiky (Hamm, 2012). Mezinárodní organizace BATIK International vydala v roce 2013 report zabývající se občanskou společností a společenskou odpovědností ve Vietnamu. V této publikaci uvádí, že fungování občanské společnosti ve Vietnamu je značně limitováno ze strany vlády. Pokud chce nezisková organizace ve Vietnamu mít podporu vlády, měla by se angažovat v oblastech, které jsou předem vytyčeny vládou (BATIK International, 2013). Pole působnosti

⁶ Konceptu triple bottom line se věnuje 4. kapitola

⁷ V roce 1991 si ve vesnici vedle řeky Thi Vai zřídila potravinářská firma Vedan svoji průmyslovou výrobu. Všechny odpady byly vypouštěny do řeky, což mělo za následek obrovské znečištění Thi Vai a vymření ryb a dalších říčních živočichů. Firma Vedan musela za znečištění finančně kompenzovat místní farmáře. Nicméně ve své průmyslové výrobě pokračovala a dál docházelo ke znečištění řeky a jejího okolí až do roku 2008, kdy byly její počiny odhaleny. V konečné fázi měly aktivity firmy katastrofální důsledky pro okolí, zemědělské půdy, lidské zdraví a samotnou řeku (Tuan, 2011).

neziskových organizací ve Vietnamu je tak značně omezené. Mezi často zmiňované překážky přijetí CSR patří také slabá legislativa a právní vynutitelnost (Hieu, 2011, BATIK International, 2013). Hamm (2012) doplňuje také korupci jako další faktor, který ovlivňuje pomalé přijetí konceptu společenské odpovědnosti.

Koncept společenské odpovědnosti je ve Vietnamu stále velice novou a neprozkoumanou oblastí. V současné době mezi vietnamskými firmami přetrvává nízká informovanost o pojmu CSR, jeho využití a přínosech. Vietnamská vláda by se proto měla snažit především rozšířit povědomí o konceptu společenské odpovědnosti (Tuan, 2012). Mohlo by se tím mimo jiné docílit toho, že se vietnamské firmy budou konceptem CSR zabývat z vlastního zájmu a ne pouze jako důsledek nátlaku západních korporací, jak ve svém článku uvádí Hamm (2012).

4.5 Tři pilíře společenské odpovědnosti – „triple bottom line“

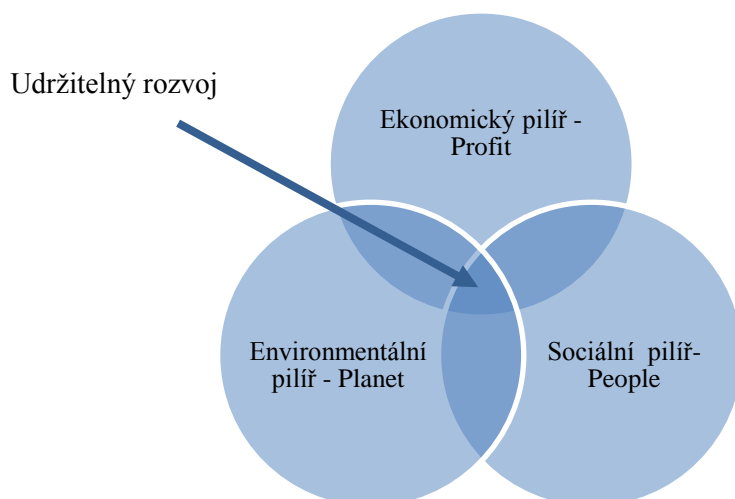
Existuje mnoho modelů společenské odpovědnosti jako například model tří soustředěných kruhů definovaný CED v roce 1971, Carrollův čtyřdílný model CSR nebo model Woodové z 90. let. Tato diplomová práce bude vycházet z modelu Johna Elkingtona z roku 1997, tzv. „triple bottom line“. Po důkladné analýze dostupných publikací pojících se s tématem environmentální odpovědnosti bylo zjištěno, že většina současných přístupů k problematice se vymezuje do tří oblastí – ekonomická, sociální a environmentální. Mnoho firem, nevládních i vládních organizací začalo koncept *triple bottom line* (TBL) používat pro hodnocení své environmentální odpovědnosti (Slaper, Hall, 2011). Norman a MacDonald (2004) tuto skutečnosti dokládají, když uvádí, že na TBL staví a podporují jej takové organizace jako je například Global Reporting Initiative nebo AccountAbility⁸. Ve svých reportech a výročních zprávách se na měření podle TBL odkazovaly nadnárodní korporace jako například Shell, AT&T nebo British Telecom. Blažek a spol. (2005) uvádí, že z konceptu TBL také vychází základy evropské politiky společenské odpovědnosti. V roce 2001 vydala Evropská komise Zelenou knihu (Green Paper on CSR), ve které formulovala základní principy společenské odpovědnosti v rámci Evropské unie. V publikaci se uvádí, že firmy by měly jednat odpovědně ve všech třech oblastech; ekonomické, sociální a environmentální, a že toto jednání je založeno na zcela dobrovolném rozhodnutí firmy⁹. Podle informací

⁸ AccountAbility je přední celosvětová organizace zabývající se společenskou odpovědností a udržitelným rozvojem. Vznikla v roce 1995 a nyní má sídli v šesti městech po celém světě. (AccountAbility, 2012)

⁹ Cílem této publikace Evropské komise bylo především rozpoutat debatu na téma společenské odpovědnosti v Evropě (Blažek a spol., 2005). Katsoulakos a spol. (2004) souhlasí a dodává, že debata měla přispět k formulování evropského rámce pro fungování společenské odpovědnosti. Později v roce 2011

publikovaných Evropskou komisí, vychází současné evropské pojetí společenské odpovědnosti z konceptu TBL.

John Elkington, celosvětově známá osobnost v oblasti společenské odpovědnosti a udržitelného rozvoje, poprvé zformuloval koncept *triple bottom line (TBL)* ve své knize *Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business* (Norman, MacDonald, 2004). Tento model uvádí, že odpovědnosti firmy nespočívají pouze v naplňování jejich ekonomických povinností, jako je produkování služeb, zboží, vytváření zisku, ale také v dalších dvou, neméně důležitých oblastech - společenské a environmentální (Hubbard, 2009). Zaměřením se na všechny tři aspekty firma plní svoji společenskou odpovědnost a přispívá tak k udržitelnému rozvoji¹⁰, viz Obrázek č. 5, Tři pilíře společenské odpovědnosti. Koncept *triple bottom line*, se také někdy nazývá 3P – z anglického People, Planet, Profit (Slaper, Hall, 2011). Bergmans (2003) uvádí, že vybalancovat všechny tyto tři složky je primární snahou společenské odpovědnosti.

Obrázek č. 5 Tři pilíře společenské odpovědnosti, (vytvořeno autorkou podle Hubbard, 2009)

Tento koncept byl inovativní zejména v tom, že se snažil přijít se systémem, který by hodnotil společenskou odpovědnost firem.

Evropská komise vydala obnovenou Strategii pro společenskou odpovědnost firem (A renewed EU strategy 2011 – 2014 for Corporate Social Responsibility) kde navazuje na TBL a uvádí, že podniky by se měly snažit integrovat sociální a environmentální otázky do běžného chodu firmy (European Commission, 2011).

¹⁰ Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval naplnění potřeb generací budoucích. Znamená rovnováhu ve třech oblastech a těmi jsou ekonomická, sociální a environmentální (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015).

Jak bylo uvedeno dříve, na konceptu *triple bottom line* staví mnoho světových organizací, firem i přístup Evropské unie ke společenské odpovědnosti vychází z konceptu Johna Elkingtona. Tato diplomová práce bude z modelu TBL vycházet také. V následující části budou blíže vysvětleny jednotlivé pilíře CSR.

4.5.1 Ekonomický pilíř

Ekonomický aspekt společenské odpovědnosti je jedním ze tří základních pilířů CSR. Ekonomickým aspektem CSR se rozumí dopad firemních aktivit na prostředí, ve kterém podnik působí. Nejedná se pouze o vydávání reportů týkajících se fungování firmy a nakládání s financemi, jde zejména o zahrnutí přímých a nepřímých dopadů chodu firmy na akcionáře a okolí, ve kterém je firma aktivní (Uddin a spol., 2008). Torugsa a spol. (2013) píše, že se společenská odpovědnost v oblasti ekonomické zabývá zejména snahou firmy předejít negativním dopadům, které by mohly vzniknout v souvislosti s ekonomickými aktivitami firmy v dané oblasti. Zároveň by se měl podnik snažit o dobré vztahy se zákazníky, dodavateli a akcionáři za účelem úspěšného fungování firmy. Skácelík (2010) i Torugsa a spol. (2013) se ve svých článcích shodují, že hlavní motivací firem pro ekonomickou odpovědnost je orientace na dlouhodobé cíle s ekonomickými zisky. Mezi hlavní projevy společenské odpovědnosti podle Trnkové (2004) v ekonomické oblasti patří:

- Kodex podnikatelského chování firmy
- Transparentnost
- Uplatňování principů dobrého řízení
- Vztahy s akcionáři
- Chování k zákazníkům
- Chování k dodavatelům
- Chování k investorům
- Ochrana duševního vlastnictví

Torugsa a spol. (2013) uvádí 3 oblasti, díky kterým může být firma ekonomicky odpovědná.

- Multiplikační efekt¹¹
- Příspěvek prostřednictvím daní
- Zamezení aktivit snižujících důvěru zákazníků

¹¹ Pokud firma profituje, může více investovat do svých zaměstnanců například zvýšením platů. V důsledku toho budou zaměstnanci více utrácet, což podpoří místní produkci a sektor služeb. Celkově se to bude mít dopad na zlepšení ekonomické situace v oblasti, kde firma funguje (Torugsa a spol., 2013).

Jak je z uvedených informací patrné, firma se snaží být ekonomicky odpovědná vůči všem zainteresovaným stranám (zákazníci, dodavatelé, akcionáři, místní komunita) a to zejména z důvodu vlastního dlouhodobě udržitelného a ziskového rozvoje.

4.5.2 Sociální pilíř

Druhým, neméně důležitým aspektem společenské odpovědnosti je sociální pilíř. Středem zájmu v této oblasti jsou zaměstnanci na pracovišti a komunita, která se nachází v bezprostřední blízkosti firmy (Torugsa a spol., 2013). Uddin a spol. (2008) tuto tezi potvrzují a dodávají, že se firmy začínají stále více angažovat v sociálních otázkách týkajících se nejen svých zaměstnanců a místní komunity, ale také v tomto směru komunikují se svými dodavateli. Konstatují, že patří mezi povinnosti vedení firmy, aby učinilo správná rozhodnutí, která budou mít pozitivní dopad na všechny zainteresované strany. Skácelík (2010) uvádí, že sociální odpovědnost je chránit zájmy a práva zaměstnanců. Torugsa a spol. (2013) píše, že společenská odpovědnost v oblasti sociální je mimo jiné snahou také o zajištění zdraví, bezpečnosti a obecného blahobytu zaměstnanců. Firmy se navíc snaží své zaměstnance motivovat k lepším pracovním výkonům pořádáním různých seminářů a zajištěním možnosti kariérního postupu. Ve své publikaci Trnková (2004) uvádí seznam sociálně odpovědných aktivit, mezi něž patří následující:

- Firemní filantropie
- Dialog se zainteresovanými stranami
- Zdraví a bezpečnost zaměstnanců
- Rozvoj lidského kapitálu
- Dodržování pracovních standardů, zákaz dětské práce
- Vyváženost pracovního a osobního života zaměstnanců
- Rovné příležitosti (pro ženy a muže, znevýhodněné skupiny)
- Rozmanitost na pracovišti (etnické menšiny, handicapovaní)
- Zajištění rekvalifikace propouštěných zaměstnanců pro jejich další uplatnění
- Jistota zaměstnání
- Lidská práva

Torugsa a spol. (2008) vyčleňuje okruhy sociálního pilíře společenské odpovědnosti do následujících tří bodů:

- Odpovědnost k zákazníkům
- Odpovědnost k zaměstnancům
- Odpovědnost ke komunitě

Sociální odpovědnost k zákazníkům je velice důležitá, neboť díky svým spotřebitelům může podnik dlouhodobě fungovat. Je ve vlastním zájmu firmy, aby dodávala bezpečné a kvalitní výrobky, pozitivně reagovala na stížnosti zákazníků a podávala jasné informace o svých produktech. Neméně důležitý je vztah mezi firmou a zaměstnanci. Jak již bylo uvedeno dříve, firma by se měla snažit své zaměstnance pozitivně motivovat k lepším pracovním výkonům a zajistit bezpečné pracovní podmínky. V neposlední řadě je také důležité zmínit vztah firmy ke komunitě, na kterou bezprostředně působí. Torugsa a spol. (2013) uvádí, že mezi příklady aktivit, které firma v rámci podpory komunity může realizovat, patří například: sponzorování sportovních a kulturních akcí, dary pro charitativní účely nebo zaměstnávání sociálně znevýhodněných osob.

4.5.3 Environmentální pilíř

Třetí, nedílnou součástí společenské odpovědnosti je environmentální pilíř. Torugsa a spol. (2013) ve svém článku uvádí, že firmy se v oblasti environmentální odpovědnosti zabývají technologickými inovacemi a prevencí znečištění. Podle nich by podnik měl monitorovat dopady svých aktivit na životní prostředí a následně je minimalizovat. To vše s cílem budovat si důvěru u zainteresovaných stran. Mazurkiewicz (2008) nahlíží na environmentální odpovědnost firem podobně a konstatuje, že environmentální aspekt CSR zahrnuje povinnost firmy eliminovat odpady a emise, zvýšit produktivitu zdrojů, které firma využívá k výrobě. Zároveň by také měly omezit činnosti, které by mohly mít negativní dopad na okolí a komunitu. Skácelík (2010) dodává, že environmentálním pilířem se zabývají zejména firmy, které ke své produkci využívají přírodních zdrojů a jejich činnosti tak mají přímý dopad na životní prostředí. Dále ve svém článku uvádí oblasti, kterými se firma zabývá v rámci své environmentální odpovědnosti. Mezi takové podle něj patří například nadlimitní znečištění ovzduší nebo vysoká hluková zátěž obyvatel. Asociace ekologických organizací, Zelený kruh, vydala v roce 2007 publikaci, týkající se environmentální odpovědnosti. V této publikaci jsou uvedeny povinnosti firem ve vztahu k životnímu prostředí, mezi které autoři vyčleňují následující:

- Povinnost zdržet se jakýchkoliv aktivit, které jsou v rozporu s principy trvalé udržitelnosti – princip předběžné opatrnosti
- Princip minimalizace negativních dopadů firemních činností
- Posouzení vlivu činností na životní prostředí
- Dialog se zainteresovanou veřejností
- Aplikace nejlepších dostupných technologií

(Gregor, 2007, Zelený kruh)

Trnková (2004) uvádí mezi povinnosti firem v environmentální oblasti tyto:

- Ekologickou výrobu, produkty a služby
- Ekologickou firemní politiku (recyklace, používání ekologických produktů)
- Zmenšování dopadů na životní prostředí
- Ochranu přírodních zdrojů

Firmy a organizace kladou stále větší důraz na to, jakým způsobem jejich produkce ovlivňuje životní prostředí. Od nového tisíciletí můžeme spatřovat zvyšování zájmu firem o tuto oblast a také snahu o vylepšení vztahů se zainteresovanou veřejností (Babiak, Trendafilova, 2011). Podle Mazurkiewiczze (2010) se v dnešní době sdílení informací prostřednictvím internetu společnost velmi snadno dozví o praktikách firem a jejich dopadu na životní prostředí a podle těchto informací pak na danou firmu nahlíží. Být společensky odpovědný je tak dnes pro firmu téměř povinností.

5 Společenská odpovědnost univerzit

Následující kapitola se zabývá společenskou odpovědností institucí. Pro potřeby této diplomové práce budou zkoumány instituce terciárního vzdělávání – univerzity. S ohledem na rozsah tématu se práce konkrétně zaměří na vybrané univerzitní fakulty, podrobněji bude analyzován přístup přírodovědeckých fakult.

Tato kapitola vysvětluje definici, vznik a vývoj konceptu společenské odpovědnosti univerzit. Uvádí příklady společensky odpovědného jednání, které univerzity mohou v rámci své společenské odpovědnosti realizovat. V neposlední řadě také uvádí důvody, proč by univerzity měly jednat odpovědně a výhody, které z přijetí konceptu plynou.

5.1 Definice konceptu

Podobně jako je tomu v případě společenské odpovědnosti obecně, neexistuje zatím jednotně uznávaná definice konceptu společenské odpovědnosti univerzit (Vasilescu a spol. 2010). Pro souvislejší pochopení konceptu je v následujících odstavcích uvedeno několik možných výkladů pojmu společenské odpovědnosti univerzit.

Vasilescu a spol. (2010) ve svém článku uvádí, že společenská odpovědnost univerzit usiluje o posílení občanské společnosti, dobrovolnictví a etický přístup. Odpovědné univerzity by také měly podporovat studenty a zaměstnance a jejich zapojení do dění ve společnosti a současně přispívat k rozvoji jejich environmentální odpovědnosti za účelem udržitelného rozvoje.

Arntzen (2010) definuje společenskou odpovědnost univerzit jako vzdělávací proces, který přispívá k budování kapacit udržitelné společnosti a kde jsou základní obchodní principy v souladu s principy společenské odpovědnosti.

Většina autorů (Zahaira a spol., 2010, Hopeniené a spol., 2011, Sawadikosol, 2009) se odkazuje na definici Juana Reisera, která společenskou odpovědnost univerzit vymezuje jako politiku etického chování univerzitní komunity (studentů a zaměstnanců), která je zajištěna prostřednictvím odpovědného řízení v oblasti vzdělávací, poznávací, pracovní a environmentální a interaktivního dialogu se společností za účelem udržitelného rozvoje.

5.2 Vývoj konceptu společenské odpovědnosti univerzit

Společenská odpovědnost univerzit patří k novým konceptům a mnoho autorů se shoduje, že se k této problematice váže pouze omezené množství literatury a výzkumů. Stále existuje mnoho aspektů společenské odpovědnosti univerzit, které musí být zkoumány za účelem hlubšího pochopení konceptu (Sawadikosol, 2009, Arntzen, 2010, Mehta, 2011). Přesto se většina autorů shoduje, že společenská odpovědnost by neměla být povinností pouze firem ale také vzdělávacích institucí (Arntzen, 2010, Dima a spol., 2013, Sawadikosol, 2009, Mehta, 2011, Zaharia a spol., 2010). Mehta (2011) uvádí, že univerzity mají zásadní vliv na formování chování a myšlení u svých studentů, absolventů. Někteří z absolventů univerzit později mohou zastávat významné vedoucí funkce, a je proto důležité, aby chápali koncept společenské odpovědnosti. Podobný názor prezentuje ve svém článku i Sawadikosol (2009). Ten se domnívá, že každý absolvent univerzity by měl být vzdělaný nejenom ve svém oboru, ale měl by se také během svého studia naučit být společensky odpovědný. Hopeniené a spol. (2011) souhlasí s výše uvedenými tvrzeními autorů, když uvádí, že se univerzity mají kromě poskytování klasického vzdělávání soustředit také na výchovu společensky odpovědných jedinců.

Celosvětové pozornosti se problematika společenské odpovědnosti univerzit dočkala na konci dvacátého století na světové konferenci o vysokoškolském vzdělávání v Paříži pořádané UNESCO (Vasilescu a spol. 2010). Hlavním posláním této konference bylo zformulovat základní principy reformy vysokoškolského vzdělávání a přispět tak k transformaci vysokoškolských institucí do prostředí přispívajících k celoživotnímu vzdělávání a posílení morální solidarity lidstva. Výsledkem konference byla Světová deklarace o vysokoškolském vzdělávání pro 21. století, která stanovovala principy, jak změny v systému vzdělávání dosáhnout (UNESCO, 2014). Mezi hlavní body, se kterými se v deklaraci pracovalo, patřily mimo jiné udržitelný rozvoj, rozvoj společnosti, etická role univerzit, rovný přístup ke vzdělání pro všechny, inovativní přístupy ke vzdělání (UNESCO, 1998).

Za další důležitý milník v oblasti společenské odpovědnosti univerzit se považuje rok 2007, kdy byly na summitu iniciativy OSN Global Compact uveřejněny Zásady pro odpovědné řízení ve vzdělávání (Hopeniené a spol., 2011). Ty obsahují celkem 6 principů, které by měly vzdělávací instituce plnit, aby přispěly k odpovědnému chování a fungovaly v souladu s celosvětově uznávanými hodnotami, jako je ochrana lidských práv a životního prostředí, protikorupční jednání a dodržování zásad práce (zákaz dětské práce, příznivé pracovní podmínky, spravedlivá odměna apod.)¹². Mezi 6 principů odpovědného řízení ve vzdělávání patří následující:

- Přispívat k rozvoji schopností studentů, z nichž někteří budou v budoucnu zastávat vedoucí pozice, tak aby jejich činnost podporovala udržitelný rozvoj
- Zahnout koncept společenské odpovědnosti do vzdělávacích osnov
- Vytvořit prostředí, které umožní studentům získat zkušenosti s konceptem odpovědného řízení
- Zapojit se do výzkumu, tak aby byla důkladněji pochopena důležitost vztahu mezi odpovědným řízením vzdělávacích institucí a jejich dopadem na životní prostředí a společnost
- Spolupracovat s manažery domácích i nadnárodních firem
- Podporovat dialogu mezi učiteli, studenty, firmami, vládou, spotřebiteli, médii a občanskou společností.

(Principles for Responsible Management Education, 2015)

V roce 2009 byla uspořádána první mezinárodní konference týkající se přímo společenské odpovědnosti univerzit. Cílem bylo zahájit mezi univerzitami dialog a následně spolupráci v oblasti společenské odpovědnosti (Dima a spol., 2010). Výsledkem bylo založení Sdružení společenské odpovědnosti univerzit (University Social Responsibility Alliance), (Hopeniené a spol., 2011).

Také Evropská unie vnímá společenskou odpovědnost univerzit jako důležitou, a proto mezi lety 2012-2014 Evropská komise podpořila projekt na výzkum společenské odpovědnosti univerzit v Evropě. Svými výsledky si tento projekt kladl za cíl přispět k vyšší odpovědnosti evropských univerzit (EU-USR, 2015). Řada evropských států si sama stanovila společenskou odpovědnost jako důležitou součást vzdělávání a snaží se zejména o zakomponování konceptu CSR do výukových osnov univerzit. Do polského vzdělávacího

¹² Tyto celosvětově uznávané hodnoty OSN lze najít pod iniciativou OSN Global Compact, která byla spuštěna v roce 2000 a stanovila 10 principů odpovědného chování, které lze rozdělit do 4 oblastí: Lidská práva, práce, životní prostředí a protikorupční jednání. (Foundation for the Global Compact, 2015)

systemu je například zahrnuta výuka o principech udržitelného rozvoje. Ve Finsku se univerzity snaží rozšířit znalosti svých studentů v oblasti vztahu životního prostředí a společnosti. V Německu a Španělsku byly vytvořeny iniciativy na podporu výuky CSR na školách. (Mullerat, 2013)

V České republice je koncept environmentálně odpovědné univerzity teprve v počátcích. Jako příklad projektů vztahující se k této problematice však lze uvést projekt Zelená Univerzita. Projekt byl spuštěn v roce 2005 jako součást aktivit Akademického centra studentů při Vysokém učení technickém v Brně. Cílem projektu je tzv. 'ozelenit' univerzitní prostředí a přispět ke snížení ekologické stopy univerzit a naopak zvýšení jejich environmentální udržitelnost (Jeřábek, 2006). Za zmínku také stojí účast dvou českých vysokých škol, Českého vysokého učení technického v Praze a Univerzity Pardubice, v mezinárodním hodnocení environmentální odpovědnosti univerzit GreenMetric. I na Univerzitě Palackého lze sledovat počáteční snahy o zavedení konceptu Zelené univerzity, které realizuje Katedra psychologie, Filozofické fakulty UP. Projekt si klade za cíl zvýšit dopravní bezpečnost, kvalitu života občanů a přispět k ekologické udržitelnosti (Vávrová, 2014).

Přestože je patrný nárůst zájmu o tuto problematiku, stále je nutné podniknout řadu kroků k tomu, aby byl koncept společenské odpovědnosti celosvětově uznán a přijat univerzitami za vlastní a to nejen ve vzdělávacích osnovách, ale také jako jeden ze základních principů chodu univerzit.

5.3 Kategorizace konceptu společenské odpovědnosti univerzit

Jak bylo zmíněno výše, společenská odpovědnost univerzit je nový pojem v oblasti CSR a z velké části vychází z konceptu společenské odpovědnosti firem. Jelikož tato oblast nebyla doposud tolik zkoumána jako CSR firem, neexistuje zatím ani jednotná kategorizace společenské odpovědnosti univerzit. Mnoho autorů se zabývá zejména definicí samotného konceptu. Z uvedených definic se lze domnívat, že nejdůležitější oblasti společenské odpovědnosti univerzit jsou oblasti sociální (vzdělávání, propojení s místní komunitou) a environmentální.

Někteří autoři (Dima a spol., 2013, Zaharia a spol., 2010, Vasilescu a spol., 2010) ve svých článcích opět poukazují na Reiseru a uvádí 4 osy, které vychází z jeho definice společenské odpovědnosti univerzit. Dima a spol. (2013) píše, že podle Reiseru může mít společenská odpovědnost univerzit dopady v následujících oblastech:

- Organizační - dobrý příklad zodpovědného sociálního a environmentálního chování univerzity
- Poznávací – sociální odpovědnost vědeckých výstupů univerzity

- Sociální – vznik komunit a spolků s cílem vzájemného vzdělávání se v oblasti společenského rozvoje
- Vzdělávací – vzdělávání se studentů v oblasti odpovědného občanství

Jelikož koncept společenské odpovědnosti univerzit vychází z konceptu společenské odpovědnosti firem a z informací, které jsou dostupné, je pravděpodobné, že kategorizace pojmu bude podobná jako u CSR firem. Proto i tato práce vychází z 3 pilířů společenské odpovědnosti firem. Jelikož se téma zabývá společenskou odpovědností institucí, jejichž primární činností není výroba a zisk, můžeme se také domnívat, že se na ekonomický pilíř CSR nebude klást tak velký důraz jako je tomu u firem.

5.4 Důvody společenské odpovědnosti univerzit

Existuje mnoho důvodů, proč by měly univerzity přijmout koncept společenské odpovědnosti. Mezi ty, které se nabízejí, patří samozřejmě primární poslání univerzit, vzdělávat. Univerzity mají totiž zásadní roli při vzdělávání a formování budoucích generací (Hopeniené a spol., 2011, Zaharia a spol., 2010). Další důvod pro přijetí CSR souvisí se změnou akademického prostředí. Gibbons (2005) uvádí, že kvůli tomu, v jakém prostředí univerzity v dnešní době fungují a také díky sníženému veřejnému financování se stávají více soutěživými. V této souvislosti Felt (2013) poukazuje na snižující se roli státu a stále větší příklon univerzit a jejich výzkumných aktivit směrem k podnikatelskému sektoru. Dima a spol. (2013) navrhuje že, pokud univerzity chtějí zvýšit svoji konkurenceschopnost, měly by se snažit osvojit si koncept společenské odpovědnosti. Konstatuje, že pokud univerzita zavede CSR do svého fungování, bude to mít pozitivní vliv na počet zájemců o studium na dané univerzitě. Topal (2009) upozorňuje, že univerzity by neměly v souvislosti s měnící se situací a větší soutěživostí zapomínat na svoje primární poslání a tím je vzdělávání. Univerzity by také měly přijmout koncept společenské odpovědnosti, jelikož i ony svými aktivitami působí na životní prostředí. V této oblasti by se tak univerzity měly chovat odpovědně a šetřit zdroji. V neposlední řadě by také měly podporovat zavedení environmentálně šetrných technologií a inovací (Hopeniéne a spol. 2011).

Hopeniéne a spol. (2011) píše, že pokud univerzity přijmou koncept společenské odpovědnosti, budou z toho profitovat. Mezi klady, které plynou ze zavedení konceptu CSR do chodu univerzity, považují vyšší pracovní motivaci zaměstnanců, vyšší atraktivnost univerzity z hlediska potenciálních zaměstnanců či posílení vazeb mezi institucí a jejími studenty, zaměstnanci, partnery a místní komunitou. Uvádí také, že přijetí CSR ovlivní i ekonomický chod univerzity (šetření zdroji jako je voda, energie sníží finanční náklady na

provoz). V neposlední řadě také vyzdvihují možnost pozitivně se prezentovat na veřejnosti. Topal (2009) se ve svém článku také zabývá výhodami, které se univerzitě naskytou po přijetí konceptu CSR a ve většině se shoduje s výše uvedenou autorkou. Za klady v této souvislosti považuje například zvýšení zisku, snížené náklady na provoz, reputace, vyšší kvalita, atraktivní pracovní prostředí pro zaměstnance a potenciální uchazeče o zaměstnání, zvýšená konkurenceschopnost.

Na přijetí konceptu společenské odpovědnosti univerzitami se klade stále větší důraz. Mezi hlavní důvody patří především fakt, že univerzity jsou organizace a jako takové působí svými činnostmi na okolní prostředí. Dalším důležitým důvodem je vzdělávací funkce univerzit. Následující kapitola se proto zaměří na aktivity, kterými se mohou univerzity zabývat v souvislosti s konceptem společenské odpovědnosti a v rámci jednotlivých pilířů společenské odpovědnosti.

5.5 Aktivity společensky odpovědné univerzity

Protože univerzity jsou instituce, jejichž primární funkcí není produkce zboží, budou společensky odpovědné aktivity jiné než v případě firem. Zároveň jsou to instituce s převážně administrativní činností a je tedy velice pravděpodobné, že jejich aktivity v oblasti společenské odpovědnosti budou do značné míry korelovat s odpovědným vedením úřadů, státních institucí nebo jiných organizací. Avšak všechny tyto aktivity, ať už se jedná o instituci či firmu by měly zahrnovat všechny tři oblasti CSR – sociální, ekonomickou a environmentální.

5.5.1 Ekonomická oblast

V oblasti ekonomické mezi hlavní aktivity, stejně tak jako u firem, patří principy dobrého řízení a transparentnost. Tetřevová (2013) poukazuje na důležitost udržování dobrých vztahů se zainteresovanými skupinami (uchazeči o studium, studenti, absolventi, zaměstnanci, veřejnost, úřady a vládní i nevládní organizace, se kterými univerzita komunikuje). Dále také uvádí, že by se univerzity v rámci své ekonomické odpovědnosti měly soustředit na vytvoření nabídky kvalitních studijních plánů a předmětů, které budou reflektovat zájmy studentů a potřebu na trhu práce. V neposlední řadě také vyzdvihuje zavádění moderních výukových metod (Tetřevová, 2013). Petrová a spol. (2008) udává aktivity v oblasti ekonomické odpovědnosti následující:

- Dobré řízení – zejména s ohledem na způsob dosahování cílů, transparentnost, kontrolní mechanismy, vymahatelnost nastavených pravidel v rámci fungování instituce

- Spravedlivé ohodnocení zaměstnanců - odpovídající ohodnocení zaměstnanců, finančně nebo jinak
- Protikorupční jednání a transparentnost – odmítnutí korupce, vydávání výročních zpráv a finančního účetnictví, transparentní sponzorství
- Předcházení střetům zájmů – v souvislosti s problematikou korupce, instituce by se měla zavázat k zásadám čestného a transparentního jednání

5.5.2 Sociální oblast

Chování univerzit v sociální oblasti je do značné míry totožné s aktivitami, které realizují firmy s cílem být sociálně odpovědné. Tetřevová (2013) ve svém článku uvádí seznam aktivit, které považuje za sociálně odpovědné. Následující uvedené aktivity korespondují s těmi, které provozují firmy v rámci svého CSR.

- Vytvořit kvalitní a bezpečné pracovní prostředí s ohledem na zdraví zaměstnanců
- Rozvíjet lidský kapitál – vytvořit podmínky pro vzdělávání zaměstnanců
- Zapojit zaměstnance do procesu rozhodování
- Zajistit rovné příležitosti pro ženy a muže
- Eliminovat jakékoli formy diskriminace na pracovišti
- Vytvořit podmínky pro vyvážený pracovní a osobní život zaměstnanců
- Jistota zaměstnání
- Filantropie

Petrová a spol. (2008) v jejich studii oproti Tetřevové ještě dodávají, že odpovědná univerzita by se také měla snažit o zapojení studentů do vybraných aktivit, mít pozitivní vliv na místní komunitu a dialog se zájmovými skupinami.

5.5.3 Environmentální oblast

Aktivity univerzit spadající do environmentální oblasti se budou lišit od aktivit, do nichž se zapojují firmy. Je to především z toho důvodu, že hlavním posláním univerzit jako institucí není výroba a teoreticky tak má jejich fungování menší dopad na životní prostředí. Tetřevová (2013) ve svém článku uvádí jako environmentálně odpovědné aktivity tyto:

- Uplatňování ekologické politiky – v tomto ohledu je důležitá především minimalizace odpadů, recyklace, používání ekologických produktů, úspory energií a vody
- Zajištění, že fungování fakulty je v souladu s národními a mezinárodními ekologickými standardy

- Vývoj a propagace ekologické technologie
- Ochrana životního prostředí a podpora ekologicky smýšlející organizace

Petrová a spol. (2008) popisují ve své studii environmentální aktivity do značné míry stejně. Do jejich výčtu je však nutné zahrnout zájem univerzity o snížení produkce emisí, hluku a záboru půdy.

Za velice užitečný zdroj při snaze o vyšší environmentální odpovědnost univerzit lze považovat publikaci Kamily Kanichové, které se věnuje tématu environmentálně příznivého provozu institucí (úřadů, organizací, univerzit). Zabývá se především tím, jak by měl fungovat vnitřní provoz institucí, aby bylo možné je považovat za šetrné k životnímu prostředí. Kanichová (2004) rozděluje celkem 4 oblasti a to jsou kancelářské potřeby/provoz, nakládání s odpady, spotřeba energie a čištění a úklid. V rámci kancelářského provozu Kanichová řadí mezi aktivity přispívající k ochraně životního prostředí používání výrobků z recyklovaného papíru na pracovišti, oboustranný tisk, upřednostňování elektronické verze před tištěnou a opakované plnění tonerů do tiskáren a kopírek. Druhá oblast, nakládání s odpady, zahrnuje předcházení vzniku odpadů a třídění odpadů. V oblasti spotřeby energie by měly instituce dávat pozor při vytápění budov a zajistit dobrou izolaci a těsnění oken. Při odchodu z pracoviště by se měly vypínat elektronické přístroje a zhasínat světla. V poslední části, zabývající se úklidem v instituci, Kanichová doporučuje používat ekologicky šetrné výrobky. Téměř totožný výčet aktivit uvádí ve své publikaci Jiříková a spol. (2012). Mezi environmentálně odpovědné aktivity patří podle Jiříkové a spol. ty, které se realizují v oblastech jako například kancelářské potřeby, využití recyklovaného papíru, nakládání s odpady, spotřeba energie (vytápění budov, izolace, osvětlení), čištění a úklid, zařízení vnitřních prostor budovy, šetrné hospodaření s vodou, prodej občerstvení, doprava.

Pokud se univerzita soustředí na realizaci aktivit v těchto oblastech lze ji podle této charakteristiky považovat za environmentálně odpovědnou. Jelikož se tato diplomová práce zabývá společenskou odpovědností institucí se zaměřením na chování univerzit směrem k životnímu prostředí, bude následující část věnována bližšímu vysvětlení konceptu environmentálně odpovědné univerzity.

6 Environmentálně odpovědná univerzita

6.1 Popis a definice

V posledních letech se stále častěji mluví o dopadech, které má činnost univerzit na životní prostředí a o nutnosti tyto vlivy zmírnit (Alshuwaikhat, Abubakar, 2008, Disterheft a spol., 2012). Globální klimatické změny mohou být jednou z příčin nárůstu zájmu o tuto problematiku. Univerzity se snaží snížit svoji uhlíkovou stopu¹³, a tím tak zmírnit dopady klimatických změn. Rappaport (2008) píše, že i přestože snahy o environmentálně šetrný kampus se objevovaly již v minulosti, obavy z globálního oteplování v posledních letech tyto snahy ještě více podpořily. Alshuwaikhat, Abubakar, (2008) ve svém článku přirovnávají univerzitní kampusy svojí rozlohou a počtem studentů, zaměstnanců k malým městům. Uvádí, že některé aktivity takových institucí vedou ke znečištění, ale přijetím určitých opatření lze dopady na životní prostředí snížit.

Značný počet autorů se shoduje, že univerzity by měly být šetrné k životnímu prostředí zejména proto, že se jedná o vzdělávací instituce. Dahle a Neumayer (2001) tvrdí, že univerzity mají možnost v rámci vzdělávání seznámit studenty se základními principy chování ve vztahu k životnímu prostředí. Nuttall (2013) konstatuje, že se univerzity mohou zabývat environmentální odpovědností a udržitelností jak na teoretické tak praktické rovině, kdy budou snižovat dopady těch aktivit, které negativně ovlivňují prostředí. Disterheft a spol. (2012) tvrzení Nuttalla potvrzuje a píše, že univerzity mají v rámci své environmentální odpovědnosti dvě povinnosti. Tou první je, že samy univerzity a jejich kampusy se budou zasazovat o snížení environmentálních dopadů svých aktivit, druhou je angažování se ve výzkumu a vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje.

I přesto, že je vidět narůstající zájem v oblasti environmentální odpovědnosti univerzit, lze předpokládat, že nějaký čas potrvá, než se environmentální odpovědnost stane nedílnou součástí vedení univerzit (Dahle, Neumayer, 2001). Podle publikace Nuttalla (2013) je patrné, že i v současné době se univerzity potýkají s nejasnostmi při snaze o zavedení environmentálně odpovědných aktivit. Problémem zůstává především neexistence jednotného programu a konceptu environmentálně odpovědných univerzit (Nuttall, 2013)

¹³ Uhlíková stopa určuje množství skleníkových plynů, které jsou vyprodukovány každodenními aktivitami, které vznikají v souvislosti například s výrobou elektřiny, tepla nebo dopravou. Uhlíková stopa se může měřit na úrovni států, jednotlivých měst, organizací a jednotlivců (Lupač, 2015).

Uvedme tedy alespoň jednu definici, která vystihuje podstatu myšlenky environmentální odpovědnosti univerzit. Formulována byla Thomasem (2009), který definoval environmentálně odpovědnou univerzitou jako takovou, která se aktivně snaží snížit dopady svých aktivit na životní prostředí skrze svá strategická rozhodnutí.

Je tedy patrné, že aby byla univerzita environmentálně odpovědná, je nutné, aby poskytovala studentům nejen teoretické poznatky týkající se vztahu člověka a životního prostředí, ale aby také sama jednala tak, aby mohla jít svému okolí příkladem.

Další část práce se bude blíže věnovat oblastem, ve kterých by se měla univerzita angažovat, aby se o ní mohlo hovořit jako o environmentálně odpovědné.

6.2 Přístupy ke konceptu environmentálně odpovědné univerzity

I přesto, že neexistuje jednotný návod jak učinit univerzitu environmentálně odpovědnou, většina zdrojů se shoduje, že by měly vzdělávací instituce být odpovědné v oblastech jako je voda, odpad, energie, ochrana biodiverzity, doprava (ISCN-GULF, 2010, Nuttall, 2013, Jeřábek, 2006, People & Planet, 2006).

Ve své publikaci Jiříková a spol. (2012) vypisuje základní principy, které se týkají zeleného úřadování¹⁴, a které by se snadno daly aplikovat i v univerzitním prostředí. Mezi tyto principy patří:

- Preventivní ochrana životního prostředí
- Šetření se zdroji
- Předcházení vzniku odpadů
- Nakládání se vzniklými odpady šetrně k životnímu prostředí
- Omezení zátěže životního a pracovního prostředí nebezpečnými chemickými látkami
- Podpora využívání lokálních zdrojů
- Zohlednění sociálních a etických požadavků
- Soulad s legislativními požadavky

Tyto principy lze najít i v publikaci Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) od Nuttalla. Tato publikace se inspirovala modely environmentální odpovědnosti různých univerzit a organizací. Nuttall (2013) píše, že každá univerzita si sama stanoví svoje cíle a strategie pro jejich naplnění, měly by však odpovídat následujícím oblastem: energie a klimatické změny, spotřeba vody, nakládání s odpadem, ochrana biodiverzity, infrastruktura

¹⁴ Zelené úřadování definuje Ekologická síť poraden (2015) jako „environmentálně příznivé chování institucí financovaných z veřejných prostředků“, (městské úřady, školy, školky apod.).

univerzitního kampusu, nákup zboží, udržitelnost kanceláří a laboratoří a doprava. Ve svém reportu předkládá britská studentská organizace People & Planet (2006) britským univerzitám návod jak zvýšit svoji environmentální odpovědnost. Mezi témata, kterými by se univerzity mohly zabývat, patří snížení spotřeby energie a emisí skleníkových plynů, snížení spotřeby vody, recyklování, nakupování zboží šetrného k životnímu prostředí, snížení osobní spotřeby, podpora environmentálně šetrných způsobů přepravy, přispívání ke zlepšení biodiverzity, zavedení certifikovaného systému podle kterého se budou hodnotit výsledky v této oblasti (People & Planet, 2006).

V souvislosti environmentálním chováním univerzit lze také zmínit příručku, kterou vydalo International Sustainability Campus Network ve spolupráci s Global University Leaders Forum (ISCN-GULF), a která se zabývá udržitelností univerzitního kampusu (tzn. sociální, ekonomickou a environmentální složkou). V souvislosti s ochranou životního prostředí ISCN-GULF (2010) uvádí tři principy, jejichž naplnění vede k vytvoření univerzitního kampusu, který je udržitelný. První princip zavazuje k respektování přírody. V rámci tohoto bodu by se měly univerzity snažit o vytvoření infrastruktury, která šetrně nakládá s přírodními zdroji (energie, voda, nakládání s odpadem), snažit se o propojení univerzitních budov s přírodním prostředím, ve kterém se nachází. V druhém principu se pojednává o zajištění udržitelnosti kampusu skrze vytvoření plánů, jež budou zahrnovat environmentální a sociální složku. Environmentální složkou se v tomto případě rozumí ochrana biodiverzity, omezená spotřeba přírodních zdrojů, podpora dopravy šetrné k životnímu prostředí, konzumace lokálních potravin. Třetí princip se zabývá propojením výzkumu a výuky na univerzitě s tématem udržitelného rozvoje (ISCN-GULF, 2010).

Jako poslední pro ilustraci přístupu ke konceptu environmentálně odpovědné univerzity a základních principů zeleného úřadování poslouží projekt Zelená univerzita¹⁵. Jeřábek (2006) se v něm také zabývá oblastmi, ve kterých by se měly environmentálně odpovědné univerzity angažovat. Tyto zahrnují oblasti jako je teplo (regulace tepla, těsnění oken, větrání), elektřinu (instalace úsporných žárovek, zhasínání, odběr elektřiny z obnovitelných zdrojů), odpady (minimalizace odpadů, recyklace, odpadová osvětla), nákup výrobků šetrných k životnímu prostředí, doprava (ekologicky šetrný způsob přepravy), nové stavby (plánování budov s ohledem na životní prostředí), koleje, stravování (upřednostňování lokálních produktů a bio a fair trade potravin), papír (používání recyklovaného papíru, šetření), voda, environmentální

¹⁵ Projekt Zelená univerzita byl spuštěn v roce 2005. Cílem projektu je osvěta v oblasti environmentální odpovědnosti univerzit a zavedení environmentálních opatření na univerzitách, která povedou ke snížení dopadů na životní prostředí a přispějí k udržitelnému rozvoji. Projekt funguje v rámci občanského sdružení ACSA – Akademické centrum studentských aktivit (Jeřábek, 2006).

management (aktivní přístup univerzity ke sledování, řízení a snižování dopadů svých činností na životní prostředí), (Jeřábek, 2006).

Z uvedených příkladů je patrné, že všechny přístupy považují v rámci environmentální odpovědnosti univerzity za důležité velmi podobné oblasti. Pro přehlednost byla vytvořena níže uvedená tabulka (Tabulka č. 5), která dává do souvislosti principy zeleného úřadování a zmíněné přístupy k environmentální odpovědnosti univerzit.

Principy zeleného úřadování	Nuttall	People&Planet
Ochrana životního prostředí	Nákup zboží, ochrana biodiverzity	Nákup zboží, ochrana biodiverzity
Šetření se zdroji	Energie a klimatické změny, voda	Energie a emise skleníkových plynů, voda
Nakládání s odpady	Nakládání s odpady	Recyklace
Využití lokálních zdrojů	X	X
Sociální a etické požadavky	Doprava šetrná k životnímu prostředí	Doprava šetrná k životnímu prostředí
Soulad s legislativou	Univerzitní infrastruktura (kanceláře, laboratoře)	Zavedení certifikovaného systému
Principy zeleného úřadování	ISCN-GULF	Zelená Univerzita
Ochrana životního prostředí	Ochrana biodiverzity	Nákup zboží
Šetření se zdroji	Šetrné nakládání se zdroji (voda, energie)	Regulace tepla, elektřiny, vody, papír
Nakládání s odpady	Nakládání s odpady	Nakládání s odpady
Využití lokálních zdrojů	Konzumace lokálních potravin	Konzumace lokálních potravin
Sociální a etické požadavky	Doprava šetrná k životnímu prostředí; výzkum a výuka	Doprava šetrná k životnímu prostředí; výzkum a výuka
Soulad s legislativou	X	Univerzitní infrastruktura; environmentální management

Tabulka 5, Přístupy ke konceptu environmentálně odpovědné univerzity (vytvořeno autorkou)

I přestože zatím neexistuje jednotný návod pro univerzity jak dosáhnout vyšší environmentální odpovědnosti, z dostupných zdrojů je patrné, že i přes existenci různých přístupů k problematice a rozpracování tématu různými institucemi nebo autory, existuje několik základních oblastí, ve kterých by se univerzity měly angažovat, aby mohl být jejich provoz považován za šetrný k životnímu prostředí (viz. Tabulka č. 5).

7 Shrnutí teoretické části

V teoretické části diplomové práce byl poskytnut úvod do problematiky společenské odpovědnosti a uvedeny informace, které jsou nezbytné pro zpracování praktické části práce. Tato část nejprve seznámila s konceptem společenské odpovědnosti firem a jeho historickým vývojem ve světě. Jelikož se diplomová práce zabývá společenskou odpovědností v České republice a Vietnamu, věnovaly se následující dvě kapitoly vývoji konceptu v těchto dvou zemích. Následovala podkapitola zaměřená na kategorizaci konceptu společenské odpovědnosti a bližší vysvětlení pojmu 'triple bottom line', ze kterého diplomová práce vychází. Další kapitola pojednávala o konceptu společenské odpovědnosti institucí, konkrétně univerzit, jako hlavní zaměření diplomové práce. V této kapitole byla popsána definice, vývoj konceptu, jeho chápání, kategorizace. V neposlední řadě byly uvedeny také důvody, proč by měly být univerzity společensky odpovědné a jaké benefity z toho plynou. Předposlední část byla zaměřena na aktivity univerzit ve třech základních oblastech (ekonomická, sociální a environmentální), které mohou přispět k vyšší společenské odpovědnosti vzdělávací instituce. Důraz byl v této části kladen na environmentální pilíř, který byl v navazující kapitole rozpracován pod pojmem environmentálně odpovědná univerzita. V poslední části, byl popsán a definován koncept environmentálně odpovědné univerzity. Byly uvedeny přístupy ke konceptu environmentálně odpovědné univerzity a popsán byl také hodnotící systém UI GreenMetric, ze kterého vychází praktická část diplomové práce.

8 Praktická část

Praktická část diplomové práce se zabývá srovnáním přístupů odpovědných k životnímu prostředí Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (PřF UP) a University of Science v Ho Či Minově městě (HCMUS) ve Vietnamu. První fáze výzkumu poskytuje informace získané od vedení jednotlivých institucí týkající se chodu fakulty ve vztahu k životnímu prostředí. Druhá fáze je zaměřena na to, jak studenti vybraných vzdělávacích zařízení vnímají přístup těchto institucí k životnímu prostředí a jaký je jejich názor na koncept environmentální odpovědnosti. Na základě těchto informací dojde ke srovnání obou institucí. Následně budou navrženy možnosti rozvoje environmentální odpovědnosti těchto vzdělávacích zařízení.

8.1 Základní informace o srovnávaných institucích

Výzkum byl realizován od listopadu 2014 do března 2015. První část výzkumu v prostředí Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého Olomouc probíhala od listopadu 2014 do ledna 2015. Druhá fáze výzkumu byla realizována od února do března 2015 na University of Science, v Ho Či Minově městě ve Vietnamu.

Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého

Přírodovědecká fakulta se nachází v centru Olomouce. Od roku 2009 sídlí v nové, modernější budově. Součástí Přírodovědecké fakulty, je také výzkumné centrum, které se nachází v jihovýchodní části Olomouce. Celkem na fakultě k roku 2015 studovalo 3 898 studentů. Na fakultě je 5 studijních oborů, kterým se studenti mohou věnovat. Těmito obory jsou matematika a informatika, fyzika, chemie, biologie a ekologie, vědy o zemi.

University of Science Ho Chi Minh City

V případě University of Science... je nejprve nutné upřesnit, co znamenají pojmy univerzita, fakulta a obor ve vietnamském prostředí. V Ho Či Minově městě existuje Vietnam National University – Ho Chi Minh City (VNUHCM), která pod sebou sdružuje celkem 6 dalších univerzit, 1 institut a několik výzkumných center. Jako příklad univerzit, které spadají pod VNUHCM, lze uvést University of Science, University of Technology, University of Economics and Laws a další. V praxi to znamená, že Vietnam National University funguje jako Univerzita Palackého a jí podřízené University of Science, Technology a další, zastávají roli fakult.

University of Science leží v samém centru Ho Či Minova města. Celkem University of Science navštěvovalo k roku 2015 10 487 studentů. Její součástí je 9 oborů, kde si studenti

mohou vybrat ze studia informačních technologií, chemie, fyziky, matematiky, biologie, materiálních věd, geologie, environmentálních věd či studia elektroniky. University of Science je velmi aktivní na poli vědeckého výzkumu. V podstatě každý obor má svoji laboratoř či výzkumné pracoviště. Protože se Univerzita rozrůstá a má ambice o neustálé zlepšování vzdělávání, plánuje se nynější kampus přesunout na okraj Ho Či Minova města, do většího, modernější kampusu v distriktu Thu Duc.

9 Sběr dat

Rozhovory

První část výzkumu byla realizována formou rozhovorů, které byly vedeny s vedením fakult a osobami kompetentními pro zodpovězení otázek týkající se chodu fakulty (spotřeba energie, vody, odpad apod.). Pro získání těchto informací na PňF UP byli kontaktováni vedoucí oddělení technické podpory PňF UP, vedoucí oddělení správy budov PňF UP, vedoucí provozu zeleně, PňF UP a referent správy budov, PňF UP. Tyto osoby byly kontaktovány po předešlém sběru informací, jejichž vyhodnocení autorku přesvědčilo, že právě tito lidé jsou vhodní respondenti pro účely výzkumu.

K získání informací o chodu HCMUS byli osloveni vedoucí jednotlivých kateder (chemie, matematika, geologie, environmentální vědy, elektronické informace, fyzika, biologie, věda o materiálech a informační technologie. I přes snahu autorky práce kontaktovat osobu z vedení fakulty, která by byla kompetentní pro rozhovor, se nepodařilo s takovou osobou se spojit. Autorce také bylo sděleno, že na fakultě neexistují oddělení, která by se věnovala čistě technické části věcí na fakultě, zeleni a podobně, tak jak je tomu v případě PňF. Otázkou zůstává, do jaké míry zde hrála roli jazyková bariéra a nepříliš hluboká znalost prostředí plynoucí z časově omezeného pobytu. Toto autorka považuje za jeden z limitů výzkumu a podnět, na který by se dalo zaměřit v případě dalšího rozpracování diplomové práce.

Dotazníky

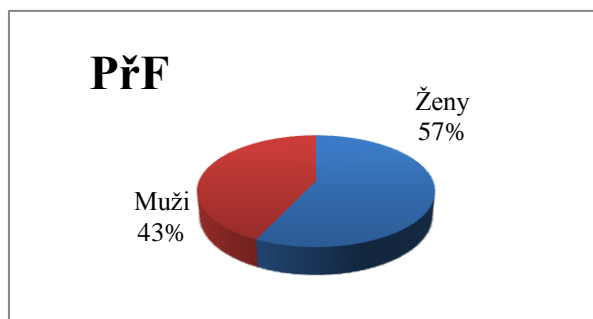
Proto, aby měly dotazníky, co největší vypovídající hodnotu bylo nutné oslovit minimálně 105 studentů z obou fakult. Pro PřF byly počty studentů zastupující jednotlivé programy určeny následovně:

Program	Počet dotazovaných v absolutních číslech	Počet dotazovaných v procentech
Matematika	32	30 %
Fyzika	7	7 %
Chemie	20	19 %
Biologie, Ekologie	22	21 %
Geografie, Geologie	24	23 %
Celkem	105	100 %

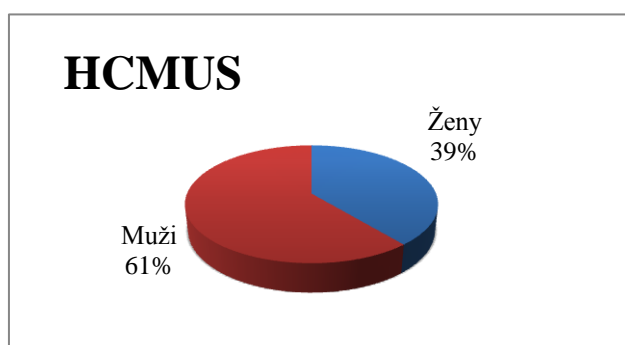
Studenti HCMUS odpovídali v následujících počtech:

Obor	Počet dotazovaných v absolutních číslech	Počet dotazovaných v procentech
Chemie	8	8 %
Fyzika, Nukleární fyzika, Oceánografie	13	12 %
Matematika	11	10 %
Geologie	7	7 %
Informační technologie	16	15 %
Biologie, Biotechnologie	21	20 %
Environmentální vědy, Environmentální technologie	14	13 %
Věda o materiálech	8	8 %
Elektronické informace	7	7 %
Celkem	105	100 %

Ze sesbíraných dat lze také uvést, v jakém poměru byly zastoupeny ženy a muži na jednotlivých fakultách. V rámci PřF se vyplňování dotazníků zúčastnilo o něco více žen než mužů. Situace na HMCUS byla opačná, zde odpovídalo více mužů. Nicméně procenta zastoupených žen a mužů se v obou případech pohybovala okolo 50 %, jak je patrné z grafu.

Graf č. 1, Podíl žen a mužů na celkovém počtu dotazovaných PřF (vytvořeno autorkou, 2015)

Graf č. 2, Podíl žen a mužů na celkovém počtu dotazovaných HMCUS (vytvořeno autorkou, 2015)

Výzkumné podotázky

Jak již bylo uvedeno v metodologii, pro získání informací k jednotlivým vytyčeným výzkumným podotázkám bylo využito dvou metod – rozhovorů a dotazníků. Pro lepší orientaci v navazující kapitole týkající se analýzy dat, autorka znovu uvádí výčet otázek:

Jaký je současný přístup fakult k environmentální odpovědnosti?

V jakých oblastech se fakulty chovají šetrně k životnímu prostředí?

V jakých oblastech by mohlo dojít ke zlepšení?

Jak studenti vnímají environmentální odpovědnost fakulty.

V jakých oblastech by podle studentů mohlo dojít ke zlepšení?

Informace pro první tři výzkumné podotázky byly získány z rozhovorů. V rámci první otázky, *Jaký je současný přístup fakult k environmentální odpovědnosti?*, bylo zkoumáno pět oblastí – zeleň a infrastruktura, energie a voda, odpad, vzdělání a doprava. Pro efektivnější zpracování výzkumu byly body energie a voda, sloučeny do jednoho.

Na první výzkumnou otázku navazuje podotázka: *V jakých oblastech se fakulty chovají šetrně k životnímu prostředí*. Ta se po získání informací z předešlé otázky, týkajících se současného stavu na obou institucích ve vztahu k životnímu prostředí, snaží identifikovat oblasti, ve kterých se fakulty chovají environmentálně odpovědně/šetrně. Pro získání relevantních informací v rámci rozhovorů se zaměstnanci fakult byla stanovena dílčí otázka: *Jaké jsou pozitivní příklady chování fakulty ve vztahu k životnímu prostředí?*

V návaznosti na předchozí dvě podotázky byla vytyčena poslední. Po analýze současné situace a vyzdvižení kladných příkladů environmentální odpovědnosti v souvislosti s chodem obou fakult, bylo účelem této části poukázat na oblasti, ve kterých by mohlo dojít ke zlepšení. Informace pro tento cíl byly přímo položenou otázkou: *V jakých oblastech by podle Vás mělo dojít ke zlepšení, aby byla fakulta environmentálně odpovědná?*. Součástí také bylo vlastní pozorování autorky. Tato část tedy nejdříve uvádí názory a návrhy dotazovaných vyučujících a zaměstnanců. Vše je na závěr doplněno názorem autorky práce.

Pro poslední dvě výzkumné podotázky byly použity dotazníky. Dotazník byl zaměřením svých otázek opět rozdělen do pěti částí – zelené plochy a infrastruktura, energie, odpad, doprava a vzdělání. V rámci výzkumné otázky *Jak studenti vnímají environmentální odpovědnost fakulty*, bylo zjištěno, co si dotazovaní myslí o současné situaci na fakultě ve vztahu k životnímu prostředí. V návaznosti na to byla vytyčena a zodpovězena poslední

výzkumná otázka *V jakých oblastech by podle studentů mohlo dojít ke zlepšení.* Zde byla nejdříve studentům položena otázka, zda si myslí, že je jejich fakulta šetrná k životnímu prostředí a následně další, která si kladla za cíl zjistit, v jakých oblastech by podle nich mohlo dojít k zlepšení ve vztahu fakulty k životnímu prostředí?

10 Analýza

V následujících kapitolách jsou prezentovány výsledky výzkumu. Z hlediska logické struktury kapitoly a celkové přehlednosti informací se autorka rozhodla výsledky řadit podle jednotlivých výzkumných otázek. Jak již bylo uvedeno v kapitole 9 Sběr dat, každá výzkumná podotázka zahrnuje pět oblastí, kterými se autorka zabývá. Následující otázky a jejich výsledky jsou tedy strukturovány podle těchto oblastí a to v pořadí – zeleň a infrastruktura, energie a voda, odpad, doprava a vzdělání.

10.1 Otázka č. 1 : Jaký je současný přístup fakult k environmentální odpovědnosti?

Zeleň a infrastruktura

Nejdříve je důležité zmínit, že na University of Science neexistuje centralizovaný systém údržby zeleně, tak jako je tomu na PřF. Je to dáno také tím, že zelené plochy v kampusu nejsou 'naaranžovány' jako na PřF nebo v Holicích, a tudíž stromy a keře v kampusu University of Science nepotřebují tolik péče. Vzhledem k tomu, tak na univerzitě neexistovala srovnatelná pozice a rozhovory byly vedeny s vyučujícími na jednotlivých „fakultách“. V rámci rozhovorů vedených se zaměstnanci HCMUS bylo zjištěno, že jsou v převážné většině spokojeni s množstvím zelených ploch a rostlin na univerzitě. Jen ve dvou případech vyučující vyjádřili požadavek na zvýšení počtu rostlin. Pokud jde o péči o zeleň na PřF, tu lze po rozhovoru s vedoucí oddělení péče o zeleň považovat za ekologickou. Pro údržbu zelených ploch nejsou používána žádná hnojiva a zavlažovací systém je napájen vodou ze studny, která je propojena s řekou Moravou. Voda na závlahu je tak nezávadná a bez chlóru. V souvislosti s otázkami týkajícími se zelených ploch v kampusu se dotazovaní vyjadřovali i ke konceptu zelených střech, a zda by bylo možné tento koncept využít i na jejich institucích. Zde se všichni dotazovaní, jak zástupci PřF UP tak HCMUS vyjádřili ve prospěch instalace zelených střech, nicméně se shodli na finanční náročnosti této technologie, a tudíž i nemožnosti uvést koncept do praxe.

Další část tohoto bodu si kladla za cíl zjistit, do jaké míry je chod budovy fakulty ekologický (plýtvání energiemi, využití přirozeného světla, používání recyklovaných či ekologických materiálů). Z výzkumu prováděného mezi zaměstnanci na HCMUS vyplynulo, že současný chod budovy není šetrný k životnímu prostředí. I když někteří dotazovaní jsou spokojeni se současným stavem budovy, většina poukazovala zejména na nedostatek zeleně či přirozeného světla. Na druhou stranu se dotazovaní shodli, že budova je stará a případné přestavby by tak byly velmi nákladné a složité. Pokud jde o používání recyklovaných

materiálů, na většině kateder se recykluje papír. Současně se zaměstnanci také snaží šetřit papírem například upřednostňováním elektronické verze materiálů. Za účelem získání informací týkající se budovy PŘF a jejího chodu v souvislosti s životním prostředím byla oslovena vedoucí oddělení správy budov a vedoucí oddělení technické podpory. Vedoucí oddělení technické podpory uvedl, že některé věci na fakultě se podařily navrhnout ekologicky. Konstatuje, že:

„Mezi takové patří například velká okna, která pouští dovnitř přirozené světlo, dveře, podlahy apod. Některé věci se naopak nepovedly jako například plastové skříně, které obsahují formaldehyd, který může mít negativní vliv na zdraví.“

Jako další příklad také uvádí využití některých šetrnějších materiálů jako například marmoleum, které pokrývá část podlah v budově. V současné době se zatím recyklované materiály (například papír) v příliš vysoké míře nepoužívají. Na druhou stranu vedoucí oddělení správy budov dodává, že je fakulta poměrně úspěšná v distribuci elektronické verze dokumentů a jiných materiálů, a tudíž sníženou spotřebou papíru.

Energie a voda

Tato sekce byla rozdělena na dvě hlavní části: otázky týkající se monitorování a spotřeby vody a otázky týkající se monitorování a spotřeby energie. Pokud jde o zacházení s vodou na HCMUS, podle zjištěných informací se spotřeba vody monitoruje na univerzitní úrovni. Ke konkrétním údajům dotazovaní sice neměli přístup, nicméně pro potřeby této práce byla dostačující informace, že systém vůbec existuje. Zaměstnanci HCMUS se také shodli, že se jejich fakulty snaží šetřit vodou, i když už tak je podle některých spotřeba vody nízká. Nebyla však zjištěna žádná konkrétní opatření na šetření s vodou. Recyklovanou vodu v kampusu zatím nevyužívají. Pokud jde o spotřebu vody na PŘF, ta se monitoruje a podle získaných informací nedochází k jejímu plýtvání. Po rozhovoru s vedoucím oddělení technické podpory bylo zjištěno, že na toaletách jsou splachovače s optimalizovaným tokem vody, který tak umožňuje omezit nadměrnou spotřebu vody, ke které by jinak mohlo docházet. Do budoucna vidí vedoucí oddělení technické podpory potenciál ve využití dešťové vody ke splachování.

Druhá část těchto otázek byla zaměřena na monitoring a spotřebu energie a možnostech využití alternativních zdrojů energie v rámci jednotlivých kampusů. Z informací získaných na University of Science bylo zjištěno, že stejně jako je tomu u vody, spotřeba energie se monitoruje a zároveň jsou jednotlivá pracoviště vedena k tomu, aby spotřeba energie byla co nejnižší. Zde již existují určitá opatření, jako příklad lze uvést provoz klimatizace, kdy mají jednotlivá pracoviště povoleno využívat klimatizaci na nejnižší možnou teplotu a to 26°C.

Další závazné předpisy neexistují, nicméně zástupci jednotlivých fakult, se kterými byl rozhovor veden, se shodli na důležitosti šetření energií a uvedli, že se snaží k tomu vést ostatní zaměstnance a studenty fakulty. To však může být problematické zejména pro fakultu elektroniky a fyziky, kde se pracuje s elektronickými zařízeními denně. Jedná-li se o možnosti využití alternativních zdrojů energie, bylo zjištěno, že většina vyučujících je konceptu nakloněna, nicméně z důvodů složitosti zavádění těchto technik do praxe a finanční náročnosti, zatím neexistují žádné konkrétní plány na realizaci. Vzhledem ke klimatickým podmínkám, které panují ve Vietnamu, se jako nejrealističtější zatím jeví využití sluneční energie. Podobně na tom je i PřF, kdy se v současné době alternativní zdroje energie na fakultě nepoužívají. Z rozhovoru s vedoucím oddělení technické podpory bylo zjištěno, že je zde potenciál pro využití sluneční energie v podobě instalace malé sluneční elektrárny, která by však musela být postavena tak, aby nenarušovala pohled na městské památkové rezervace. Důvodem proč, se zatím alternativních zdrojů energie na fakultě nevyužívá, jsou z pohledu vedoucího oddělení technické podpory nedostatečné finance a také „*mladý charakter stavby, u kterého se zatím s významnějším zásahem systémového typu nepočítá.*“

Odpad

V této části byli zaměstnanci dotazováni zejména na téma třídění odpadů. Bylo zjišťováno, zda se odpad v místě, kde pracují, třídí, zda si myslí, že by se odpad měl třídít a proč. Dále bylo zjišťováno, jak se v místě jejich pracoviště nakládá s nebezpečným odpadem, nefunkčními počítači a kopírovacími zařízeními.

Z vlastního pozorování a výsledků rozhovorů se zaměstnanci HCMUS lze uvést, že existují rezervy v oblasti šetrného nakládání s odpady. Na většině fakult lze v současné době nalézt koše na tříděný odpad, které zde ale byly nainstalovány teprve nedávno (v průběhu března 2015). Koš na tříděný odpad navíc představuje pouze jedna nádoba, do které se vkládají papíry, plasty i sklo zároveň a zatím zde neexistuje systém třídění na plasty, sklo a papír jednotlivě, tak jak to funguje na PřF a jinde v České republice. Pro srovnání situace autorka zařadila fotky, Obrázek č. 6, a Obrázek č. 7. Pokud jde o nakládání s toxickými látkami, ty se skladují ve speciálních nádobách a o svoz těchto látek se stará vedení univerzity. Stejně tak je tomu i v případě rozbitého počítače či kopírovacího zařízení. Pokud jde o situaci na PřF, existuje zde ucelený systém nakládání s odpadem. Na fakultě jsou rozmístěny desítky košů na tříděný odpad. Studenti a zaměstnanci tak odpad třídí. To potvrzuje i referent správy budov, který v rozhovoru uvedl, že se situace třídění odpadů na fakultě zlepšila a že významný podíl na tom má právě zavedení košů na tříděný odpad. Pokud jde o svoz nebezpečného odpadu, jako jsou staré počítače a kopírovací zařízení, o to se pro

celou fakultu stará firma ASEKOL, která zdarma tento odpad po předchozím kontaktování sváží. Pan Zlámal také dodává, že na stejném principu funguje i odvoz toxických látek. V této oblasti fakulta spolupracuje s firmou Gansenwinkel.

Obrázek č. 6, Koš na tříděný odpad HCMUS (archiv autorky, 2015)

Obrázek č. 7, Koš na tříděný odpad PřF (archiv autorky, 2015)

Doprava

Informace týkající se dopravy byly získávány z vlastního pozorování. Součástí fakulty PřF jsou parkovací místa pro studenty a zaměstnance a také podzemní garáže. Mnoho zaměstnanců fakulty se do školy dopravuje na kole. Kampus HCMUS má k dispozici také velký počet parkovacích míst, součástí je i podzemní garáž. Ve způsobu přepravy hrají velkou roli jiné zvyklosti vietnamské společnosti, kdy naprostá většina Vietnamců využívá při přepravě po městě skútr. Ne jinak je tomu i v případě zaměstnanců HCMUS. Je samozřejmě možné využít i veřejné hromadné dopravy, která zastavuje přímo naproti fakultě. Vzhledem k rychlosti a komfortu však většina zaměstnanců dojíždí do práce na skútru.

Vzdělání

V této poslední části otázek bylo zjišťováno, zda fakulty nabízejí předměty zaměřené na problematiku životního prostředí a zda pořádají či se jinak zapojují do ekologických akcí. Z výzkumu vedeného na HCMUS vyplývá, že ne všechny fakulty nabízejí svým studentům předměty související s tématy životního prostředí. Nejlépe v tomto směru vychází fakulta environmentálních věd, biologie a chemie. Všichni dotazovaní se shodují, že je důležité, aby studenti měli povědomí o problematice ochrany životního prostředí. Nicméně podle získaných informací není jednoduché otevřít na fakultě nový kurz. Další překážkou pro otevření takových předmětů je nedostatek kvalifikovaných vyučujících. Z tohoto důvodu, bylo v minulosti několik takových kurzů zrušeno. Fakulty na Univerzitě se také zapojují do aktivit s environmentální tématikou, jako je například Green Summer Campaign nebo Earth Hour. Studenti fakult se také často angažují při dobrovolných úklidových akcích v kampusu.

Pokud jde o stav na PřF UP, tak fakulta nabízí řadu předmětů souvisejících s tématem životního prostředí na různých katedrách. PřF také nabízí studium oboru Ekologie a ochrany životního prostředí či obor Environmentální studia a udržitelný rozvoj. Mimo nabídku předmětů fakulta také pořádá exkurze do terénu zaměřené na nauku o životním prostředí, realizuje výstavy, přednášky nebo například spolupracuje s centrem ekologických aktivit Sluňákov.

10.2 Otázka č. 2: V jakých oblastech se fakulty chovají šetrně k životnímu prostředí?

Zeleň a infrastruktura

Pokud jde o první oblast týkající se péče o zeleň a infrastrukturu nelze se tomu v případě HCMUS více věnovat vzhledem k tomu, že v kampusu neexistují větší zelené plochy a rostliny, které by vyžadovaly péči. Po analýze informací získaných z rozhovorů na HCMUS lze uvést, že současná budova fakulty a její chod není příliš ekologický i když se zaměstnanci snaží chovat šetrněji k životnímu prostředí, například šetřením papíru, či distribucí materiálů elektronickou cestou.

V případě PřF existuje ucelený systém péče o zeleň a ten dle informací získaných z rozhovoru s vedoucí oddělení péče o zeleň lze považovat za ekologický. Stav PřF je lepší, ale velkou výhodou zde má zejména stáří budovy, která byla postavena teprve před pěti lety a navržena byla jako ekologická budova a tudíž zde byly použity i některé ekologické materiály.

Energie a voda

Po analýze informací z rozhovorů lze oblast nakládání s vodou a energiemi vnímat jako ekologickou jen částečně. Na obou institucích totiž existuje monitorovací systém pro spotřebu vody a energie, což poskytuje důležité informace vedení školy, které může na základě takových dat v případě nutnosti spotřebu energií snížit a zmírnit tak dopady na životní prostředí. Nicméně ani jedna z univerzitních fakult zatím nevyužívá alternativních zdrojů energie, i když se většina dotazovaných shoduje, že potenciál pro využití takových zdrojů by u nich na fakultě byl.

Odpad

Jedná-li se o nakládání s odpadem na obou fakultách, je zde vidět významný rozdíl. Z vlastního pozorování a získaných informací z rozhovorů lze konstatovat, že nakládání s odpadem na HCMUS není příliš ekologické. Zatím zde neexistuje ucelený systém třídění odpadů, i když se o to v posledních měsících snaží studentská unie. Za pozitivní však lze považovat uskladňování a svoz toxických látek z laboratoří a starých počítačů a kopírovacích zařízení, které má na starost vedení školy. Situace na PřF za ekologickou v tomto směru považovat lze. Na fakultě existuje systém třídění odpadů, který studenti a zaměstnanci využívají. Fakulta se také centrálně stará o svoz toxických látek, či vyřazených elektronických přístrojů.

Doprava

V souvislosti s dopravou na PřF a jejím vlivem na životní prostředí lze vyzdvihnout fakt, že fakulta má k dispozici elektromobil, který oddělení správy budov využívá v případě vyřizování pracovních záležitostí. Další, co lze podle paní Ing. Dagmar Zlámalové považovat za šetrné v souvislosti s chováním fakulty k životnímu prostředí je přítomnost podzemních garáží, kde mají zaměstnanci fakulty možnost parkovat své automobily, které tak nezabírají místo okolo fakulty. Současná situace na HCMUS však příliš příznivá pro životní prostředí není, vzhledem k tomu, že naprostá většina zaměstnanců se přepravuje do školy na skútrech. Jako pozitivní však lze zmínit alespoň, to že parkoviště pro skútry se nachází pod univerzitními budovami a zbytečně tak nezabírá venkovní plochy kampusu.

Vzdělávání

Pokud jde o část týkající se ekologického vzdělávání na jednotlivých institucích lze uvést, že si obě fakulty vedou poměrně dobře. Z rozhovorů a vlastního pozorování vyplynulo, že na obou fakultách je možné zapsat si předměty týkající se životního prostředí a obě

instituce také svým studentům nabízejí mimoškolní aktivity zaměřené na problematiku životního prostředí. Většina vyučujících na HCMUS vyzdvihuje právě oblast vzdělávání v souvislosti s environmentální odpovědností jako pozitivní příklad.

Jak už bylo zmíněno v metodologické části, tato část byla doplněna o vlastní názor zaměstnanců obou institucí. Pro získání těchto informací byla položena otázka: *Jaké jsou pozitivní příklady chování fakulty ve vztahu k životnímu prostředí.* Z rozhovoru vedoucím oddělení technické podpory PŘF vyplynulo, že po provozní stránce je příkladem pozitivního chování k životnímu prostředí, *zejména přirozené osvětlení v budově, díky velkým oknům a proskleným stěnám. Dále je určitě výborná terasa v šestém patře a také využití některých ekologických materiálů jako například marmoleum, které pokrývá část podlah v budově.*“

Z rozhovorů na HCMUS vyplynulo, že fakulta se chová environmentálně odpovědně zejména v oblasti vzdělávání. Několik vyučujících uvedlo jako pozitivní příklady chování fakulty ve vztahu k životnímu prostředí nabídku environmentálně zaměřených kurzů či každoroční pořádání osvětové akce Green Summer Campaign. Jeden z vyučujících poukázal také na výzkum probíhající v oblasti environmentálních technologií.

10.3 Otázka č. 3: V jakých oblastech by mohlo dojít ke zlepšení?

V návaznosti na předchozí dvě výzkumné podotázky byla položena poslední otázka této části. Účelem této části bylo poukázat na oblasti, ve kterých by mohlo dojít ke zlepšení. Tato část tedy nejdříve uvádí názory a návrhy dotazovaných vyučujících a zaměstnanců. Vše je na závěr doplněno názorem autorky práce.

V souvislosti se zlepšením chování PŘF k životnímu prostředí byla v rozhovorech často zmiňována samotná hlavní budova fakulty. I když byla navržena jako ekologicky šetrná, některé věci mohou být dále zlepšovány. V souvislosti s tím pan vedoucí oddělení technické podpory uvedl, že například koncept zelené střechy by mohl být dobrou volbou. Nejenom, že by se fakulta více „ozelenila“, současně by tak tento koncept pomohl vyřešit některé stávající problémy jako je zanášení šterku na střeše plevelem, které je potom složité a finančně náročné na odstranění. Dále vedoucí oddělení technické podpory vidí potenciál ve využívání sluneční energie, či dešťové vody na toaletách. Současně také navrhuje zřídit na PŘF samostatné oddělení, které by si vzalo na starost environmentální provoz fakulty.

Ze získaných informací vyplynulo, že prostor pro zlepšení environmentální odpovědnosti fakulty je spojen zejména se samotnou budovou fakulty a zavedením alternativních zdrojů energie. Problémem však zůstává nejen finanční náročnost zavádění

takových technologií do praxe, ale jak uvedl vedoucí oddělení technické podpory, jedná se i o mladý charakter stavby, legislativu a autorská práva architekta na budovu. Současně dodává, že se fakulta musí nejdříve zabývat současnými problémy a až potom může přistoupit k zásadnějším změnám.

Pokud jde o situaci na HCMUS je z vlastního pozorování a rozhovorů zřejmé, že největším tématem na HCMUS je problematika třídění odpadů. Na fakultu byly koše na tříděný odpad umístěny v březnu 2015, jako iniciativa studentské organizace. Podle získaných informací však koše nejsou přítomny na všech katedrách. Po detailnějších rozhovorech s některými z vyučujících navíc bylo zjištěno, že problém třídění respektive netřídění odpadů na HCMUS nesouvisí pouze s nepřítomností či nedostatečným počtem košů na tříděný odpad. Bylo zjištěno, že při svozu se veškerý odpad (tříděný i netříděný) nahází do jedné nádoby a třídění odpadu tak ztrácí význam. Dotazovaní dále uváděli, že možnosti zlepšení situace jednoznačně vidí ve zvyšování povědomí o environmentální problematice mezi zaměstnanci a studenty HCMUS. Prostor pro zlepšení lze také spatřit v možnosti využití alternativních zdrojů energie, zejména solární energie, která v současné době není využívána, potenciál však je velký. Problémem je však stáří budovy a fakt, že případné zásahy do stavby by byly příliš nákladné. V čem ale většina vyučujících vidí budoucnost, je stěhování stávajícího kampusu do nového, který je modernější a i více zelený. Jak uvedl prof. Nguyễn Trí Nhân z katedry biologie *„Pokud se nám povede veškeré univerzitní aktivity přesunout do onoho druhého kampusu, máme možnost na nový začátek a zlepšení environmentální odpovědnosti naší fakulty a celé univerzity.“*

Z pobytu na University of Science lze usoudit, že dotazovaní vyučující si uvědomují důležitost ochrany životního prostředí. Z rozhovorů však zároveň vyplynulo, že zaujmout nějakým způsobem aktivnější postoj k této problematice je pro dotazované velmi složité. Je to dáno zejména jiným odlišným kulturním přístupem k řešení problémů ve společnosti, kdy navržení zásadních změn (například zavedení třídění odpadu) by podle dotazovaných mělo vzejít především ze strany vedení univerzity. Prof. z fakulty biologie na otázku, zda se bude jejich fakulta zabývat více problematikou tříděním odpadu, uvedl:

„Jsme tady na fakultě velice zaneprázdnění a nemáme teď moc času o tom přemýšlet. Víme, že toto téma je důležité, nicméně se momentálně musíme starat o jiné věci, které považujeme za důležitější. Takže pokud by téma nakládání s odpadem bylo opravdu důležité a bylo univerzitní prioritou, vedení školy nás musí požádat, abychom se tím více zabývali. Není to tak, že my bychom šli na vedení školy a snažili se o změnu v tomto směru.“

Názor prof. z fakulty elektroniky také vystihuje zmiňovanou situaci. Na otázku, proč se nevyužívá solární energie na fakultě a zda by bylo stávající situaci možné změnit například zasláním návrhu na děkanát, uvedl:

„Víte, tady to funguje jinak než v zahraničí. V jiných zemích můžete zaslat svůj návrh na vedení fakulty a lidé tam si to přečtou, ve Vietnamu by se o to nezajímali.“

10.4 Otázka č. 4: Jak studenti vnímají environmentální odpovědnost fakulty?

Zeleň a infrastruktura

V rámci této sledované oblasti autorka prostřednictvím dotazníků pokládala 2 otázky (viz metodologie) dotazníku. První zjišťovala, zda je podle studentů v okolí dostatek zelených ploch.

Za PřF na tuto otázku odpovědělo 95 % dotazovaných kladně, zbylých 5 % uvedlo, že se nezajímá. Navazující otázka zjišťovala, zda v případě, že v okolí fakulty nejsou zelené plochy nebo jich podle studentů není dostatek, by si přáli jejich vysazení, případně navýšení. V této části většina dotazovaných (60, 5 %) uvedla, že není třeba rozšiřovat nové zelené plochy.

Situace na HCMUS byla poněkud jiná. Zde většina studentů, tzn. 93 % uvedla, že okolo fakulty se nachází dostatek zelených ploch. Přestože většina studentů je spokojená se současným stavem zeleně, 90 % dotazovaných by si přálo rozlohu plochy i tak navýšit.

V této části byla studentům položena doplňující otázka a to, z jakého důvodu by si přáli navýšení rozlohy zelených ploch. Mezi nejčastějšími důvody na PřF se vyskytovaly ty, jež souvisejí s možností odpočinku v těchto zónách. Druhým nejvíce uváděným argumentem pro navýšení zelených ploch byla estetická hodnota a celkový pozitivní vliv takových míst na člověka. Dotazovaní se dále shodli na tom, že 'zelených ploch není nikdy dost' a proto by se jejich počet měl navýšit. Velmi častým argumentem bylo navýšení zeleně jako náhrada za vykácené stromy, zejména v okolí řeky Moravy. V případě HCMUS studenti nejčastěji argumentovali zlepšenou kvalitou vzduchu a zadržování prachu z. Velmi častým důvodem bylo také poskytnutí stínu a místa k odpočinku na kampusu. Mnoho studentů se také shodlo na estetických hodnotách zelených ploch a celkově příjemnější atmosféry v kampusu.

Energie

Tato část obsahovala dvě níže uvedené otázky:

- Domníváte se, že Vaše fakulta šetří spotřebu energie?
- Pokud podle Vás fakulta nešetří energií, mělo by se vedení fakulty snažit o nižší spotřebu energie? Jaký navrhuje způsob šetření energie?

Odpovědi studentů PřF a HCMUS se v obou případech velmi podobaly. Na první položenou otázku, zda fakulta šetří energii, odpovědělo v případě PřF 43 % studentů kladně, 30% nevědělo a zbylých 27 % se domnívá, že fakulta energií nešetří. Podle 60% studentů na HCMUS jejich fakulta šetří energií, 25, 5 % uvedlo, že se energií nešetří a 14, 9 % studentů uvedli, jako odpověď Nevím.

Na otázku, zda by se vedení fakulty mělo snažit o snížení energie, odpovědělo 75, 5 % dotazovaných na PřF kladně a zbylých 24, 5 % zvolilo jako odpověď Ne. Mezi nejčastějšími odpověďmi, po položení otázky, jak by se podle dotazovaných mohlo šetřit energií na PřF, se vyskytoval argument, že je poměrně složité šetřit energií v budově. Z uvedených odpovědí vyplývá, že problém se nachází již v samotném konceptu budovy, která podle dotazovaných nebyla zcela vhodně navržena a i když se budova profilovala jako šetrná v praxi tomu tak není a je poměrně energeticky náročná. Další uvedené odpovědi již navrhovaly možnosti, jak snížit spotřebu energie na fakultě. Mezi nejčastější odpovědi patřilo vypínání světel a elektronických zařízení. Další návrhy na šetření energií v budově se vztahovaly k termoregulaci. Dotazovaní poukazovali na neefektivní klimatizační systém a celkovou termoregulaci budovy. Podle těchto odpovědí je v budově v zimě moc zima a v létě příliš horko a je třeba nějakým způsobem ventilaci a systém vytápění regulovat. Jeden respondent také uvedl jako zlepšení situace využití alternativních zdrojů energie, jako jsou například solární panely nebo využití dešťové vody na toaletách.

Na HCMUS byla situace podobná, neboť 72, 2 % dotazovaných uvedlo, že by se vedení mělo snažit energiemi šetřit. Zbylí dotazovaní se svými odpověďmi rozdělili na přesnou polovinu mezi odpovědi Ne a Nezajímám se. Podle studentů by se fakulta měla snažit o snížení energie například vypínáním světel a elektronických zařízení, která se nepoužívají. Tato možnost patřila mezi nejčastěji uváděné. Dotazovaní také uváděli využívání přirozeného světla a ventilace (otevřená okna, dveře). Přirozená ventilace by také mohla snížit využívání klimatizace, která se také objevovala velmi často jako jeden z nástrojů jak snížit energetické výdaje fakulty. Dále studenti uváděli používání modernějších a energeticky úspornějších zařízení, využívání alternativních zdrojů energie, zejména sluneční. Objevil se i návrh organizovat osvětové akce v souvislosti s šetřením vody a energie.

Odpad

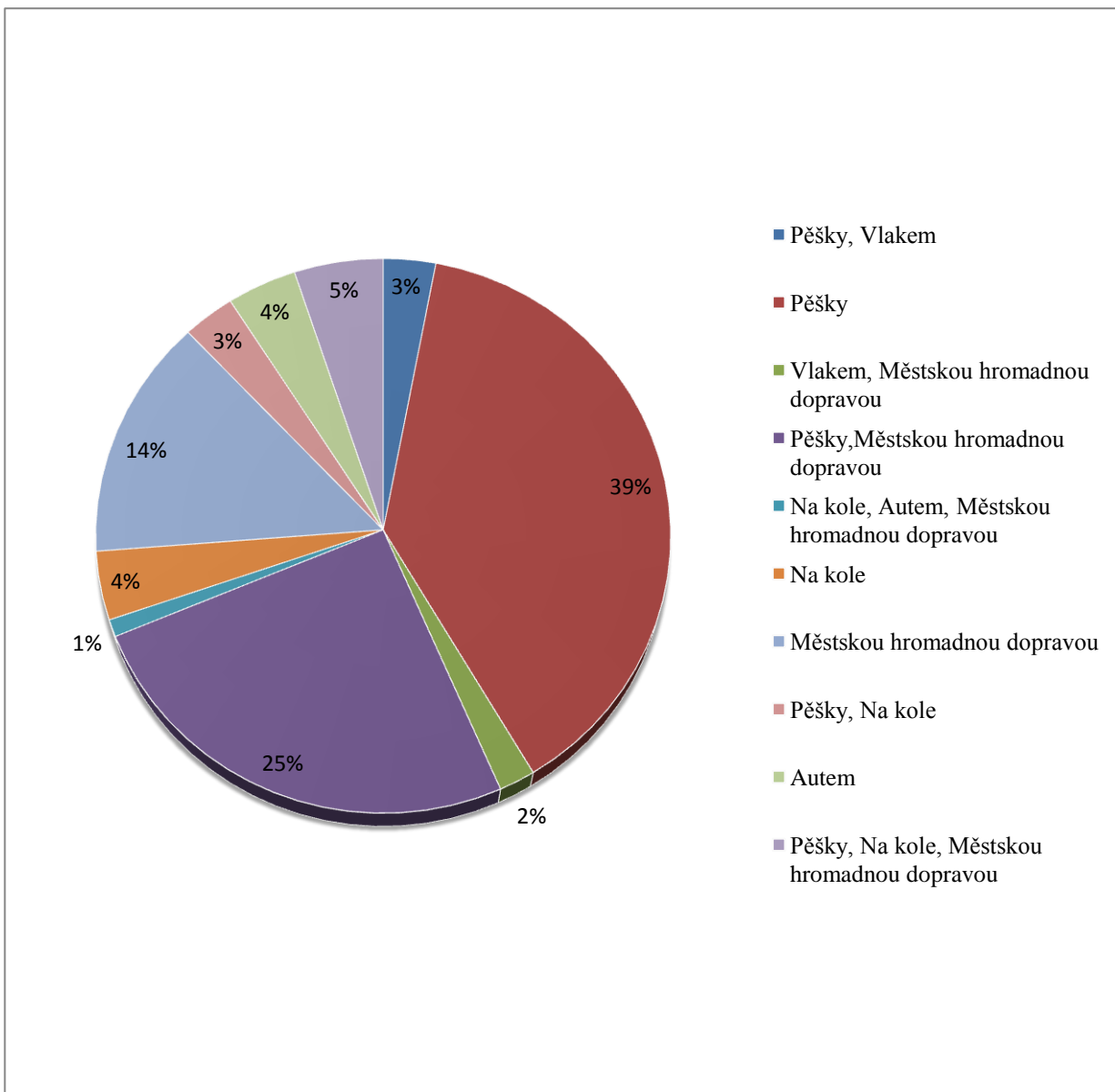
Tato část byla také rozdělena do dvou otázek. První zjišťovala, zda si studenti myslí, že by se měl odpad třídit. Na tuto otázku odpovědělo 99 % studentů na PřF kladně. Na HCMUS to bylo 88 %. Celkem 7 % studentů HCMUS se nezajímá o třídění odpadů a 5 % se domnívá, že odpad se třídit nemusí. Druhá otázka si potom kladla za cíl zjistit, zda jsou na jednotlivých fakultách rozmístěny koše na tříděný odpad. V případě PřF všichni dotazovaní odpověděli kladně. Na University of Sciences byla situace jiná, 68 % studentů uvedlo, že koše na tříděný odpad na fakultě přítomny nejsou. 25 % uvedlo, že ano a 7 % dotazovaných zvolilo, jako možnost své odpovědi Nevím. Poměrně rozdílné odpovědi v rámci HCMUS mohou být zapříčiněny tím, že koše na tříděný odpad se na některých katedrách fakulty objevily teprve nedávno a v době, kdy probíhal výzkum. Zároveň bylo později zjištěno autorkou práce, že ne na všech katedrách byly koše na tříděný odpad umístěny.

Doprava

Část týkající se dopravy na kampusu obsahovala následující 4 otázky:

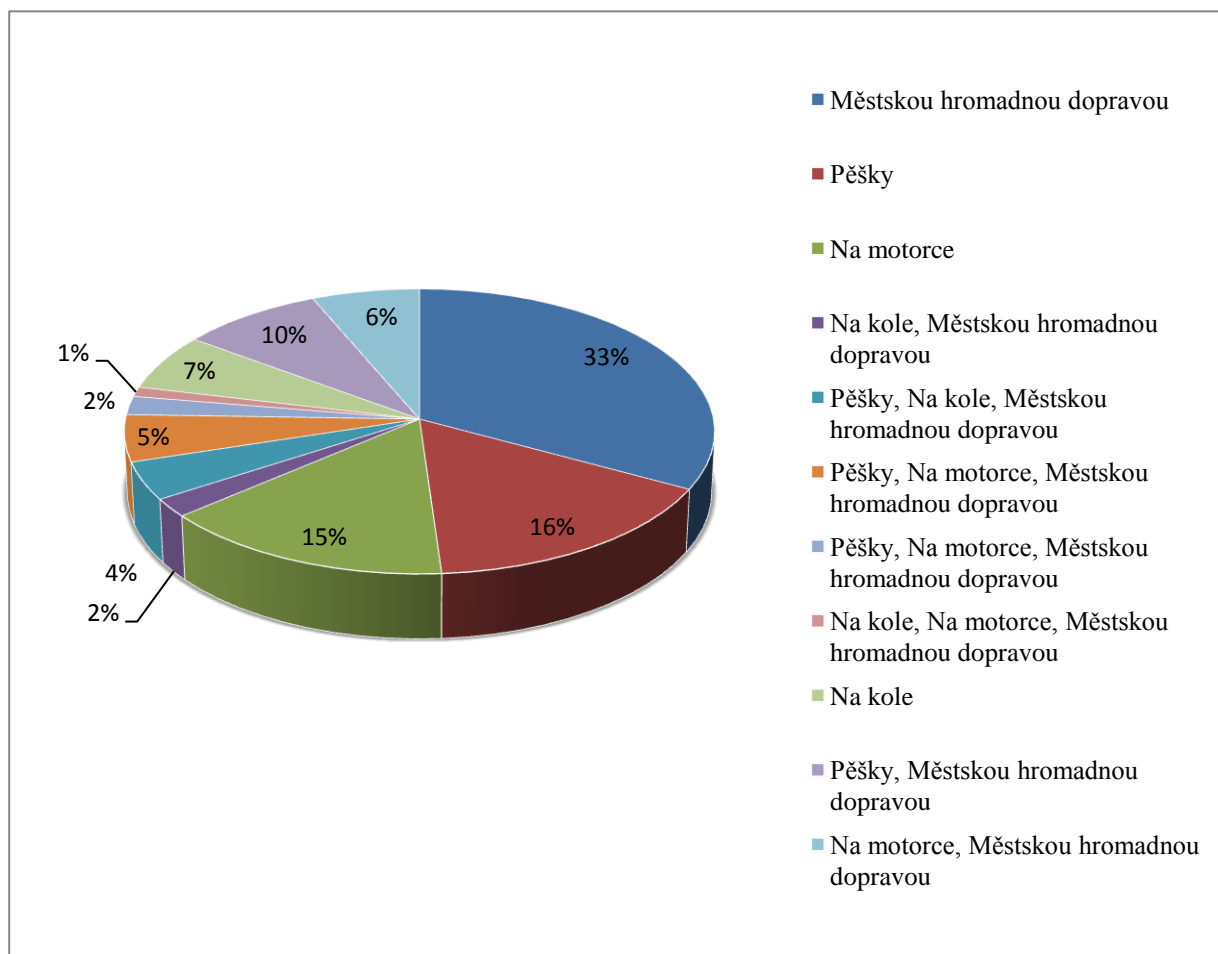
- Jakým způsobem se dopravujete na fakultu?
- Je podle Vás tento způsob dopravy šetrný k životnímu prostředí?
- Je možné se snadno pohybovat v okolí fakulty po cyklostezkách či pěších zónách?
- Jsou v okolí fakulty rozmístěny stojany/parkoviště na kola/motorky s dostatečnou kapacitou?

U první otázky měli dotazovaní možnost volit z více odpovědí. Na PřF nejvíce studentů volilo možnost Pěšky, celkem 39 %. Celkem 25 % studentů vybralo možnost Pěšky a městskou hromadnou dopravou. Odpovědi studentů PřF jsou znázorněny dále v grafu.

Graf č. 3, Způsob dopravy studentů PřF na fakultu (vytvořeno autorkou, 2015)

V případě HCMUS byl nejčastější způsob dopravy městskou hromadnou dopravou (33 %). Hned za tím studenti nejčastěji chodili pěšky (16 %). Všechny odpovědi studentů jsou uvedeny v grafu.

Graf č. 4. Způsob dopravy studentů HCMUS na fakultu (vytvořeno autorkou, 2015)

Druhá otázka spadající do této oblasti zněla, zda je podle dotazovaných způsob dopravy, kterým se dopravují na univerzitu šetrný k životnímu prostředí. V případě PŘF, si převážná většina dotazovaných myslí, že jejich způsob dopravy na fakultu je šetrný. Je to dáno zejména tím, že většina studentů chodí pěšky nebo využívá systém hromadné městské dopravy. Jen malá část studentů jezdí autem. Studenti, kteří využívají automobil, však byli ti, kteří uvedli svůj způsob přepravy jako neekologický. V případě HCMUS, se objevilo mnohem více studentů, kteří označili svůj způsob dopravy jako nešetrný k životnímu prostředí. Byli to zejména dotazovaní, kteří používají motorku, ale velmi často také ti, kteří využívají městskou hromadnou dopravu.

Třetí otázka si kladla za cíl zjistit, zda je podle studentů možné se snadno pohybovat v okolí fakulty po cyklostezkách či pěších zónách? 84 % dotazovaných studentů na PŘF se domnívá, že je snadné využívat cyklostezky a pěší zóny v okolí fakulty.

V případě HCMUS jsou odpovědi vyrovnanější. Celkem 55 % studentů si myslí, že v okolí univerzity není dostatek cyklostezek a pěších zón a že není jednoduché se po nich pohybovat. Celých 44 % má však opačný názor.

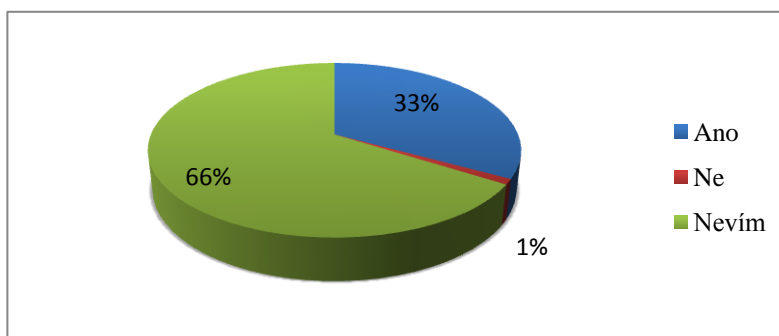
Poslední otázka zjišťovala, zda je v okolí fakulty dostatečné množství parkovacích míst pro kola a motorky. Na tuto otázku odpovědělo 58 % studentů PŘF kladně. V případě HCMUS to bylo o poznání více a to 94 %.

Vzdělání

Následujících sedm otázek se vztahuje k environmentálnímu vzdělávání na obou zvolených institucích. Otázky uvedené v dotazníku zněly následovně:

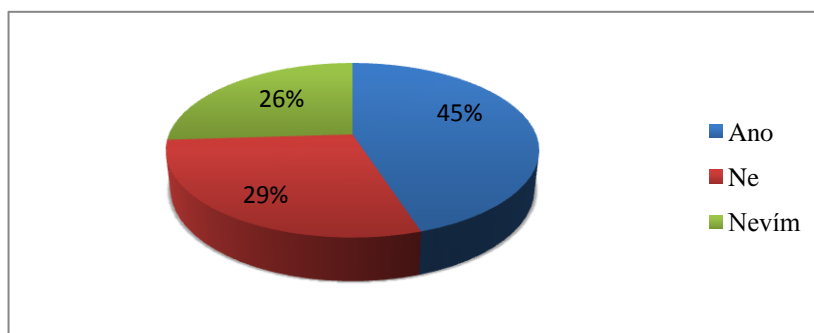
- Nabízí Vaše fakulta studium předmětů, které se týkají životního prostředí?
- Pořádá/zapojuje se vaše fakulta do akcí/projektů týkajících se životního prostředí, ekologie, udržitelného rozvoje? (přednášky, osvětové akce, výstavy apod.)
- Je součástí fakulty výzkumné pracoviště zabývající se výzkumem v oblasti životního prostředí?
- Myslíte si, že by univerzitní pracoviště zabývající se výzkumem v oblasti ochrany životního prostředí přispělo ke zvýšení environmentální odpovědnosti celé fakulty?
- Existují na fakultě studentské spolky/organizace zabývající se ochranou životního prostředí?
- Jste vy členem/členkou nějaké organizace/spolku?
- Přispívá podle Vás členství v takových spolecích k vyšší environmentální odpovědnosti jejich členů?

Na první otázku, zda fakulta nabízí studium environmentálně zaměřených předmětů, odpovědělo 84 % z PŘF kladně, zbylých 16 % uvedlo, jako svoji odpověď Nevím. Na HCMUS odpovědělo 53 % kladně, zbylí studenti odpověděli záporně. Studenti, kteří zvolili odpověď NE, byli nejčastěji z katedry Informačních technologií, matematiky a elektronických informací. Tento výsledek si lze vykládat tak, že tyto vědy nemají tak blízko k přírodě, v porovnání například s oborem biologie či environmentálních věd, a tudíž povědomí mezi studenty o nabídce environmentálních kurzů bude nižší. Další otázka se týkala toho, zda se zkoumané instituce zapojují do akcí či projektů týkajících se životního prostředí, ekologie, udržitelného rozvoje. Odpovědi zachycující situaci na PŘF jsou znázorněny grafem.

Graf č. 5, Povědomí studentů PřF o činnostech fakulty ve vztahu k životnímu prostředí (vytvořeno autorkou, 2015)

Mezi nejčastěji zmiňovanými aktivitami fakulty ve vztahu k životnímu prostředí patřily volitelné předměty, přednášky, environmentálně zaměřené exkurze, spolupráce s centrem ekologických aktivit Sluňákov v Horce nad Moravou, výstavy a soutěže, sázení stromů. V neposlední řadě je třeba také zmínit nově otevřený obor Environmentální studia a udržitelný rozvoj na katedře Mezinárodních rozvojových studií. Z výsledků dotazníku na HCMUS lze uvést, že je situace o něco uspokojivější. Odpovědi studentů jsou zachyceny v grafu.

Graf č. 6, Povědomí studentů HCMUS o činnostech fakulty ve vztahu k životnímu prostředí (vytvořeno autorkou, 2015)

Studenti, kteří odpověděli kladně, nejčastěji zmiňovali pořádání tematických přednášek a zapojování se do každoroční akce Hodina Země. Velmi často také zaznívaly dobrovolné úklidové akce v kampusu a pořádání osvětových akcí jako je Zelený týden či Zelené léto. Nutné je také zmínit obor Environmentální vědy, který nabízí celou řadu předmětů zaměřených na životní prostředí.

Třetí otázka si kladla za cíl zjistit, zda je součástí fakulty výzkumné pracoviště zabývající se výzkumem v oblasti životního prostředí. V případě PřF většina studentů nevěděla, zda fakulta disponuje výzkumným pracovištěm, celkem 63 % tedy odpovědělo, že

neví. 34 % si je vědomo, že výzkumný institut existuje a 3 % si myslí, že ne. Na HCMUS 50 % dotazovaných uvedlo, že součástí fakulty je výzkumné pracoviště, 28 % si myslí, že ne a 22 % studentů neví. Na tuto otázku navazovala další, která zjišťovala, zda si dotazovaní myslí, že pokud by součástí fakulty bylo výzkumné pracoviště v oblasti životního prostředí, mělo by to pozitivní dopad na environmentální odpovědnost celé fakulty. Většina dotazovaných na PřF (71 %) i na HCMUS (77 %) se shodla, že existencí výzkumného pracoviště se zvyšuje environmentální odpovědnost fakulty.

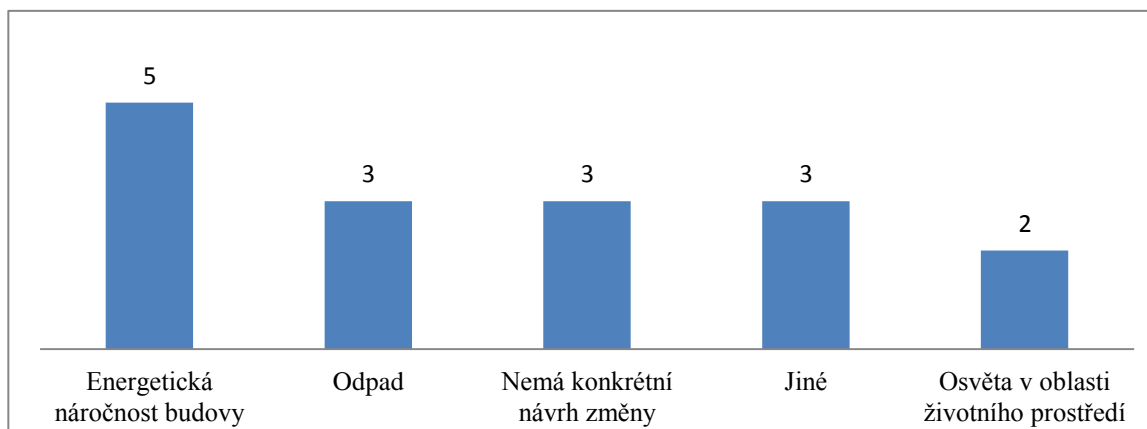
Další otázky zjišťovaly, zda na vybraných institucích existují studentské spolky či organizace, které se zabývají ochranou životního prostředí a zda jsou dotazovaní členem/členkou některé z nich. Na PřF převážná většina studentů (76 %) neví, zda takové organizace na fakultě působí. 21 % si je vědomo některých takových organizací a 3 % si myslí, že žádné spolky na fakultě nefungují. Na otázku, zda jsou dotazovaní členy environmentálně zaměřených organizací, odpovědělo 10 % kladně. Mezi organizacemi, které dotazovaní uváděli, byly Centrum ekologických aktivit Sluňákov, ČSOP Arion, ČSOP Salamandr, ČSOP Bílé Karpaty. Zároveň si však 52 % všech dotazovaných myslí, že členství v takových organizacích přispívá k vyšší environmentální odpovědnosti jejich členů. 39 % neví a 9 % si myslí, že být členem takové organizace vliv nemá. Výsledky této části dotazníku zachycující situaci na HCMUS jsou velmi podobné s tím, co uváděli studenti PřF. Celkem 42 % dotazovaných uvedlo, že na fakultě neexistují environmentálně zaměřené spolky. 36 % naopak odpovědělo kladně a zbylých 22 % zvolilo, jako svoji odpověď Nevím. 89 % dotazovaných na HCMUS není členem žádné environmentálně zaměřené organizace. Zbylých 11 %, kterých odpovědělo, že jsou členy nějakého spolku, nejčastěji uvádělo, že působí jako dobrovolníci při Hodině Země, úklidových akcích kolem kampusu či pomáhají s osvětou v oblasti ochrany životního prostředí. Konkrétní názvy organizací však uvedeny nebyly, což by mohlo souviset s tím, že občanská společnost/civilní organizace ve Vietnamu se teprve rozvíjejí. Většina dotazovaných 59 % si však myslí, že členství v takových organizacích přispěje k větší environmentální odpovědnosti jejich členů.

10.5 Otázka č. 5: V jakých oblastech by podle studentů mohlo dojít ke zlepšení?

Na otázku, zda si studenti myslí, že je jejich fakulta šetrná k životnímu prostředí odpovědělo 64% dotazovaných kladně, 8% studentů se domnívá, že chod fakulty není šetrný k životnímu prostředí. Zbytek respondentů uvedlo, jako svoji odpověď Nevím. Názor na environmentální odpovědnost fakulty na HCMUS je optimističtější – 79% dotazovaných si

myslí, že jejich fakulta je šetrná k životnímu prostředí, 12% je opačného názoru a zbytek studentů zvolilo odpověď Nevím.

Další otázka se potom soustředila na to, v jakých oblastech by podle studentů mělo dojít k zlepšení tak, aby jejich fakulta byla více environmentálně odpovědná. Na tuto otázku na PŘF odpovědělo celkem 16 ze 105 dotazovaných. Odpovědi studentů jsou pro lepší přehlednost znázorněny Grafem č. 7.

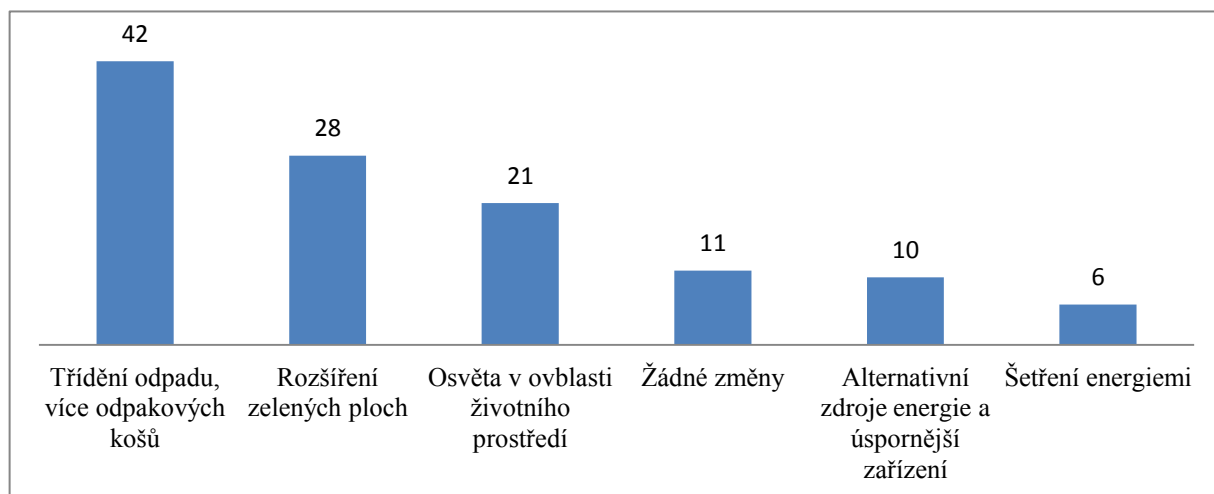

Graf č. 7, Oblasti zlepšení na PŘF podle studentů (vytvořeno autorkou, 2015)

V kategorii energetická náročnost budovy se nejčastěji objevovaly návrhy na využití obnovitelných zdrojů energie, jako například solárních panelů. Podle některých dotazovaných by však stačilo přejít na osvětlení LED žárovkami nebo zlepšit systém odvětrávání budovy a celkovou termoregulaci budovy. V oblasti odpadu se studenti vyjadřovali k zavedení nádob na odpadové chemikálie či navrhovali zavedení papírových kelímků do automatů. Jedna z těchto odpovědí byla kladná, kdy dotazovaný respondent uvedl, že podle něj třídění odpadů na fakultě funguje. 3 respondenti uvedli, že neví, co by se v chodu fakulty mohlo změnit, aby byla více ekologická nebo, že ji jako ekologickou nevnímají, ale návrhy na zlepšení v této oblasti neuváděli. Zbylé 3 odpovědi, lze zařadit do kategorie jiné, kdy dotazovaní uvedli, že s cílem zvýšit environmentální odpovědnost fakulty, by bylo dobré zbudovat více cyklostezek okolo fakulty PŘF a Vědeckotechnologického parku. Jeden respondent uvedl, že by se mělo snažit zabránit narážení ptactva do prosklených stěn budovy PŘF. Poslední dotazovaný uvedl, že zavedení 'zelených technologií' nemusí nutně znamenat, že fakulta je ekologicky smýšlející. Podle tohoto názoru bude nejlepší, pokud bude „*ekologické automaticky znamenat ekonomicky výhodné, což předem zaručovat nelze.*“

Na stejnou otázku, ve kterých oblastech by mohlo dojít ke zlepšení, aby byla fakulta více environmentálně odpovědná, odpovědělo na HCMUS celkem 101 studentů z celkového

počtu 105 dotazovaných. Oblasti, ve kterých bych se HCMUS mělo zlepšit, tak jak je uváděli studenti, znázorňuje Graf č. 8. Jeden respondent často uváděl více možností.

Graf č. 8, Oblasti zlepšení na HCMUS podle studentů (vytvořeno autorkou, 2015)

11 Srovnání společenské odpovědnosti ve vztahu

k životnímu prostředí na PŘF a HCMUS

Tato podkapitola na základě jednotlivých oblastí (zeleň a infrastruktura, energie, odpad, doprava a vzdělání) prezentuje výsledky srovnání pozorovaných fakult vyplývající z pozorování, rozhovorů se zaměstnanci fakult a z dotazníků určených pro studenty.

V oblasti zeleň a infrastruktura z rozhovorů na PŘF vyplynulo, že současný stav péče o zeleň je ekologický a nezatěžuje životní prostředí. Odpovědi studentů zároveň poukazují na spokojenost se současným stavem zelených ploch okolo fakulty. Pokud jde o infrastrukturu, lze konstatovat, že situace na PŘF je v tomto směru uspokojivější. Rozhovory s pověřenými osobami na PŘF poukazují na celkem dobrý vztah chodu fakulty k životnímu prostředí, zejména díky využití některých ekologických materiálů, přítomnosti podzemních garáží či prosklených stěn. Nicméně i zde je prostor pro zlepšování. Situace na HCMUS je odlišná, jelikož se jak zaměstnanci, tak studenti domnívají, že jejich kampus nemá dostatečné množství zelených ploch a přáli by si jejich navýšení. Pokud jde o infrastrukturu dotazování na HCMUS nejsou spokojeni zejména se stavem budovy, podle většiny je budova ne příliš moderní a využívá zařízení, která nejsou šetrná k životnímu prostředí.

V části zabývající se spotřebou energie a vody je situace na obou institucích jak mezi studenty tak zaměstnanci velmi podobná. Na obou institucích se centrálně monitoruje spotřeba vody i energie. Díky tomu fakulty získávají informace na základě, kterých potom mohou zavádět opatření v případě, že by spotřeba energií byla příliš vysoká. Plýtvání energiemi a vodou však z rozhovorů se zaměstnanci nebylo potvrzeno. Jak na PŘF tak HCMUS se dotazování shodli, že se energiemi na fakultách neplýtvá. V souvislosti s využíváním energie se rozhovory stočily na téma alternativních zdrojů energie. Přestože jsou zaměstnanci obou institucí nakloněni využívání takových zdrojů energie, jejich zavádění do praxe je zatím nerealizovatelné zejména z finančních důvodů. Výsledky z dotazníků pro studenty poukazují na fakt, že studenti obou institucí nemají mnoho informací týkající se spotřeby energie, přesto se ale většina z nich shodla na tom, že by se vedení fakult mělo snažit o snížení energie. Velmi často se také objevovaly návrhy na využívání alternativních zdrojů energie.

V části zabývající se odpadem byly výsledky týkající se nakládání s toxickými látkami a nebezpečným odpadem, jako jsou počítače a kopírovací zařízení, velmi podobné. Na obou fakultách ze získaných informací vyplývá, že se o svoz těchto látek centrálně stará vedení fakulty. V čem je však zásadní rozdíl mezi oběma institucemi v souvislosti s odpadem, je

třídění odpadu. Tento systém funguje na PřF velmi dobře, a studenti i zaměstnanci jsou si vědomi důležitosti třídění odpadu. Situace na HCMUS je naproti tomu odlišná. I když z dotazníků a rozhovorů vyplývá, že třídění odpadu je pro studenty a zaměstnance důležité, praxe je jiná a systém třídění odpadu zatím příliš nefunguje, respektive je v jeho začátku.

Situaci v oblasti dopravy lze shrnout následovně. Obě fakulty jsou snadno dostupné městskou veřejnou dopravou, přesto však existují rozdíly v dopravě mezi studenty jednotlivých institucí. Způsob dopravy je výrazně ovlivněn zvyklostmi dané země. Podle většiny dotazovaných na HCMUS je v kampusu dostatek parkovacích míst, na PřF se s tím shoduje pouze něco málo přes polovinu dotazovaných. Je také velmi pravděpodobné, že by studenti HCMUS přivítali více cyklostezek a pěších zón v okolí fakulty, neboť jich podle většiny dotazovaných není dostatek.

Shrnutí poslední části týkající se vzdělání v oblasti ochrany životního prostředí je následující. Obě fakulty organizují nebo se zapojují do osvětových akcí a je možné zde studovat předměty týkající se životního prostředí. Ze stran zaměstnanců, zejména na HCMUS se však často vyskytoval názor, že by se tyto předměty měly vyučovat na každé katedře (jelikož tomu tak zatím není) a také by podle některých měly být povinné pro studenty všech prvních ročníků. Pokud jde o názor studentů na vzdělávání v environmentální oblasti, lze uvést, že většina studentů na obou institucích nemá příliš vysoké povědomí o tomto tématu, nicméně o trošku lépe v tomto ohledu dopadli studenti HCMUS.

12 Navrhovaná opatření

Z výsledků výzkumu je patrné, že obě fakulty mají prostor pro zlepšování svého odpovědného přístupu ve vztahu k životnímu prostředí. Významnou roli hraje fakt, že ani jedna fakulta se specificky nezabývá svou environmentální odpovědností, i když obě instituce určité prvky této odpovědnosti vykazují. Jedním ze záměrů práce bylo jejich pohled na tuto problematiku rozšířit a přispět tak k rozvoji environmentální odpovědnosti zkoumaných institucí. V následujících odstavcích budou dle sledovaných oblastí navržena opatření, z nichž některá mohou obě fakulty zavést, tak aby zvýšily svou environmentální odpovědnost.

Při navrhování opatření pro zlepšení odpovědného přístupu k životnímu prostředí na HCMUS je nutné brát v potaz zejména stáří budovy a fakt, že Vietnam stále figuruje na nižším stupni rozvoje, co se týče hrubého domácího produktu (HDP) či indexu lidského rozvoje (HDI), a tudíž se jako země na nižším stupni rozvoje potýká s jinými problémy. Nicméně jako industrializující se země by téma životního prostředí mělo být poměrně vysoko na žebříčku hodnot vietnamské společnosti.

V souvislosti s navrhováním opatření pro Přírodovědeckou fakultu je nutné si uvědomit, že fakulta byla navržena a stavěna s úmyslem být co nejšetrnější ve vztahu k životnímu prostředí z hlediska provozu. Mnoho věcí v této souvislosti již implementováno bylo a prostor pro zlepšování je tedy menší.

12.1 Zeleň a infrastruktura

Na začátek je nutné upozornit, že získané informace týkající se zeleně byly v prostředí HCMUS značně limitovány. Jak již autorka uvedla, nepodařilo se kontaktovat nikoho z oddělení zabývajících se péčí o zeleň, pokud takové vůbec existuje. Získané informace poukazují na to, že v této oblasti si PřF vede lépe, nicméně i zde existuje prostor pro zlepšení.

Přírodovědecká fakulta UP

Ze získaných informací vyplývá, že jak studenti, tak zaměstnanci jsou spokojeni se stavem zeleně okolo fakulty. Údržba zelených ploch se jeví jako ekologická a není proto nutné navrhovat rozsáhlejší změny. V souvislosti s infrastrukturou fakulty, to znamená její budovou a provozem, byly po analýze informací shledány určité prostory pro zlepšení. Jedno z opatření vyplynulo v rámci rozhovorů. Byla jím myšlenka instalace zelených střech. Ty by v případě PřF mohly podle vedoucího oddělení technické podpory být jednodušší na údržbu, a zároveň by přispěly ke zvýšení biodiverzity. Jako inspirace pro zajištění šetrného provozu na PřF patří opatření zavedené na HCMUS a tou je používání recyklovaného papíru. Podle autorčina názoru by ekologičtějšímu provozu přispěla také instalace zařízení podobných

‘pitným’ stanicím v kampusu HCMUS. Tato zařízení jsou umístěna na dvou dobře viditelných místech a každý student je o nich informován. V případě PřF by stačilo dobře označit a popsat kohoutky na pitnou vodu na toaletách, tak aby každý student věděl, k čemu slouží. Autorka věří, že by se přispělo ke snížené spotřebě plastových lahví, které si studenti kupují.

Ho Chi Minh City University of Science

Pokud jde o situaci na HCMUS, tak i přes relativně velké množství zeleně na pozemcích kampusu, by si studenti i zaměstnanci přáli další rozšíření. Změna by ale mohla být velmi finančně náročná. To samé lze konstatovat o případných změnách v infrastruktuře a vybavení kampusu, kdy současné budovy kampusu HCMUS nejsou šetrné k životnímu prostředí. To je dáno zejména jejich stářím. Jak dotazovaní, tak autorka práce vidí příležitost v souvislosti s budoucím přesouváním celého kampusu z centra města do nového a modernějšího kampusu Linh Trung v distriktu Thu Duc, Ho Či Minově městě. Otázkou zůstává, jaký postoj k tomu zaujme vedení fakulty a jak je budova z hlediska nakládání s energiemi, použitých materiálů či záborů půdy naplánována. V novém kampusu by bylo třeba zaměřit se na využití šetrnějších materiálů při stavbě, přísunu dostatku denního světla a zároveň zajistit osázení kampusu zelení. Ideálně tak, aby i skladba rostlin přispěla k biodiverzitě, tak jako v případě PřF. V další fázi by potom bylo dobré zaručit péči o rostliny, která nebude zatěžovat životní prostředí. Inspiraci by vedení HCMUS mohlo čerpat právě od PřF.

12.2 Voda a energie

V souvislosti s tímto tématem byla podle získaných informací situace na obou institucích podobná a tudíž i navržená opatření se podobají.

Přírodovědecká fakulta UP

Podle názoru zaměstnanců je situace v souvislosti s provozem fakulty a spotřebou vody a energií uspokojivá. I přesto však lze uvažovat o úspoře vody, tak aby byla fakulta PřF více šetrná. Opatření vyplynulo z rozhovoru s jedním ze zaměstnanců a jedná se o využití dešťové vody ke splachování na toaletách. Pokud jde o šetření energií, z výzkumu vyplývá, že by se vedení mělo i nadále snažit spotřebu energie snižovat. Velká část studentů se přiklání k využívání alternativních zdrojů energie. Z rozhovoru se zaměstnancem fakulty PřF lze odvodit, že by alternativní zdroj takové energie mohly představovat solární panely.

Ho Chi Minh City University of Science

Spotřeba vody a energie na HCMUS souvisí zejména se stavem budov a jejich vybavením. Z výzkumu na HCMUS vyplynulo, že zařízení používaná na fakultě nejsou příliš moderní a jako jedno z opatření, jak snížit energetickou náročnost provozu budovy, je zakoupit novější zařízení, která by šetřila energii. Vzhledem k tomu, že Vietnam má většinu slunečných dní v roce, je potenciál využití solární energie na HCMUS velmi vysoký.

12.3 Odpad

Z výzkumu vyplynulo, že situace na PřF je v tomto směru velmi dobrá a ze získaných odpovědí a výpovědí z rozhovorů nebyl autorkou shledán prostor pro zlepšení v této oblasti. Z toho důvodu se navrhovaná opatření věnují pouze HCMUS.

Ho Chi Minh City University of Science

Jedno z opatření na zlepšení situaci na HCMUS v oblasti odpadu vzešlo z návrhu studentů, kteří navrhují navýšit počet odpadkových košů, které jsou rozmístěny v kampusu. Z výsledků výzkumu na HCMUS také vyplývá, že jak studenti, tak zaměstnanci fakulty si uvědomují důležitost třídění odpadů. Bohužel se zde ale odpady zatím příliš netřídí. Jako řešení se jeví rozmístění košů na tříděný odpad v prostorách fakulty. V současné době jsou v některých částech fakulty rozmístěny koše na tříděný odpad, zdaleka se však nejedná o všechny katedry. Jako opatření autorka navrhuje ucelení systému třídění odpadu, tak jako je tomu na PřF – umístění košů na viditelná místa všech kateder fakulty a jejich řádné označení s návodem jak správně odpad třídít.

Podle autorky je také důležité, aby se problematice třídění odpadů začalo věnovat i vedení školy. To je možné, pokud studentské organizace, které na HCMUS působí, neustanou ve své činnosti a budou se dále věnovat zejména osvětovým programům v oblasti ochrany životního prostředí. I když mnoho dotazovaných zaměstnanců fakulty uvádělo, že oni sami nic nezmění a že změna musí přijít ze strany vedení školy, autorka práce vidí příležitost ve spolupráci zaměstnanců se studentskými organizacemi. Právě aktivity studentských spolků, mají své výsledky (instalace košů na tříděný odpad, úklidové akce v kampusu a další) a tato spolupráce by mohla trend nejen zlepšit, ale pomoci také rozvíjet vztahy všech zapojených aktérů, stejně tak jako vnější image školy.

12.4 Doprava

V souvislosti s touto oblastí bylo složité navrhnout opatření na základě srovnání situace na obou fakultách. To bylo způsobeno zejména odlišnou kulturou české a vietnamské společnosti a s tím spojenými návyky týkající se dopravy.

Přírodovědecká fakulta UP

Z informací získaných výzkumem vyplývá, že situace na PřF v oblasti dopravy je dobrá a ve vztahu k životnímu prostředí relativně šetrná. Pokud by se PřF chtěla v této oblasti dále rozvíjet, autorka vidí příležitost zaměřit se na 'carsharing' či 'carpooling'¹⁶ a osvětu ohledně těchto inovací mezi zaměstnanci a studenty fakulty.

Ho Chi Minh City University of Science

V souvislosti s dopravou do kampusu HCMUS z výzkumu vyplynulo, že zde není dostatek cyklostezek a pěších zón, které by zaměstnanci a studenti mohli využívat. Je tedy pravděpodobné, že by dotazovaní chtěli jejich navýšení. Opatření zbudovat více cyklostezek a pěších zón, které se jeví jako jednoznačné, v tomto případě, však není příliš reálné. Je to dáno tím, že budova fakulty se nachází v centru města a není zde prostor pro výstavbu cyklostezek ani pěších zón. Autorka však navrhuje se na tento požadavek zaměřit při již zmiňovaném budování nového kampusu. Čím by se vedení HCMUS mohlo inspirovat na PřF je zakoupení elektromobilu do nového kampusu. Roli samozřejmě hraje finanční náročnost a také potenciál využití elektromobilu.

12.5 Vzdělávání

Z rozhovorů a dotazníků bylo zjištěno, že v rámci této zkoumané oblasti se obě instituce chovají environmentálně odpovědně, ať už je to nabídkou předmětů či pořádáním akcí zaměřených na ochranu životního prostředí či osvětu.

Přírodovědecká fakulta UP

Ze získaných informací vyplynulo, že fakulta PřF v tomto směru funguje dobře. Kde však autorka po analýze dat vidí prostor pro zlepšení, je v informovanosti studentů o činnostech fakulty v souvislosti s ochranou životního prostředí. V porovnání s HCMUS, studenti měli nižší povědomí o této oblasti. Svým výzkumem autorka bohužel nebyla schopna pokrýt i otázku, z jakého důvodu rozdíly existují. Je možné, že například HCMUS vynakládá více energie do osvěty mezi studenty nebo to naopak může být jiným přístupem studentů ke studiu. Tím by však bylo nutné zabývat se více dopodrobna. Jako jedno z opatření jak přispět k vyšší informovanosti studentů je následovat návrh, který vzešel z rozhovorů se zaměstnanci

¹⁶ V případě carshare lidé využívají auto pouze na omezený časový úsek. Koncept carpool pak funguje na principu domluvy větší skupiny lidí, která se společně dopravuje jedním autem, místo toho, aby každý využíval jeden automobil.

na HCMUS a tím je zavedení povinného předmětu. Tento předmět by se mohl zabývat například příležitostmi pro studenty souvisejícími s činností fakulty v oblasti životního prostředí. Další návrh, který vyplývá z teoretické části diplomové práce, ale podle autorky je relevantní, je prodej lokálních produktů či fairtrade výrobků v bufetu v přízemí fakulty. Jedná se o nepřímý dopad odpovědného přístupu k životnímu prostředí tím, že fakulta aktivně podporuje prodej šetrných výrobků. Zároveň tak šíří povědomí a klade důraz na etickou produkci, přičemž si tím může zlepšit svoji image.

Ho Chi Minh City University of Science

Z výsledků pro HCMUS je patrné, že ne všechny katedry nabízí svým studentům předměty zabývající se životním prostředím. Zároveň také bylo zjištěno, že velká část zaměstnanců se shoduje na tom, že je důležité, aby studenti měli určité povědomí o této problematice. V rámci rozhovorů několikrát zaznělo zavést povinné předměty pro studenty související s tímto tématem. V návaznosti na tento fakt autorka práce navrhuje se v rámci jednoho povinného předmětu věnovat problematice ochrany přírody ve vztahu k danému studijnímu oboru. Zde by se studenti mohli dozvídat, jak mohou přispět k ochraně životního prostředí nebo kterými aktivitami mohou naopak životnímu prostředí uškodit. Ideální stav potom autorka práce vidí v existenci jednoho povinného předmětu určeného studentům všech prvních ročníků, zaměřeného na zmiňované téma. Autorka práce věří, že tímto by si studenti osvojili určité znalosti, které by pozitivně ovlivnily jakékoli jejich budoucí rozhodování, studijní, pracovní či osobní. Postupem času by také HCMUS mohlo zavést další opatření již navrhované v souvislosti s PřF jako je prodej fairtrade nebo lokálních výrobků, jež by přispívalo k šíření povědomí etické spotřeby.

Pro přehlednost navržených opatření pro obě instituce byla vytvořena následující tabulka:

Oblasti	PřF	HCMUS
Zeleň a infrastruktura	Zavedení prvků zelených budov (zelená střecha) Popis míst s pitnou vodou Prodej lokálních či fairtrade výrobků	Přesun fakulty do nového kampusu (ekologické stavění, skladba zeleně) Prodej lokálních či fairtrade výrobků
Voda a energie	Alternativní zdroje energie (solární) Využití dešťové vody	Solární energie Používání modernějších a úspornějších zařízení
Odpad	X	Více odpadkových košů Ucelený systém třídění Osvětové akce
Doprava	Využití carshare či carpool a jejich osvěta	Více cyklostezek a pěších zón v novém kampusu Elektromobil v kampusu
Vzdělávání	Začlenění předmětu do výukových osnov	Začlenění ekologicky zaměřeného předmětu do výukových osnov

V této tabulce jsou uvedena opatření, která mohou instituce zavést do praxe. V případě HCMUS autorka shledává důležitým několikrát zmiňovaný přesun do nového kampusu. Velice důležité je také vzdělávání, činnost a osvěta studentských organizací, která by mohly být hnací silou, jež přinese požadované změny.

PřF je logicky v oblasti environmentální odpovědnosti poněkud dál než s ní srovnávaná instituce, i zde je však prostor pro zlepšení. Autorka vidí potenciál pro změnu v již zmiňovaných oblastech. Pro tyto účely tak navrhuje vytvořit samostatné oddělení environmentálního managementu fakulty, jehož činnost by spočívala v aktivním vyhledávání finančních příležitostí, které lze použít k inovacím.

Obecně Vietnam a Česká republika spolu dlouhodobě spolupracují na poli mezinárodní politiky a obchodu. Vzhledem k tomu se autorka domnívá, že by navázání spolupráce mezi HCMUS a PřF mohlo mít své opodstatnění a že by obě instituce mohly vyjádřit svůj zájem o tuto spolupráci. Autorka vidí příležitost ke kooperaci zejména v oblasti sdílení informací a osvěty. Instituce by se například mohly dohodnout na výměnných

pobytech studentů. Zájem o zahraniční studijní pobyt ve Vietnamu by nemuseli mít pouze studenti Mezinárodních rozvojových studií, ale studium by mohlo být zajímavé i pro studenty oboru Ekologie a ochrana životního prostředí, Chemie či Biologie. Tento výměnný program by studentům PřF přinesl cenné zkušenosti ať už by se jednalo o studijní poznatky či jiné zkušenosti, které s sebou každý pobyt v zahraničí přináší. Vietnamští studenti by naopak měli možnost poznat naši kulturu a hlavně by se rámci svého pobytu měli možnost seznámit s tím, jak fakulta PřF funguje v souvislosti s životním prostředím. Tyto poznatky by potom mohli aplikovat po návratu na HCMUS. Z výsledků výzkumu totiž vyplynulo, že někteří dotazovaní studenti byli motivováni třídit odpad právě po absolvování zahraničního studijního pobytu.

Během výzkumného pobytu ve Vietnamu autorka měla také možnost seznámit se činností některých výzkumných pracovišť a firem, které se zabývají zlepšováním životního prostředí v Ho Či Minově městě. Další forma spolupráce by tedy mohla být navázána právě s těmito firmami. Mohlo by se jednat například o výzkumné či pracovní pobyty doktorandských pracovníků PřF. Doktorandští pracovníci z HCMUS by mohli pobývat na mnohých výzkumných pracovištích, kterými PřF disponuje. Součástí by také mohly být výměnné odborné přednášky vyučujících na jednotlivých fakultách.

Autorka se domnívá, že touto formou spolupráce by se instituce mohly navzájem inspirovat v oblasti environmentální odpovědnosti, získat nové zkušenosti a položit základy užší spolupráce do budoucna. Jak autorce během jejího pobytu ve Vietnamu bylo sděleno a jak se mohla sama přesvědčit, Vietnamci nejdříve potřebují potenciálního obchodního partnera blíže poznat, i po neformální stránce, než s ním naváží užší vztahy a začnou pracovat na větších projektech.

13 Limity diplomové práce

Limitem teoretické části práce je, že se opírá o malé množství odborné literatury na téma společensky odpovědných institucí, respektive univerzit. To je způsobeno především tím, že se většina odborníků v oblasti společenské odpovědnosti zabývá pojetím tohoto konceptu z hlediska fungování firem. Právě nedostatek literatury v této oblasti byl jedním z podnětů pro zpracování tématu a rozšířením povědomí o této problematice. Za další limit diplomové práce lze také považovat nejednotnost pojmu společenské odpovědnosti a neexistenci jedné univerzální definice. Kategorizace pojmu se také různí a i tento fakt měl vliv na zpracování teoretické části diplomové práce.

Za hlavní limity při realizaci praktické části diplomové práce autorka považuje rozdílnou kulturu a z toho plynoucí rozdílnosti v organizaci a struktuře vzdělávací instituce. Důležité je také zmínit jazykovou bariéru, která mohla přispět k získání neúplných či zkreslených informací. V průběhu praktické části bylo autorkou vyzorováno, že vietnamští studenti odpovídali na všechny otázky v dotazníku a zejména v případě otevřených otázek byli mnohem sdílnější než studenti PřF, kteří velmi často odpovědi k otevřeným otázkám vynechávali. To autorka také považuje za jeden z limitů a fakt, který mohl mít vliv na výsledky výzkumu. V neposlední řadě hrály roli také časové možnosti výzkumného pobytu.

14 Závěr

Tato diplomová práce se snaží přispět k rozvoji environmentální odpovědnosti vzdělávacích institucí. Cílem této výzkumné práce bylo na základě srovnání dvou vybraných institucí, tedy Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého a University of Science, Vietnam National University, navrhnout opatření, které by instituce mohly realizovat, aby zlepšily svou environmentální odpovědnost.

Zpracování teoretické části diplomové práce poskytlo přehled o vývoji i současném stavu konceptu společenské odpovědnosti, metodám hodnocení. Autorka se zde také věnovala definici, kategorizaci a historickému vývoji konceptu společenské odpovědnosti firem globálně, v českém i vietnamském prostředí. V druhé části se autorka zabývala konceptem společensky odpovědných univerzit se zaměřením na environmentální složku, kde byly analyzovány různé přístupy k environmentální odpovědnosti institucí.

Na teoretickou navazovala část praktická, samotný výzkum diplomové práce. V této části byl popsán průběh a výsledky výzkumu. Sběr a především pak analýza a následné srovnání dat poukázaly na rozdíly mezi sledovanými institucemi zejména v oblasti týkající se opadu a infrastruktury. Rozdíly byly také shledány v oblasti dopravy, zde je ovšem opravdu složité, inspirovat se opatřeními druhé fakulty vzhledem k odlišnosti obou kultur a jejich zvyklostí. Nejméně rozdílů bylo na základě srovnání shledáno v oblastech voda a energie a vzdělání.

Následně práce přináší návrhy opatření, která by přispěla vyšší environmentální odpovědnosti zkoumaných institucí.

Z výsledků výzkumu lze konstatovat, že prostor pro zlepšování v oblasti environmentální odpovědnosti je větší v případě HCMUS. To je dáno zejména nižším ekonomickým stupněm rozvoje země, odlišným fungováním společnosti a celkově zcela jinou kulturou a s tím spojeným vnímáním. Z toho důvodu, že Vietnam je stále rozvíjející se země, by autorka považovala za zajímavé na výzkum navázat a situaci zanalyzovat s časovým odstupem znovu. Navíc, jak bylo zmíněno v textu práce, budovy HCMUS se do několika let plánují přesunout do novějšího, modernějšího kampusu Thu Duc a i to by podle autorky byl další důvod pro opětovnou analýzu celé situace. Navrhovaná opatření, která by mohla přispět k vyšší environmentální odpovědnosti HCMUS jsou v souvislosti s infrastrukturou zavedení prvků ekologického stavění jako je zelená střecha, využití ekologických materiálů při stavbě, velká okna, či prosklené stěny, tak aby byl zajištěn dostatek denního světla. V souvislosti se zelení je také důležité zaměřit se na její skladbu, tak aby byla nejenom estetická ale především

ekologická. Při navrhování takových opatření však autorka počítá s přesunem do nového kampusu. V oblasti odpadu bylo navrženo umístění více košů na odpad a výzvu také představuje zavedení uceleného systému třídění odpadu. V souvislosti s využíváním energie je jako vhodné opatření, které by přispělo šetrnému provozu fakulty, navrženo zakoupit nová úspornější zařízení a také zvážit instalaci solárních panelů, kde potenciál jejich využití je jistě velký. Poslední oblast vzdělávání by mohla přispět k vyšší environmentální odpovědnosti fakulty, pokud by byla zavedena výuka předmětů zabývajících se environmentální tematikou na všech katedrách či v rámci povinného předmětu věnovat část tématům souvisejících s ochranou přírody.

I přes to, že PřF se již v současné době profiluje jako environmentálně odpovědná, z výzkumu vyplynulo, že některé oblasti lze zlepšit. Opatření, která byla navržena pro oblast infrastruktury, zahrnují instalaci zelené střechy, dále je to potom, řádné označení míst s pitnou vodou. Poslední návrh je zavést prodej lokálních či fairtradových produktů v bufetu v přízemí fakulty. Pokud jde o vodu a energii, zde bylo zmíněno využití dešťové vody ke splachování na toaletách a využití alternativních zdrojů energie, konkrétně instalace solárních panelů. Oblast odpadů byla zhodnocena jako velmi šetrná k životnímu prostředí a nebyla shledána žádná opatření pro zlepšení. Doprava na PřF je podle výsledků také velmi ekologická. Zde autorka uvedla pouze návrh na podporu dopravy formou carshare a carpool. Poslední oblast vzdělávání je podobná jako v případě HCMUS a i zde bylo na základě výsledků navrženo zavést předmět související s činnostmi fakulty PřF v oblasti ochrany životního prostředí.

Výsledky pro prostředí PřF a navržená opatření mohou představovat výzvu pro vedení fakulty. Autorka však věří, že jako přírodovědecká instituce se chce fakulta prezentovat pozitivně ve vztahu k životnímu prostředí a mohla by tak mít zájem o realizaci některých ze zmíněných opatření.

Pokud jde o zavádění jednotlivých opatření do praxe, autorka se domnívá, že v případě HCMUS je reálné zavést a zlepšit systém třídění odpadů. Již v současné době jsou vidět výsledky snahy studentských organizací. Autorka věří, že navázáním spolupráce mezi HCMUS a PřF by se změna mohla zefektivnit. Realizace opatření na PřF může být poněkud složitější zejména po finanční stránce, vzhledem k tomu, že by jejich zavádění do praxe muselo zasáhnout do samotné stavby budovy. Nicméně osvěta v oblasti ochrany životního prostředí, která by mohla vést k vyššímu povědomí studentů a zaměstnanců a následně k etické spotřebě je realizovatelná a právě spolupráce s HCMUS by tomu mohla pomoci.

Autorka se domnívá, že největší šanci na realizaci má právě spolupráce v oblasti vzdělávání, osvěty a sdílení informací. Věří, že osvěta a povědomí studentů, vyučujících a zaměstnanců zkoumaných institucí v oblasti šetrnějšího provozu fakult jsou hnací silou, která může přinést požadované změny. Důležité je také vyzdvihnout fakt, že vedení fakulty Environmentálních věd, University of Science, se kterým autorka práce úzce spolupracovala během svého výzkumného pobytu, si přeje zaslat výsledky výzkumu. Lze se tedy domnívat, že má o problematiku přístupu své fakulty směrem k životnímu prostředí zájem a chtějí se podílet na rozvoji své instituce. V tomto ohledu tedy existuje prostor pro spolupráci mezi PřF a HCMUS. Touto formou spolupráce by fakulty přispívaly k lepšímu prostředí pro život a zároveň si zlepšovaly svou image ve vztahu k veřejnosti.

Autorka si je vědoma obsáhlosti zpracovávané problematiky a v případě rozpracování tématu považuje za důležité zaměření práce zúžit. Z dat získaných výzkumem lze konstatovat, že například jen problematika odpadů by mohla tvořit téma vhodné k samostatnému zpracování. Autorka si dále uvědomuje poměrně teoretickou rovinu zpracování tématu a navrhovaných opatření a považovala by za zajímavé podrobněji se zabývat jednotlivými opatřeními, která zde byla navržena. Práce by však svým obsahem odpovídala spíše rozsahu disertační práce a proto v rámci této práce nebyla zpracována.

15 Seznam použité literatury

Accountability, (2012), *About Us*, online, [citováno: 2014-11-24, dostupný z: <http://www.accountability.org/about-us/index.html>]

Alshuwaikhat, H. M., Abubakar, I., (2008), *An integrated approach to achieving campus sustainability: assessment of the current campus environmental management practices*, Journal of Cleaner Production, Vol. 16, pp. 1777 – 1785, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://www.wildcenter.org/adkyouthsummit-org/wp-content/uploads/2011/10/Achieving-Campus-Sustainability-Alshuwaikhat-and-Abubakar.pdf>]

Arntzen, A. A. B., (2010), *Knowledge, Technology and University Social Responsibility (USR): A conceptual framework*, In Proceedings of the 11th European Conference on Knowledge Management, online, [citováno: 2014-12-15, dostupný z: <https://books.google.cz/books?id=5wRSLvVJu3cC&pg=PA75&lpg=PA75&dq=bechina+artzen+university+social+responsibility&source=bl&ots=QmRPwCt5pw&sig=Xlld5TF0NkRfkZx4NAKlId3DH9E&hl=en&sa=X&ei=t8uNVJ6EK4PqOpOJgJgB&ved=0CDkQ6AEwBA#v=onepage&q=bechina%20artzen%20university%20social%20responsibility&f=false>]

Babiak, K., Trendafilova, S., (2011), *CSR and Environmental Responsibility: Motives and Pressures to Adopt Green Management Practices*, Corporate Social Responsibility Environmental Management, Vol. 18. No. 1, pp. 11 – 24, online, [citováno: 2014-12-13, dostupný z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/csr.229/pdf>]

BATIK International, (2013), *Civil Society and Corporate Social Responsibility in Vietnam: Bridging the Gap*, Report by BATIK International, online, [citováno: 2015-01-12, dostupný z: http://www.batik-international.org/IMGfile/RSE/BATIK%20EN%20etude%20OSC-CSR%2014_09.pdf]

Bergmans, F., (2003), *Balancing People, Planet and Profit*. In: Learning about Corporate Social Responsibility: The Dutch Experience, IOS Press Inc., online, [citováno: 2014-11-24, dostupný z: http://books.google.cz/books?id=Yx9ICrbg8mwC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false]

Blažek a spol., (2005), *Společenská odpovědnost podniků*, Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, online, [citováno: 2014-11-19, dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2005-09.pdf>]

BLF, (2012), *O nás*, online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: <http://www.csr-online.cz/o-nas/>]

Brower, J., Mahajan, V. (2013), *Driven to Be Good: A Stakeholder Theory Perspective on the Drivers of Corporate Social Performance*, Journal of Business Ethics, Vol. 117, No. 2, pp. 313 – 331, online, [citováno: 2014-11-19, dostupný z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=be008956-f23f-4806-a00b-e161d3a1008c%40sessionmgr4003&hid=4103&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=90793910>]

Carroll, A. B., (1979), *A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance*, Academy of Management Review, Vol. 4, No. 4, pp. 497 – 505, online, [citováno: 2014-11-19, dostupný z: <http://dirasat.io/elmp/files/z119.pdf>]

Carroll, A. B., (1999), *Corporate Social Responsibility – Evolution of a Definitional Construct*, Business and Society, Vol. 38, No. 3, pp 268 – 295, online, [citováno: 2014-11-19, dostupný z: <https://study.sagepub.com/sites/default/files/carroll.pdf>]

ČSJ, (2015), *O nás*, online, [citováno: 2012-01-13, dostupný z: <http://www.csq.cz/?id=41>]

Dahle, M., Neumayer, E., (2001), *Overcoming barriers to campus greening: a surfy among higher educational institutions in London, UK*, International Journal of Sustainability in Higher Education, Vol. 2, No. 2, pp. 139 – 160, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://www.lse.ac.uk/geographyAndEnvironment/whosWho/profiles/neumayer/pdf/Article%20in%20IJSHE.pdf>]

Delegation of the European Union to Vietnam, (2015), *Helping Vietnamese SMEs Adapt & Adopt CSR for Improved Linkages with Global Supply Chains in Sustainable Production*, online, [citováno: 2015-01-10, dostupný z: http://eeas.europa.eu/delegations/vietnam/projects/list_of_projects/171192_en.htm]

Dima a spol. (2013), *A Model of Academic Social Responsibility*, Transylvanian Review of Academic Sciences, No. 38, pp. 23 – 43, online, [citováno: 2014-12-15, dostupný z: http://www.academia.edu/5317628/A_MODEL_OF_ACADEMIC_SOCIAL_RESPONSIBILITY_]

Disterheft a spol., (2012), *Environmental Management Systems (EMS) implementation processes and practices in European higher education institutions – top-down versus participatory approaches*, Journal of Cleaner Production, Vol. 31, pp. 80 – 90, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652612001102>]

European Commission, (2011), *A renewed EU strategy 2011 – 2014 for Corporate Social Responsibility*, online, [citováno: 2014-12-10, dostupný z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0681:FIN:en:PDF>]

European Commission, (2014), *Corporate Social Responsibility*, online, [citováno: 2014-10-22, dostupný z: <http://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility/>]

EU-USR, (2015), *Project Overview*, online, [citováno: 2015-01-04, dostupný z: http://www.eu-usr.eu/?page_id=30]

Felt, U., (2005), *Revisiting the research – teaching nexus in a post-Humboldtian environment* in Managing University Autonomy: University Autonomy and the Institutional Balancing of Teaching and Research, Bononia University Press, Bologna, pp. 17-19, online, [citováno: 2015-01-20, dostupný z: <http://www.magna-charta.org/resources/files/proceedings2005.pdf>]

Fórum dárců, (2010), *Kdo jsme*, online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: <http://www.donorsforum.cz/kdo-jsme.html>]

Foundation for the Global Compact, (2015), *About the UN Global Compact*, online, [citováno: 2015-01-04, dostupný z: <http://globalcompactfoundation.org/about-ungc.php>]

Fukada, S., (2007), *Corporate Social Responsibility in Vietnam: Current Practices, Outlook and Challenges for Japanese Corporations*, online, [citováno: 2015-01-10, dostupný z: <https://www.keidanren.or.jp/CBCC/en/report/200709observations.pdf>]

Gibbons, M., (2005), *Engagement with the Community: a new basis for university autonomy in a knowledge society* in *Managing University Autonomy: University Autonomy and the Institutional Balancing of Teaching and Research*, Bononia University Press, Bologna, pp. 121-127, online, [citováno: 2015-01-20, dostupný z: <http://www.magna-charta.org/resources/files/proceedings2005.pdf>]

Global Compact Network Vietnam, (2015), *Benefits of Participation*, online, [citováno: 2015-01-10, dostupný z: https://www.unglobalcompact.org/docs/networks_around_world_doc/communication/network_reports/2011/VN_VP.pdf]

Global Reporting Initiative, (2014), *What is GRI*, online, [citováno: 2014-10-14, dostupný z: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-GRI/Pages/default.aspx>]

Godfrey, P. C., Hatch, N. W., (2007), *Researching Corporate Social Responsibility: An Agenda for the 21st century*, *Journal of Business Ethics*, Vol. 70, No. 1, pp. 87- 98, online, [citováno: 2014-11-23, dostupný z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=3&sid=324002a1-8ca3-4bb7-a825-5c2be622ab5c%40sessionmgr111&hid=103&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=23444449>]

Gregor, F., (2007), *Společenská odpovědnost firem a ochrana životního prostředí*, Zelený kruh, Praha, online, [citováno: 2014-12-13, dostupný z: <http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/spolecenska-odpovednost-firem-a-ochrana-zp-publikace.pdf>]

Hamm, B., (2012), *Corporate Social Responsibility in Vietnam: Integration or Mere Adaptation?*, *Pacific News*, Vol. 38, pp. 4 – 8, online, [citováno: 2015-01-10, dostupný z: http://inef.uni-due.de/cms/files/hamm_crs_in_vietnam.pdf]

Hieu, P. D., (2011), *Corporate social responsibility: A study on awareness of managers and consumers in Vietnam*, *Journal of Accounting and Taxation*, Vol. 3, No. 8, pp. 162 – 170, online, [citováno: 2015-01-10, dostupný z: http://www.academicjournals.org/article/article1379415902_PHAM.pdf]

Hopeniené a spol. (2011), *Manifestation of Social Responsibility at University: Theoretical Insights*, *Folia Oeconomica*, Vol. 257, pp. 23 – 32, online, [citováno: 2014-12-15, dostupný z: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/730/23-33.pdf?sequence=1>]

Horrigan, B., (2010), *Corporate Social Responsibility in the 21st century*, Edward Elgar Publishing Inc., UK, 456 str., online, [citováno: 2014-11-23, dostupný z: http://www.google.cz/books?hl=en&lr=&id=XSOcUn5BkFMC&oi=fnd&pg=PR1&dq=corporate+social+responsibility+21st+century+evolution&ots=0niRe3ycRm&sig=FQWCY27P_9hU0rdVuM8uUJospHM&redir_esc=y#v=onepage&q=corporate%20social%20responsibility%2021st%20century%20evolution&f=false]

Hubbard, G., (2009), *Measuring Organizational Performance: Beyond the Triple Bottom Line*, Business Strategy and the Environment, Vol. 18., No. 3, pp. 177 – 191, online, [citováno: 2014-11-24, dostupný z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bse.564/pdf>]

ISCN-GULF, (2010), *Implementation Guidelines to the ISCN-GULF Sustainable Campus Charter*, online, [citováno: 2015-01-18, dostupný z: <http://www.international-sustainable-campus-network.org/view-document/365-implementation-guidelines-for-the-iscn-gulf-sustainable-campus-charter.html>]

ISO, (2014), *ISO Standards*, online, [citováno: 2014-11-23, dostupný z: <http://www.iso.org/iso/home/standards.htm>]

Jamali, D. (2008), *A Stakeholder Approach to Corporate Social Responsibility: A Fresh Perspective into Theory and Practice*, Journal of Business Ethics, Vol. 82, No. 1, pp. 213 – 231, online, [citováno: 2014-11-21, dostupný z: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10551-007-9572-4>]

Jeřábek, J., (2006), *Zelená Univerzita*, Brno, online, [citováno: 2015-01-18, dostupný z: www.acsa.cz/editor_download.php?id=10]

Jiříková a spol., (2012), *Ekologizace provozu školy*, Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, 108 str., online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://granty.vrsers.cz/evvo/wp-content/uploads/2010/11/Ekologizace-provozu-skoly-FINALNI-VYTISTENE.pdf>]

Kanichová, P. (2004), *Zelené úřadování, Sít' ekologických poraden*, 48 str., online, [citováno: 2015-01-07, dostupný z: http://www.ekoporadna.cz/files/publikace/zelene_uradovani-brozura.pdf]

Kašparová, K., Kunz, V., (2013), *Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování*, Grada Publishing a. s., Praha, 160 str., online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: https://books.google.cz/books?id=IqhTAgAAQBAJ&pg=PA6&lpg=PA6&dq=spole%C4%8Densk%C3%A1+odpov%C4%9Bdnost+v%C3%BDvoj+v+%C4%8Dr&source=bl&ots=PcpR8V_9T4&sig=S5DMI8HT40V6C4Fqspax79KyuFs&hl=en&sa=X&ei=9AC0VKj5FcykPL6sgZgK&ved=0CFYQ6AEwBzgK#v=onepage&q=spole%C4%8Densk%C3%A1%20odpov%C4%9Bdnost%20v%C3%BDvoj%20v%20%C4%8Dr&f=false]

Katsoulakos a spol. (2004), *A Historic Perspective on the CSR Movement*, White Paper, CSRQuest Sustainability Framework, online, citováno: 2014-12-10, dostupný z: <http://www.csrquest.net/uploadfiles/1D.pdf>]

Kunz, V., (2012), *Společenská odpovědnost firem*, Grada Publishing a. s., Praha, 208 str., online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: <https://books.google.cz/books?id=dyZgAgAAQBAJ&pg=PA102&lpg=PA102&dq=SPOLE%C4%8CENSK%C3%81+ODPOV%C4%9ADNOST+FIREM+A+JEJ%C3%8D+UPLAT%C5%87OV%C3%81N%C3%8D+V+%C4%8CR&source=bl&ots=rZVI9E902X&sig=DGTymciVgQ6e84SamFr2z1BnJaA&hl=en&sa=X&ei=CQu0VMW8DoyuPif3gcAE&ved=0CFwQ6AEwCA#v=onepage&q=SPOLE%C4%8CENSK%C3%81%20ODPOV%C4%9ADNOST%20>

FIREM%20A%20JEJ%C3%8D%20UPLAT%C5%87OV%C3%81N%C3%8D%20V%20C4%8CR&f=false]

Lee, M. P., (2008), *A review of the theories of corporate social responsibility: Its evolutionary path and the road ahead*, International Journal of Management Reviews, Vol. 10, No. 1, pp. 53 – 73, online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2370.2007.00226.x/pdf>]

Lešingrová, R., (2008), *Jak se projevovala společenská odpovědnost firmy Baťa před rokem 1939*, Česká společnost pro jakost, online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: http://www.csq.cz/22008/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=875&cHash=db903c1d9f9a8c89cdf9008b7e59a729]

Lupač, M., (2015), *Uhlíková stopa*, Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://www.uhlikovastopa.cz/>]

Madrakhimova, F. S., (2013), *Evolution of the concept and definition of corporate social responsibility*, Global Conference on Business and Finance Proceedings, Vol. 8, No. 2, pp. 113 – 118, online, [citováno: 2015-01-08, dostupný z: http://www.academia.edu/5366859/Evolution_of_The_Concept_and_Definition_of_Corporate_Social_Responsibility]

Mazurkiewicz, P., (2010), *Corporate Environmental Responsibility: Is a common CSR framework possible?*, online, [citováno: 2014-12-13, dostupný z: <http://siteresources.worldbank.org/EXTDEVCOMSUSDEVT/Resources/csrframework.pdf>]

Mehta, S. R., (2011), *Corporate Social Responsibility (CSR) and Universities Towards an Integrative Approach*, International Journal of Social Science and Humanity, Vol. 1, No. 4, pp. 300 – 304, online, [citováno: 2014-12-15, dostupný z: <http://www.ijssh.org/papers/55-H018.pdf>]

Ministerstvo pro místní rozvoj, (2015), *Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje*, online, [citováno: 2015-01-15, dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelného-rozvoje>]

Moura-Leite, R. C., Padgett, R. C., (2011), *Historical Background of Corporate Social Responsibility*, Social Responsibility Journal, Vol. 7, No. 4, pp. 528 – 539, online, [citováno: 2014-11-19, dostupný z: <http://search.proquest.com/docview/1012156851/fulltextPDF?accountid=16730>]

MPO, (2014), *Strategický dokument Národní akční plan společenské odpovědnosti organizací v České republice*, MPO, 36 str., online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: <http://www.mpo.cz/dokument148721.html>]

Mullerat, R., (2013), *Corporate Social Responsibility: A European Perspective*, Miami-Florida European Center of Excellence, Vol. 13, No. 6, online, [citováno: 2015-01-05, dostupný z: http://aei.pitt.edu/43368/1/Mullerat_CSR_Europa.pdf]

Národní informační středisko podpory kvality, (2009a), *Úvodní informace*, online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: <http://www.npj.cz/cz/narodni-politika-kvality/uvodni-informace/>]

Norman, W., MacDonald, Ch., (2004), *Getting to the Bottom of "Triple Bottom Line"*, Business Ethics Quarterly, Vol. 14, No. 2, online, [citováno: 2014-11-24, dostupný z: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3857909?uid=3737856&uid=2&uid=4&sid=21104643514381>]

Nuttall, N., (2013), *Greening Universities Toolkit*, United Nations Environmental Programme, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: http://www.unep.org/Training/docs/Greening_University_Toolkit.pdf]

Pavlík, M., Bělčík, M. a kolektiv, (2010), *Společenská odpovědnost organizace – CSR v praxi a jak s ní dál*, Grada Publishing, a.s., Praha, 176 str.

People & Planet, (2014), *About People & Planet*, online, [citováno: 2014-10-15, dostupný z: <http://peopleandplanet.org/aboutus/>]

People & Planet, (2015), *People and Planet University League*, online, [citováno: 2014-10-15, dostupný z: <https://peopleandplanet.org/university-league>]

Petrová a spol., (2008), *Společenská odpovědnost ve školách*, CENIA, online, [citováno: 2015-01-05, dostupný z: [http://www.cenia.cz/___C12572160037AA0F.nsf/\\$pid/CPRJ7LAS8TWT/\\$FILE/prirucka_csr.pdf](http://www.cenia.cz/___C12572160037AA0F.nsf/$pid/CPRJ7LAS8TWT/$FILE/prirucka_csr.pdf)]

Plášková, A., Ryšánek, P. (2013), *Společenská odpovědnost (CSR)*, Rada Kvality ČR, online, [citováno: 2014-10-21, dostupný z: <http://www.npj.cz/tmce/INT-publikace%20/89vs.pdf>]

Principles for Responsible Management Education, (2015), *Six principles*, online, [citováno: 2015-01-04, dostupný z: <http://www.unprme.org/about-prme/the-six-principles.php>]

QS, World University Rankings, (2015), *Top Universities*, online, [citováno: 2015-01-04, dostupný z: <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015#sorting=rank+region=+country=+faculty=+stars=false+search=>]

Rada Kvality ČR, (2014), *Společenská odpovědnost organizací*, online, [citováno: 2014-10-22, dostupný z: <http://www.npj.cz/cz/splecenska-opovednost-organizaci/>]

Rahman, S., (2011), *Evaluation of Definitions: Ten Dimensions of Corporate Social Responsibility*, World Review of Business Research, Vol. 1. No. 1, pp. 166 – 176, online, [citováno: 2015-01-08, dostupný z: <http://www.wrbrpapers.com/static/documents/March/2011/13.%20Shafiq-%20FINAL.pdf>]

Rappaport, A., (2008), *Campus Greening: Behind the Headlines*, Current, Vol. 50, pp. 33 – 38, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a015ec34-d957-4d35-ac1e-9fb7a7c917c8%40sessionmgr4001&vid=9&hid=4103>]

Rowe, J., (2005), *Corporate Social Responsibility as Business Strategy*, Center for Global, International and Regional Studies, University of California, online, [citováno: 2015-01-08, dostupný z: http://firgoa.usc.es/drupal/files/James_Rowe.pdf]

- Sawasdikosol, S., (2009),** *Driving Universities' Collaboration toward the New Era of Sustainable Social Responsibility*, University Social Responsibility Alliance, online, [citováno: 2014-12-15, dostupný z: http://globalusrnetwork.org/resources/Driving_Universities.pdf]
- Shaw, L. C., (2012),** *Sage brief guide to corporate social responsibility*, SAGE Publications Inc., USA, 288 str., online, [citováno: 2014-11-24, dostupný z: http://www.sagepub.com/upm-data/41167_1.pdf]
- Sít' ekologických poraden, (2015),** *Environmentálně šetrný provoz úřadů*, online, [citováno: 2015-01-13, dostupný z: http://www.ekoporadna.cz/zelene_uradovani/]
- Skácelík, P., (2010),** *Společenská odpovědnost organizací*, Českomoravská konfederace odborových svazů, Praha, online, [citováno: 2014-12-11, dostupný z: http://www.cmkos.cz/data/articles/down_2527.pdf]
- Slaper, T. F., Hall, T. J., (2011),** *The Triple Bottom Line: What Is It and How Does It Work?*, Indiana Business Research, Vol. 86, No. 1, online, [citováno: 2014-11-24, dostupný z: <http://www.ibrc.indiana.edu/ibr/2011/spring/pdfs/spring2011.pdf>]
- Snider, J., Hill, R. P., Martin, D (2003),** *Corporate Social Responsibility in the 21st century: A View from the World's Most Successful Firms*, Journal of Business Ethics, Vol. 48, No. 2, pp. 175 – 187, online, [citováno: 2014-11-23, dostupný z: <http://link.springer.com/article/10.1023/B:BUSI.0000004606.29523.db>]
- Somantri, G. R., (2010),** *Letter for University Leader from Rector of UI*, UI GreenMetric, online, [citováno: 2015-01-19, dostupný z: <http://greenmetric.ui.ac.id/page/letter>]
- Suwartha, N., Sari, R. F., (2012),** *Evaluating UI GreenMetric as a tool to support green universities development: assessment of the year 2011 ranking*, Journal of Cleaner Production, Vol. 61, pp. 46 – 53, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652613001054>]
- Tetřevová, L., (2013),** *Modifikace konceptu společenské odpovědnosti firem v kontextu společenské odpovědnosti univerzit*, In *Acta academica karviniensia*, Vol. 16, No. 2, online, [citováno: 2015-01-05, dostupný z: <http://www.slu.cz/opf/cz/informace/acta-academica-karviniensia/casopisy-aak/aak-rocnik-2013/docs-2-2013/Tetrevova.pdf>]
- Thomas, I.,(2007),** *Sustainability and Universities*, in *Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS)*, Developed under the Auspices of the UNESCO, Eolss Publishers, Paris, France, online, [citováno: 2015-01-15, dostupný z: <http://www.eolss.net/Sample-Chapters/C11/E6-61-03-04.pdf>]
- Thu, H. (2013),** *Corporate Social Responsibility Awards 2012*, Vietnam Chamber of Commerce and Industry, online, [citováno: 2015-01-12, dostupný z: http://vccinews.com/news_detail.asp?news_id=28244]
- Topal, R. S., (2009),** *CSR in Universities Around the World*, Social Responsibility Research Network, pp. 1 – 23, online, [citováno: 2015-01-20, dostupný z: <http://www.socialresponsibility.biz/discuss2.pdf>]

Torugsa a spol., (2013), *Proactive CSR: An Empirical Analysis of the Role of its Economic, Social and Environmental Dimensions on the Association between Capabilities and Performance*, Journal of Business Ethics, Vol. 115, No. 2, pp. 383-402, online, [citováno: 2014-12-11, dostupný z: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10551-012-1405-4>]

Trnková, J. (2004), *Společenská odpovědnost firem*, Business Leaders Forum, online, [citováno: 2014-12-11, dostupný z: http://www.neziskovsky.cz/data/vyzkum_CSR_BLF_2004txt8529.pdf]

Truong, T. K., (2013), *The emerging BDS needs of SMEs and Vietnam Chamber of Commerce and Industry Initiatives*, Vietnam Chamber of Commerce and Industry, online, [citováno: 2015-01-12, dostupný z: <http://www.unescap.org/sites/default/files/YBLP-D20131017-KimAnh-Vietnam-Chamber-Of-Commerce.pdf>]

Tuan, L. T., (2011), *CSR Lessons from Vedan Deeds*, Business and Economic Research, Vol. 1, No. 1, pp. 1 – 14, online, [citováno: 2015-01-10, dostupný z: <http://www.macrothink.org/journal/index.php/ber/article/view/934/1604>]

Uddin a spol., (2008), *Three Dimensional Aspects of Corporate Social Responsibility*, Daffodil International University Journal of Business and Economics, Vol. 3, No. 1, pp. 199-212, online, [citováno: 2014-12-11, dostupný z : <http://www.kantakji.com/media/3450/z111.pdf>]

UI Green Metric, (2015), *Green Metric Guideline*, online [citováno: 2015-11-26, dostupný z: file:///C:/Karolina/%C5%A0KOLA/MRS%20-%201.%20ro%C4%8Dn%C3%ADk%20mgr/DP/UI_Greenmetric_Guideline_2015.pdf]

UI GreenMetric, (2010), *About the Ranking*, UI GreenMetric, online, [citováno: 2014-10-21, dostupný z: <http://greenmetric.ui.ac.id/page/>]

UI GreenMetric, (2011), *Criteria and Indicator*, online, [citováno: 2015-01-19, dostupný z: <http://greenmetric.ui.ac.id/page/criteria>]

UI GreenMetric, (2012), *GreenMetric Ranking 2014*, UI GreenMetric, online, [citováno: 2015-01-19, dostupný z: <http://greenmetric.ui.ac.id/ranking/year/2014>]

UNESCO, (1998), *Higher Education in the Twenty-first Century: Vision and Action*, World Conference on Higher Education, Paris, Vol. 1, online, [citováno: 2015-01-04, dostupný z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001163/116345e.pdf>]

UNESCO, (2014), *The World Conference on Higher Education in the Twenty-first Century: Vision and Action, 1998*, online, [citováno: 2015-01-04, dostupný z: <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/strengthening-education-systems/higher-education/reform-and-innovation/1998-world-conference/>]

Universitas Indonesia, (2012), *Welcome to UI GreenMetric World University Ranking*, online, [citováno: 2015-01-19, dostupný z: [http://greenmetric.ui.ac.id/web/upload/_pdf/260313-revisi%20\(2\).pdf](http://greenmetric.ui.ac.id/web/upload/_pdf/260313-revisi%20(2).pdf)]

Universitas Indonesia, (2014), *The Announcement of the Result of UI Greenmetric Ranking of World University 2013*, UI GreenMetric, online, [citováno: 2015-01-19, dostupný z: http://greenmetric.ui.ac.id/web/upload/_pdf/press_release_web_2013.pdf]

University of Cambridge, (2015), *Cambridge Institute for Sustainable Leadership*, online, [citováno: 2015-01-19, dostupný z: <http://www.cisl.cam.ac.uk/about>]

Vasilescu a spol. (2010), *Developing university social responsibility: A model for the challenges of the new civil society*, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Vol. 2, No. 2, pp. 4177 – 4182, online, [citováno: 2014-12-15, dostupný z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042810007007>]

Vávrová, Z., (2014), *Zelená Univerzita*, Katedra Psychologie, Filozofická fakulta, UP, online, [citováno: 2015-03-09, dostupný z: <http://psych.upol.cz/verejnosti-a-mediim/zelena-univerzita/>]

Wallich, H. C., McGowan, J. J. (1970), *Stockholder interest and the corporation's role in social policy*, in Baumol, W. J. (ed.) *a New Rationale for Corporate Social Policy*, New York: Committee for Economic Development, online, [citováno: 2015-01-08, dostupný z: <https://www.ced.org/pdf/A-New-Rationale-for-Corporate-Social-Policy.pdf>]

Wood, D. J., (1991), *Corporate Social Performance Revisited*, *The Academy of Management Review*, Vol. 16, No. 4, pp. 691 – 718, online, [citováno: 2014-11-21, dostupný z: <http://www.jstor.org/stable/258977>]

Wood, D. J., (1991), *Corporate Social Performance Revisited*, *The Academy of Management Review*, Vo. 16., No. 4, pp. 691 – 718, online, [citováno: 2015-01-08, dostupný z: http://www.jstor.org/stable/258977?seq=1#page_scan_tab_contents]

World Business Council for Sustainable Development, (2014), *Corporate Social Responsibility*, online, [citováno: 2014-10-22, dostupný z: <http://www.wbcsd.org/work-program/business-role/previous-work/corporate-social-responsibility.aspx>]

Zaharia a spol. (2010), *University Social Responsibility and Stakeholders' Influence*, *Transformation in Business and Economics*, Vol. 9, No. 1, pp. 434 – 447, online, [citováno: 2014-12-15, dostupný z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=77ed5dd8-09d4-4e9a-b5f3-6ddd3ffecb7%40sessionmgr4004&vid=2&hid=4108>]

Přílohy

Příloha č. 1, Hodnotící systém UI GreenMetric

No.	Categories and Indicators	Points	Weighting
1.	Setting and Infrastructure (SI)		15%
SI 1	The ratio of open space area towards total area	300	
SI 2	The ratio of open space area towards campus population	300	
SI 3	Area on campus covered in forested vegetation	200	
SI 4	Area on campus covered in planted vegetation	200	
SI 5	Area on campus covered in non-retentive surfaces	300	
SI 6	University budget for sustainable effort	200	
	Total	1,500	
2.	Energy and Climate Change (EC)		21%
EC 1a	Energy efficient appliances usage	200	
EC 1b	Smart building program implementation	100	
EC 2	Renewable energy usage policy	300	
EC 3	The ratio of total electricity usage towards campus population	200	
EC 4	Energy conservation program	300	
EC 5	Element of green building implementation	300	
EC 6	Climate change adaptation and mitigation program	300	
EC 7a	Greenhouse gas emission reduction policy	100	
EC 7b	Carbon footprint policy	100	
EC 7c	The ratio of total carbon footprint towards campus open space area and population	200	
	Total	2,100	
4.	Water (WR)		10%
WR 1	Water conservation program	300	
WR 2	Water recycling program	300	
WR 3	The use of water efficient appliances	200	
WR 4	Treated water consumed	200	
	Total	1,000	
5.	Transportation (TR)		18%
TR 1	The ratio of vehicles (cars and motorcycles) towards campus population	200	
TR 2	The ratio of campus bus services towards campus population	200	
TR 3	The ratio of bicycles found towards campus population	200	
TR 4	Transportation policy on limiting vehicles on campus	300	
TR 5	Transportation policy on limiting parking space on campus	300	
TR 6	Campus bus service	300	
TR 7	Bicycle and pedestrian policy on campus	300	
	Total	1,800	
6.	Education (ED)		18%
ED 1	The ratio of sustainability courses towards total courses	300	
ED 2	The ratio of sustainability research funding towards total research funding	300	
ED 3	Sustainability publications	300	
ED 4	Sustainability events	300	
ED 5	Sustainability organizations (student)	300	
ED 6	Sustainability website	300	
	Total	1,800	
TOTAL		10,000	

Příloha č. 2, Otázky v rozhovoru

Zeleň a infrastruktura	1) Myslíte si, že je budova fakulty ekologická? (zeleň) 2) Co si myslíte o konceptu zelených střech? Bylo by možné zelené střechy zde na kampusu instalovat? 3) Používáte obnovitelné zdroje energie? Recyklovanou vodu?
Energie a voda	4) Monitoruje vaše fakulta spotřebu vody a energie? 5) Šetříte energií a vodou, jak?
Odpad	6) Třídíte na fakultě odpad? Pokud ne, co v tom brání? 7) Myslíte si, že by se měl odpad třídit? 8) Jak nakládáte s nebezpečnými odpady? (počítače, kopírky)
Vzdělávání	9) Nabízí vaše fakulta některé předměty vztahující se k životnímu prostředí? 10) Pořádáte u vás na fakultě nějaké aktivity pojící se s environmentálními tématy?
Doplňující otázky	11) Jaké jsou pozitivní příklady chování vaší fakulty ve vztahu k životnímu prostředí? Co by se podle Vás dalo na fakultě zlepšit?

Příloha č. 3, Internetová aplikace Raosoft

 Sample size calculator		
What margin of error can you accept? <small>5% is a common choice</small>	<input type="text" value="8"/> %	The margin of error is the amount of error that you can tolerate. If 90% of respondents answer <i>yes</i> , while 10% answer <i>no</i> , you may be able to tolerate a larger amount of error than if the respondents are split 50-50 or 45-55. Lower margin of error requires a larger sample size.
What confidence level do you need? <small>Typical choices are 90%, 95%, or 99%</small>	<input type="text" value="90"/> %	The confidence level is the amount of uncertainty you can tolerate. Suppose that you have 20 yes-no questions in your survey. With a confidence level of 95%, you would expect that for one of the questions (1 in 20), the percentage of people who answer <i>yes</i> would be more than the margin of error away from the true answer. The true answer is the percentage you would get if you exhaustively interviewed everyone. Higher confidence level requires a larger sample size.
What is the population size? <small>If you don't know, use 20000</small>	<input type="text" value="3898"/>	How many people are there to choose your random sample from? The sample size doesn't change much for populations larger than 20,000.
What is the response distribution? <small>Leave this as 50%</small>	<input type="text" value="50"/> %	For each question, what do you expect the results will be? If the sample is skewed highly one way or the other, the population probably is, too. If you don't know, use 50%, which gives the largest sample size. See below under More information if this is confusing.
Your recommended sample size is	103	This is the minimum recommended size of your survey. If you create a sample of this many people and get responses from everyone, you're more likely to get a correct answer than you would from a large sample where only a small percentage of the sample responds to your survey.

Příloha č. 4, Zkoumané oblasti a otázky dotazníku

Následující tabulka uvádí oblasti zkoumané v dotazníku a otázky, které se s jednotlivými částmi pojí, přičemž otázky 2, 4, 13, 17, 18 a 20 jsou otázky otevřené. V ostatních otázkách dotazovaní volili možnosti Ano, Ne, Nevím/Nezajímám se. U otázky č. 7 studenti vybírali z výčtu možností přepravních prostředků.

Zeleň a infrastruktura	<p>1) Jsou v okolí fakulty přítomny zelené plochy? (parky, lesy, trávníky)</p> <p>2) Pokud v okolí fakulty nejsou zelené plochy nebo jich podle vás není dostatek, chtěli byste jejich vysazení, případně navýšení? Pokud ano, prosím zdůvodněte.</p>
Energie a voda	<p>3) Domníváte se, že Vaše fakulta šetří spotřebu energie?</p> <p>4) Pokud podle Vás fakulta nešetří energií, mělo by se vedení fakulty snažit o nižší spotřebu energie? Pokud ano, můžete prosím uvést, jakým způsobem by se podle Vás mohla šetřit energie na fakultě?</p>
Odpad	<p>5) Myslíte si, že by se měl odpad třídít?</p> <p>6) Jsou na fakultě rozmístěny koše na tříděný odpad?</p>
Doprava	<p>7) Jakým způsobem se dopravujete na fakultu?</p> <p>8) Je podle Vás tento způsob dopravy šetrný k životnímu prostředí?</p> <p>9) Je možné se snadno pohybovat v okolí fakulty po cyklostezkách či pěších zónách?</p> <p>10) Jsou v okolí fakulty rozmístěny stojany/parkoviště na kola/motorky s dostatečnou kapacitou?</p> <p>11) Je pro Vás snadné se na fakultu dopravovat městskou hromadnou dopravou?</p>
Vzdělání	<p>12) Nabízí Vaše fakulta studium předmětů, které se týkají životního prostředí?</p> <p>13) Pořádá/zapojuje se vaše fakulta do akcí/projektů týkajících se životního prostředí, ekologie, udržitelného rozvoje? (přednášky, osvětové akce, výstavy apod.). Pokud ano, uveďte příklad.</p> <p>14) Je součástí fakulty výzkumné pracoviště zabývající se výzkumem v oblasti životního prostředí?</p> <p>15) Myslíte si, že by univerzitní pracoviště zabývající se výzkumem v oblasti ochrany životního prostředí přispělo ke zvýšení environmentální odpovědnosti celé fakulty?</p> <p>16) Existují na fakultě studentské spolky/organizace zabývající se ochranou životního prostředí?</p> <p>17) Jste vy členem/členkou nějaké organizace/spolku? Pokud ano, uveďte název.</p>

	18) Přispívá podle Vás členství v takových spolcích k vyšší environmentální odpovědnosti jejich členů? Prosím o zdůvodnění odpovědi.
Doplňující otázky	19) Je podle Vás fakulta šetrná k životnímu prostředí? 20) Jakou oblast by podle Vás fakulta mohla vylepšit, aby byla více ekologická? Prostor na další poznámky, připomínky.

**Dotazník k diplomové práci na téma Sociální odpovědnost
institucí ve vztahu k životnímu prostředí
Univerzita Palackého v Olomouci**

Jsem studentkou 5. ročníku Mezinárodních rozvojových studií Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ve své diplomové práci se zabývám sociální odpovědností institucí ve vztahu k životnímu prostředí. Součástí mé práce bude také tento dotazník, který si klade za cíl zjistit, jak studenti a zaměstnanci Přírodovědecké fakulty UP vnímají důležitost environmentální odpovědnosti fakulty.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku a poskytnuté informace. Dotazník je anonymní.

Karolina Víšková, 5. ročník, Mezinárodní rozvojová studia, UPOL

Prosím uveďte:

Pohlaví: Žena/Muž
Studující: Bakalářský/Magisterský program
Obor studia:

1) Jsou v okolí fakulty přítomny zelené plochy? (parky, lesy, trávníky)

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nezajímám se

2) Pokud v okolí fakulty nejsou zelené plochy nebo jich podle vás není dostatek, chtěli byste jejich vysazení, případně navýšení?

- a. Pokud ano, uveďte prosím důvod:

.....
.....

- b. Ne

3) Domníváte se, že Vaše fakulta šetří spotřebu energie? (V případě kladné odpovědi, můžete přejít na otázku č. 5)

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

4) Pokud ne, mělo by se vedení fakulty mělo snažit o nižší spotřebu energie?

- a. Ano.

Můžete prosím uvést, jakým způsobem by se podle Vás mohla šetřit energie na fakultě?

.....
.....

- b. Ne
- c. Nezajímám se

5) Myslíte si, že by se měl odpad třídit?

- a. Ano

- b. Ne
 - c. Nezajímám se
- 6) Jsou na fakultě rozmístěny koše na tříděný odpad?**
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 7) Jakým způsobem se dopravujete na fakultu? (Můžete vybrat více odpovědí)**
- a. Pěšky
 - b. Na kole
 - c. Na motorce
 - d. Městskou hromadnou dopravou
 - e. Jinak, prosím uveďte.....
- 8) Je podle Vás tento způsob dopravy šetrný k životnímu prostředí?**
- a. Ano
 - b. Ne
- 9) Je možné se snadno pohybovat v okolí fakulty po cyklostezkách či pěších zónách?**
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 10) Jsou v okolí fakulty rozmístěny stojany/parkoviště na kola/motorčky s dostatečnou kapacitou?**
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 11) Je pro vás snadné se na fakultu dopravovat městskou hromadnou dopravou?**
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 12) Nabízí Vaše fakulta studium předmětů, které se týkají životního prostředí?**
- a. Ano
 - b. Ne
- 13) Pořádá/zapojuje se vaše fakulta do akcí/projektů týkajících se životního prostředí, ekologie, udržitelného rozvoje? (přednášky, osvětové akce, výstavy apod.)**
- a. Ano, prosím uveďte jaké:
.....
.....
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 14) Je součástí fakulty výzkumné pracoviště zabývající se výzkumem v oblasti životního prostředí?**
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
- 15) Myslíte si, že by univerzitní pracoviště zabývající se výzkumem v oblasti ochrany životního prostředí přispělo ke zvýšení environmentální odpovědnosti celé fakulty?**
- a. Ano

- b. Ne
- c. Nevím

16) Existují na fakultě studentské spolky/organizace zabývající se ochranou životního prostředí?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

17) Jste vy členem/členkou?

- a. Ano, prosím uveďte.....
- b. Ne

18) Přispívá podle Vás členství v takových spolcích k vyšší environmentální odpovědnosti jejich členů?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

19) Je podle Vás důležité šetřit životní prostředí a být environmentálně odpovědný/á?

- a. Ano, prosím uveďte důvod
.....
.....
- b. Ne, prosím uveďte důvod
.....
.....
- c. Nevím

20) Je podle Vás fakulta šetrná k životnímu prostředí?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nezajímám se

**21) Jakou oblast by podle Vás fakulta mohla vylepšit, aby byla více ekologická?
Prostor na další poznámky, připomínky.**

.....
.....

Velice děkuji za Váš čas při vyplňování dotazníku a přeji hezký zbytek dne.

V případě jakéhokoli dotazu, mne můžete kontaktovat na adrese karolinaviskova@seznam.cz.

Příloha č. 6, Kampus Přírodovědecké fakulty

Příloha č. 7, Kampus University of Science

